

II. OBRAZLOŽENJE

Pročišćeni tekst

UVOD

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br: 90/92, 29/94 i 10/97, 124/97, 50/98, 68/98, 22/99, 42/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02 i 25/03) formirana je Općina Smokvica.

U skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04) i temeljem Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine (Službeni glasnik Općine Smokvica br.: 10/99, 23/04), te zaključka Općinskog vijeća o izradi PPUO Smokvica, Općina Smokvica i Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet - Zavod za urbanizam i prostorno planiranje sklopili su 19. srpnja 2004. godine ugovor broj: 51/04-19 za izradu «Prostornog plana uređenja Općine Smokvica», u daljnjem tekstu - Plan.

Tijekom 2004. godine izvršeni su obilasci prostora Općine, i održani su sastanci s glavarima mjesta Općine. U istom vremenu obavljene su sve radnje potrebne za izradu odgovarajućih kartografskih podloga na kojima se trebao izrađivati Plan.

Glavni planerski i tehnički posao obavljen je tijekom kraja 2004. godine i prve polovice 2005. godine u Zagrebu na Arhitektonskom fakultetu - Zavodu za urbanizam i prostorno planiranje.

Plan je rađen u skladu s ciljevima korištenja, gospodarenja i zaštite prostora zapisanim u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, Izvješću o stanju u prostoru i Programu mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine Smokvica, te sa neposredno višim prostorno-planskim dokumentom, Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, dalje PPDNŽ (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03). Plan je usklađen i sa zadnjom izmjenom i dopunom Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02), odnosno, Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju (NN 100/04) i Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04).

Plan je izrađen u suradnji s institucijama:

Kulturna baština: MINISTARSTVO KULTURE, Državna uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku, Dubrovnik, prirodna baština: MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb, šumske površine: "HRVATSKE ŠUME, Šumarija Korčula», Blato, cestovni promet: HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje, Zagreb, ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA CESTE, Dubrovnik, pomorski promet: ŽUPANIJSKA LUČKA UPRAVA DUBROVNIK, Ured za pomorstvo, Dubrovnik, LUČKA KAPETANIJA DUBROVNIK, Dubrovnik, poštanski promet: HRVATSKE POŠTE, Središnji ured, Dubrovnik, telekomunikacije: HT – TK CENTAR DUBROVNIK, Dubrovnik, HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA, Odašiljači i veze, Plansko tehnološki odjel, Zagreb, VIP – NET GSM d.o.o., Zagreb, elektroenergetika: HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA, D.P. "ELEKTROJUG"- Dubrovnik, Dubrovnik, vodnogospodarstvo: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjeljak Split, Split, HRVATSKE VODE «VGI» Opuzen, Opuzen, N.P.K.L. d.o.o.,

Korčula, turizam: MINISTARSTVO TURIZMA, Odjel za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Zagreb

Cjelokupni rad na izradi prijedloga Plana završen je u ožujku 2005. godine, kad se pristupilo javnoj raspravi u skladu s Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98). Nakon stručne analize pristiglih primjedaba, osobito primjedaba i sugestija Županijskog zavoda za prostorno uređenje, Dubrovnik, na sjednici Vijeća Općine održanoj 08. studenog 2005. godine prihvaćen je Konačni prijedlog Plana, koji je sredinom prosinca 2005. godine upućen na postupak usvajanja.

Suglasnost Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko pravne poslove Dubrovačko-neretvanske županije sukladno Zakonu o prostornom uređenju, članku 24. pribavljena je 09. listopada 2006., a suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva sukladno Izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju, članku 45a 21. rujna 2007. godine.

A. RAZLOZI IZRADE PLANA

Prošlo je više od šesnaest godina od izrade Prostornog plana općine Korčula - revizija (1988) u sastavu koje se nalazila i današnja Općina Smokvica.

Od momenta izrade navedenog Plana došlo je do temeljitih promjena društvenog uređenja. Došlo je i do promjena u samom pristupu izradi prostornih planova temeljem, među ostalim, i općih ciljeva citiranih u narednom dijelu teksta Plana, a koji su u cijelosti navedeni u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, a osobito u Zakonu o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04.) i Uredbi o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04).

Možemo navesti: tri grupe razloga za izradu novih prostornih planova:

- Političke promjene dovele su do novog administrativno-teritorijalnog ustroja, koji nije u skladu s postojećom zastarjelom prostorno-planskom dokumentacijom, što stvara znatne poteškoće i otežava ostvarenje nužnih prostornih, urbanističkih i graditeljskih zahvata. One su omogućile novi način gospodarenja i zapošljavanja što u urbanističkom smislu daje nove mogućnosti i postavlja nove zahtjeve.
- U okviru političkih promjena, bitno je naglasiti, promijenio se i imovinsko-pravni sustav, koji je uveo privatno vlasništvo umjesto društvenog i javni interes umjesto opće društvenog. Ovaj moment bitno utječe na oblikovanje novog pristupa u urbanističkom i prostornom planiranju postavljajući mnoga nova ograničenja, iz čega proizlazi nužna potreba stalnog usklađivanja interesa raznih korisnika prostora poradi postizanja optimalnih prostorno-planskih rješenja.
- Slijedom europskih i svjetskih trendova promijenili su se kriteriji zaštite okoliša, zaštite kulturne i prirodne baštine, te zaštite krajobraza, njegovih osobitosti i njegovog lokalnog identiteta. Plod je to novih spoznaja, ali i pojačane svijesti o potrebi znatno veće skrbi za naslijeđeni prostor i očuvanje tradicijske slike kraja. U dosadašnjoj prostorno-planskoj dokumentaciji, koja se temelji pretežno na kvantitativnom modelu razvoja, ta je skrb bila uglavnom deklarativna,

- Cjelokupno područje obuhvata Plana, kao i cijeli otok Korčula, nalaze se unutar Zaštićenog obalnog područja mora (u daljnjem tekstu ZOP) te sa na tom području primjenjuje Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04) (u daljnjem tekstu: Uredba). Odredbe ovog Plana usklađene su s Uredbom, kao i s Usklađenjem Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije s Uredbom (u daljnjem tekstu Usklađenje PPDNŽ).

Stoga, kao posljedica novih stavova i pooštrenih kriterija zaštite prostora nameće se potreba ispravljanja dosadašnje metodologije i ustaljene sheme izrade dokumenata prostornog uređenja gdje su prevladavali funkcionalni i kvantitativni modeli razvoja. Od navedenih modela prostornog razvoja potrebno je danas odustati, ili ih prilagoditi novim spoznajama realistične ravnoteže usklađujući međusobno mogućnosti prostora da podnese određene namjene s jedne strane i potrebe za prostorom s druge strane, a u skladu s principima održivog razvoja i zaštite prostora ZOP-a, kako ne bi došlo do nepovratnog uništenja neobnovljivih prirodnih resursa. Neusklađenost važećih prostornih planova s novim stavovima na temelju kojih se danas pristupa izradi prostornih planova uređenja i želje da se ima jedan cjelovit temeljni dokument prostornog uređenja Općine, uz zakonsku obavezu, temeljni su razlozi pristupanja izradi Plana.

Shvaćajući navedene temeljne razloge, a i neke druge, te spoznavajući vrijednosti prostora i važnost njegove buduće očuvanosti, Općinsko vijeće Općine odlučili su pristupiti izradi Plana te:

- u skladu sa zakonskim obvezama i (na području Općine) još uvijek važećim Prostornim planom općine Korčula – revizija uskladiti prostorno-plansku dokumentaciju s novim političkim ustrojem Županije i u tom kontekstu odrediti položaj Općine;
- detaljnom evidencijom i revalorizacijom spomenika graditeljske i prirodne baštine, evidencijom i vrednovanjem krajobraza, kako prirodnog tako i kultiviranog (modificiranog), ali i umjetnog (antropogenog, kulturnog), čuvajući identitet ambijenta, zaštititi u najvećoj mogućoj mjeri kulturno i prirodno nasljeđe Općine, kao buduće temeljne podloge razvoja turizma, ali i svekolike kvalitete življenja u Općini;
- zaštititi prostor od uništavanja, neracionalnog trošenja, od nekvalitetne i nedovoljno promišljene izgradnje, svađanjem svega navedenog na što je moguće manju mjeru;
- preispitati građevinska područja u još važećem Prostornom planu općine Korčula – revizija sukladno PPDNŽ i smanjiti ih tamo gdje su pretjerano i nepotrebno velika, povećati ih gdje je to nužno, odnosno, predvidjeti (čak i) nova na onim mjestima gdje će ona doprinijeti razvoju i zadržavanju stanovništva u zavičaju ne remeteći time osnovna polazišta i ciljeve zaštite prostora, ali ipak sve u skladu s Uredbom;
- prikupiti podatke od relevantnih organizacija o postojećoj komunalnoj infrastrukturi i prikazati planove razvoja;

B. ZAKONSKI OKVIRI

Temeljni zakonski okviri za izradu Plana su:

1. Ustav Republike Hrvatske,
2. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Plan prostornog uređenja Republike Hrvatske te
3. Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04) i
4. Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04).

Zakonom o prostornom uređenju i Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora propisana je dokumentacija, dokumenti, parametri i postupci, koji se moraju donositi ili trajno obavljati, a koji su polazište ili temelj za izradu Plana.

Ustavne odredbe o korištenju i zaštiti prostora ugrađene su u njegova četiri članka:

Članak 2. Sabor Republike Hrvatske i narod neposredno, samostalno, u skladu s Ustavom i Zakonom, odlučuje (...) - o očuvanju prirodnog i kulturnog bogatstva i korištenju njime.

Članak 3. (...) očuvanje prirode i čovjekovog okoliša (...) najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Članak 52. More, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnoga, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku, imaju njezinu osobitu zaštitu.

Članak 69. Svatko ima pravo na zdrav život. Republika osigurava pravo građana na zdrav okoliš. Građani, državna, javna i gospodarska tijela i udruge, dužni su, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša.

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske prvi su planski dokumenti, koji daju opća polazišta i ciljeve, temeljna načela i principe uređenja prostora, a koji trebaju biti osnova izrade dokumenata prostornog uređenja.

Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine određeni su dokumenti prostornog uređenja, koji se trebaju donijeti za prostor Općine, pri čemu je Plan naznačen kao prvi i temeljni.

Konačno, prvi viši Plan na koji se nastavlja ovaj Plan od prosinca 2003. godine je Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 06/03) (dalje PPDNŽ) i Usklađenje Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 03/05) (dalje Usklađenje PPDNŽ).

C. TEMELJNI POSTUPAK IZRADE PLANA

Sukladno izloženim polazištima, koja su uključila razloge izrade Plana i zakonske okvire, a posljedično potrebni sadržaj i strukturu samog Plana, odabrana je i metoda, odnosno postupak njegove izrade, koja se prvenstveno temeljila na:

detaljnem upoznavanju prostora i potreba za prostorom;

upoznavanju, evidentiranju i valorizaciji vrijednosti prirodnog nasljeđa,

upoznavanju, evidentiranju i revalorizaciji vrijednosti graditeljskog nasljeđa;

upoznavanju fizičke, društvene, gospodarske, socijalne i druge strukture Općine i svekolikih prostornih potreba;

ocjeni mogućnosti prostora da u kontekstu vrijednosti prirodnog i kulturnog nasljeđa odgovori na:

prostorne zahtjeve na razini Općine i na

prostorne zahtjeve na razini lokalnih zajednica.

Dakle, u svojoj biti, postupak izrade Plana zasnivao se na mogućnostima prostora da u danim uvjetima i prirodnim ograničenjima primi određene funkcije bez štete za prirodni okoliš i njegov krajobraz, a sukladno principima “održivog razvoja” i da zatim u skladu s navedenim principima zadovolji potrebe lokalnih sredina, ali i na odredbama Uredbe, PPDNŽ i Usklađenja PPDNŽ.

U cilju ostvarivanja navedenog metodološkog postupka izrađivač plana ostvario je suradnju s općinskim službama, koje su mu osigurale detaljno upoznavanje prostora Općine s jedne strane i upoznale ga s potrebama Općine i lokalnih zajednica s druge strane. Paralelno su rađene studije koje su obradile demografsku, prirodnu i graditeljsku komponentu prostora.

Izrađivač plana izvršio je sintezu, koja je rezultirala tekstom i grafičkim priložima uobičajenim u elaboratu Plana.

Dakle, još jednom bi naglasili da su tijekom izrade Plana poštovane zakonske formalnosti propisane:

- Zakonom o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04),
- Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04),
- Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98), i
- Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskim prikazima, obaveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98).

D. IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE SMOKVICA 2021.

U periodu od donošenja Prostornog plana uređenja Općine Smokvica zaprimane su inicijative pravnih i fizičkih osoba za izmjenama i dopunama Plana. Nadalje, od strane nadležnih općinskih upravnih tijela uočena su određena ograničenja važećeg Plana vezana uz realizaciju novonastalih razvojnih potreba na području općine. U međuvremenu je došlo i do izmjena regulative s područja prostornog uređenja, te izmjena iz kojih proizlazi nužno ažuriranje podloga Plana, odnosno georeferenciranje Plana u službenoj kartografskoj projekciji HTRS96/TM.

Unutar postupka izrade i donošenja Prostornog plana uređenja Općine Smokvica, sukladno Odluci o izradi Izmjena i dopune Prostornog plana uređenja Općine Smokvica (Službeni glasnik Općine Smokvica 12/18; dalje: Odluka o izradi), izvršena je analiza i sistematizacija ulaznih podataka te su utvrđene obveze koje proizlaze iz Zakona o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19; dalje: Zakon), prostornog plana šireg područja – Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03., 3/05.-uskl., 3/06.*, 7/10., 4/12.-isp., 9/13., 2/15.-uskl., 7/16., 2/19. i 6/19. - pročišćeni tekst, 03/20. i 12/20.- pročišćeni tekst; *Presuda Visokog upravnog suda RH Br:Usoz-96/2012-8 od 28.11.2014., NN 10/15. od 28.1.2015.; dalje: PPDNŽ), iz zahtjeva javnopravnih tijela koja su se očitovala po donošenju Odluke o izradi, sektorskih propisa, dokumenata i studija te zahtjeva za izradom Plana.

Kao ciljevi izrade i donošenja Plana, Odlukom o izradi određeni su:

- izvršiti nužne izmjene i dopune radi usklađenja s PPDNŽ, uključivo reviziju izdvojenih građevinskih područja izvan naselja
- izvršiti nužne izmjene i dopune radi usklađenja sa Zakonom i Zakonom o gradnji
- izvršiti nužne izmjene i dopune radi usklađenja s posebnim propisima, odnosno izvršiti nužne izmjene i dopune koje mogu proizaći iz zahtjeva za izradu Plana koji će se dobiti od javnopravnih tijela određenih posebnim propisima
- razgraničenje izgrađenog dijela građevinskih područja dopuniti sukladno građevinskim dozvolama i drugim aktima, odnosno promjenama u periodu od stupanja na snagu PPUO, te izvršiti dopunu PPUO sukladno članku 201. Zakona određivanjem neuređenih dijelova građevinskih područja
- izraditi grafički dio PPUO na katastarskim i topografskim podlogama u službenoj kartografskoj projekciji HTRS96/TM sukladno Uredbi o informacijskom sustavu prostornog uređenja (NN 115/15)
- preispitati planirane površine isključivih namjena unutar građevinskih područja, sukladno zaprimljenim zahtjevima i razvojnim potrebama Općine Smokvica
- izvršiti izmjene proizašle iz zaprimljenih prijedloga odnosno inicijativa za izradu ID PPUO pri čemu će se razmatrati i zahtjevi za korekcijom granica građevinskih područja temeljem objavljenog javnog poziva

- otkloniti pojedina ograničenja koja proizlaze iz prostorno-planskih rješenja PPUO, a koje otklanjanje je od interesa za razvoj gospodarstva na području Općine Smokvica
- revidirati obuhvate predviđenih urbanističkih planova uređenja sukladno izmijenjenoj zakonskoj regulativi
- revidirati provedbene odredbe u skladu s prethodnim podstavcima ovog stavka

Revizija planskih rješenja u svim dijelovima Plana (kartografskim prikazima, odredbama za provođenje te obrazloženju) nije utjecala, niti mijenjala osnovne konceptualne postavke – polazišta i ciljevi – izvornog PPUO Smokvica već su formulirana i predložena operativnija rješenja, koja na adekvatan način odgovaraju aktualnim potrebama u provedbi Plana, odnosu daljnjem uređenju i razvoju područja Općine Smokvica.

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE

1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

Današnje upravno-teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske uređeno je Ustavom Republike Hrvatske, i među ostalim zakonima, Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15).

Na području bivše Općine Korčula koja je obuhvaćala otok Korčulu i zapadni kraj poluotoka Pelješca, uspostavljene su nove jedinice lokalne samouprave i to: Općina Orebić, Grad Korčula, Općina Smokvica, Općina Blato i Općina Vela Luka i Općina Lumbarda. Sve one pripadaju Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Kopnom Općina Smokvica graniči s Općinom Blato i Gradom Korčula, a Općinama Orebić, Blato, i Lastovo, te Gradom Korčula i morem. U svom sastavu ima samo jedno naselje, naselje Smokvicu, koje se sastoji od Smokvice, Brne u uvali Brna, Vinašca na južnoj obali zapadno od Brne i Blace na sjevernoj obali, zapadno prema granici s Općinom Blato.

Novom administrativnom organizacijom zadržan je prethodni položaj naselja Smokvica u hijerarhiji naselja i jedinica lokalne samouprave na otoku.

Općina Smokvica prostire se na 43,48 km², a prema popisu stanovništva 2001. godine imala je 1012 stanovnika. Gustoća stanovništva iznosila je (2001. godine) 23,28 stanovnika po km².

Istovremeno Dubrovačko-neretvanska županija prostire se na 1783,68 km², a prema popisu stanovništva 2001. godine imala je 122 870 stanovnika, koji su živjeli u 225 naselja. Srednje naselje Županije imalo je 546 stanovnika, a gustoća stanovništva iznosila je 68,88 stanovnika po km².

Prema tome Općina Smokvica u županijskom prostoru sudjeluje sa 2,43 % površine i 0,82 % stanovništva, a u broju naselja participira sa 0,44 %. Tablica 1.

TABLICA 1
OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

ŽUPANIJA DUBROVAČKO- NERETVANSKA	POVRŠINA		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA		GUSTOĆA NASELJENOSTI	
	Km ²	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	St/ Km ²	St/ Km ²
OPĆINA SMOKVICA	43,48	2,43	1012	0,82	1012	0,82	1012	0,82	1012	0,82	1012	1012	23,28	23,28
ŽUPANIJA ukupno	1783,68	100	122870	100	122870	100	122870	100	122870	100	122870	122870	68,88	68,88
Gradovi pojedinačno														
Općine ukupno														

Općina	43,4	2,	907	0,	1012	0,	-	-	642	1,2	-	330	24,4	23,27
Smokvica	8	4		7		8				3				5

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Dokumentacija 560, 1984, Zagreb, za 1991. godinu, www/dzs.hr za 2001. godinu.

Uspoređujući kretanje broja stanovnika uočavamo da stanovništvo Županije u razdoblju 81/71 (indeks 1,07), u razdoblju 91/81 (indeks 1,09) konstantno raste, ali u razdoblju 01/91 (indeks 0,97) stagnira. Međutim Općina Smokvica je u razdoblju 01/91 (indeks 1,12) pokazala znatan rast svoje populacije.

Dubrovačko-neretvansku županiju čini pet Gradova i 17 Općina¹. Usporednom analizom sedam odabranih činitelja što zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike Gradova/Općina i time na određen način zrcale njihovo demografsko stanje, moguće je dati razmjerno objektivnu sliku demografske pozicije svakog Grada/Općine promatranog prostora. Ovakva demografska analiza, može ukazati i na eventualne anomalije demografskog stanja te na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu (skupnu) prostorno-demografsku sliku pozicije Gradova/Općina (ili naselja) u okviru određenog prostora. Korišteni su podaci Popisa 1991., jer svježijih podataka za ovakvu analizu još nema.

Prikaz na grafikonu 1 zorno pokazuje hijerarhijski slijed Gradova/Općina Dubrovačko-neretvanske županije. Apcisa prikazuje slijed Gradova/Općina, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim matematičkim postupkom jasno mogu grafički uočiti lomovi kontinuiteta funkcije i lako se mogu uočiti grupacije, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka.

Ne ulazeći u dublje analize, ukratko, iz grafikona 1 možemo uočiti hijerarhijski slijed tri izrazito definirane grupacije Gradova/Općina Županije.

Na čelu se nalazi, naravno, Grad Dubrovnik promatran zajedno sa Župom Dubrovačkom kao cjelina. Grad Metković na vrlo je visokom drugom mjestu. Iznenadjujuće visoko mjesto ima i Općina Lastovo², a slijede je Gradovi Korčula i Ploče. Svi navedeni čelni Gradovi, odnosno Grada središta su širih prostora, pa i nije čudno što su se izdvojili iz promatranog skupa kao čelna naselja.

Slijedi grupa, koju tvore četiri Grada/Općine, razmjerno još uvijek hijerarhijski dosta visoko smješteni. Sačinjavaju je Grad Opuzen, Općine Orebić, Konavle i Vela Luka. To su manja središta što popunjavaju međuprostore ili su na povoljnim prometnim pozicijama.

¹ U ovoj analizi Grad Dubrovnik i Općina Župa Dubrovačka promatrani su kao jedna cjelina, budući naselja Grada Župe Dubrovačke u popisu stanovništva 1991. godine nisu bila iskazana kao samostalna naselja s pridruženim statističkim podacima u službenim publikacijama Državnog zavoda za statistiku. Za tu diferencijaciju trebalo je ući u statističke popisne krugove. Zato navedena analiza koristi 21 jedinicu lokalne samouprave umjesto 22. Korišteni su podaci popisa 1991. godine, jer svježijih za ovu analizu još nema.

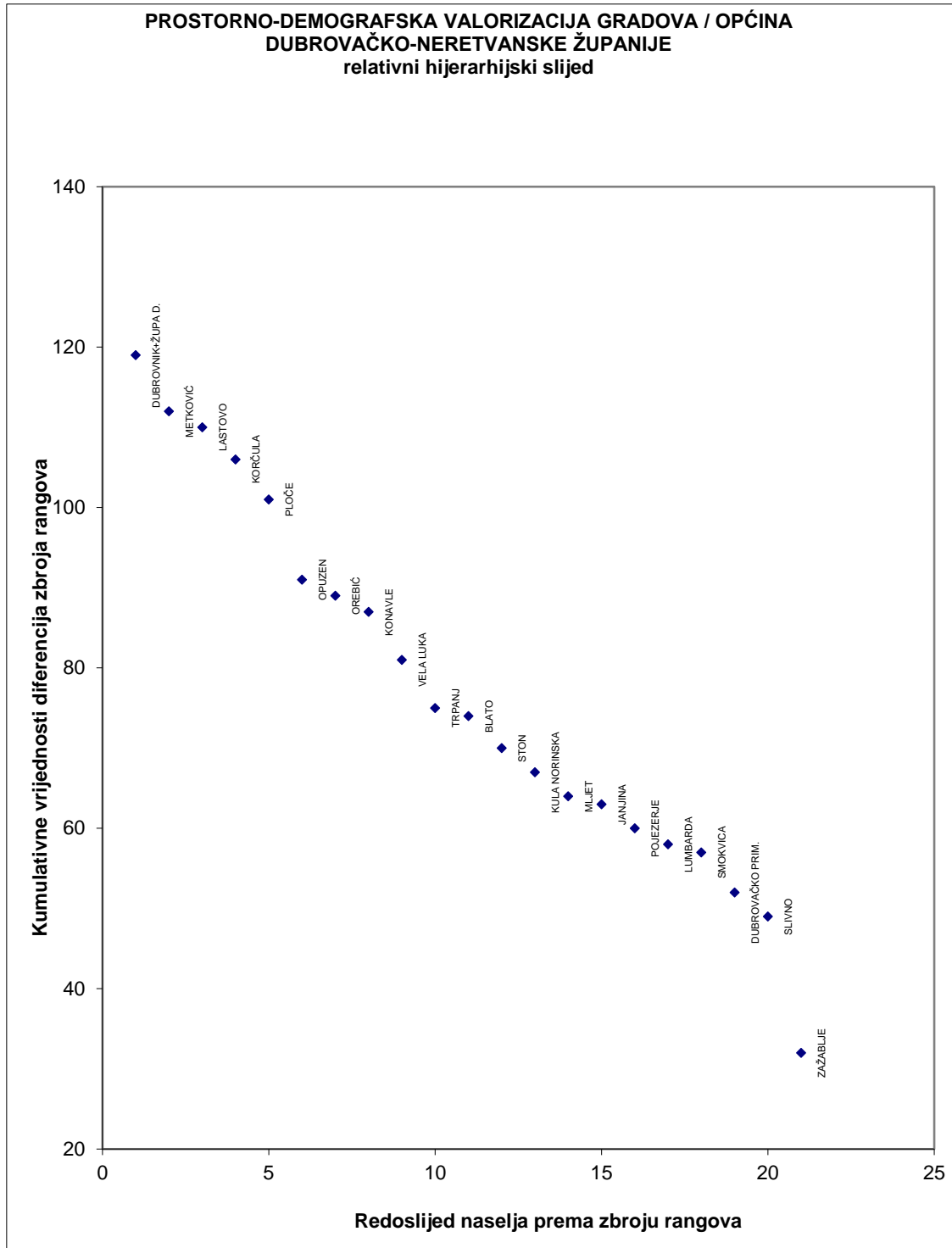
² Visoka pozicija Lastova, obzirom na odabrane analizirane pokazatelje, sasvim je logična i odličan je odraz njegove izolirane geografske pozicije. Obzirom na broj stanovnika razmjerno ih dosta radi u uslužnim djelatnostima (jednostavno neke usluge moraju biti), dnevno ne migriraju na rad u druge radne centre, indeks rasta je razmjerno visok (91/81: 1.28) i razmjerno je malo domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom (18,3%).

Slijedi posljednja, najveća skupina od 12 Općina na čelu s Općinom Trpanj, a na začelju s Općinom Zažablje. U ovoj grupi nalazi se i Općine Smokvica. Trebalo bi izvršiti detaljniju analizu uzroka određene pozicije svake Općine pojedinačno. Očito je da Općina Smokvica ovaj svoj položaj velikim dijelom zahvaljuje Blatu i neposrednoj blizini, kao i poziciji između Vala Luke i Korčula.

1.1.1.1. Smještaj, veličina i geoprometni položaj

Otok Korčula dio je megaregije jadranske Hrvatske kojoj pripada i Dubrovačko-neretvanska županija. U užem smislu ona je dio jugoistočne dalmatinske makroregije s arhipelagom. Južna Dalmacija je najmanji, najuži i najrjeđe naseljeni dio megaregije (Dubrovačko-neretvanska županija po gustoći je inače 14. među županijama i gradom Zagrebom). Čine je otoci Korčula, Lastovo i Mljet od većih te dubrovački arhipelag Elafitskih otoka, poluotok Pelješac, dubrovačko priobalje jugoistočno od poteza Klek - Neum i Konavle do Sutorine. To je jedini dio južnog Hrvatskog primorja koji nema svoju zagoru unutar R. Hrvatske, jer neposredno iza obale prelazi u hercegovački krš R. BiH i primorja Crne Gore.

GRAFIKON 1

Svojim oblikom i položajem, južna je Dalmacija u klimatsko - pejzažnom pogledu maritimnija i ugodnija s manje bure, a više juga nego ostali dijelovi Dalmacije na sjeveru. Krš i ovdje prevladava, a tla su veoma skućena i bez stalnih površinskih tekućica. Biljni pokrivač je zagasitiji i osim u kopnenom stonsko-dubrovačkom zaleđu, bujniji nego drugdje u Dalmaciji.

Prostorni domet jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom, praktično Dubrovačko-neretvanske županije, teži pokrivanju cijele južne Dalmacije, međutim, utjecaj Dubrovnika na rubne predjele makroregije (Korčula, sjeverozapadni dio Pelješca, Lastovo, Ploče) slabiji je od odgovarajućih utjecaja ostalih regionalnih centara u južnome Hrvatskom primorju (Splita na npr.). Stoga valja razlikovati prostore uže i šire dubrovačke makroregije. Uži bi obuhvatio prigradsko priobalje s Elafitskim otocima, Župom i Konavlima, a širi gotovo cijelu južnu Dalmaciju, odnosno administrativno gledajući, preostali dio Dubrovačko - neretvanske županije čiji je dio i Otok Korčula a time i Općina Smokvica u njegovom središnjem dijelu.

Korčulansko - pelješki kraj ima prijelazno obilježje između splitske i dubrovačke regije, jer se zapadni dio Pelješca i otok Korčula nalaze u snažnom utjecaju Splita preko Vela Luke, dok istočni dio otoka Korčule i Pelješac ulaze u izrazitu gravitacionu zonu Dubrovnika. Općina Smokvica točno je u (prometnom) procijepu iako administrativno, naravno, gravitira Dubrovniku kao svom županijskom središtu.

Prostor jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom u cijelosti je dio Dubrovačko - neretvanske županije, koja je prostorno nešto šira, jer su u nju uključeni i prostori oko gradova Ploče i Opuzen.

Korčula je najjužniji otok srednjodalmatinske otočne skupine, kojoj pripada više po funkcijama i gravitacijom stanovništva nego svojim prirodnim položajem. Korčula se ubraja u naše najveće otoke (276,03 km²). Pelješcu se približila na 1270 metara u predjelu Kneže. Ime iz kojega se oblikovao njen današnji naziv "Korčula" potječe od imena Corcyra melaina (nigra), a koji je otok dobio temeljem svog crnog izgleda radi gustih šuma bora i česmne. Konstantin Porfirogenet spominje prvi put u 10 st. slavenski naziv Kurkra ili Krkar.

Na brežuljku Koludert kod samog naselja Lumbarda nađeni su 1877. godine ulomci grčkog natpisa s početka IV stoljeća prije Krista, najstarijeg pisanog spomenika iz naših krajeva. On sadržava psefizmu (odluku) kojom se reguliraju imovinski odnosi grčkih naseljenika na Korčuli i daje popis naseljenika, kojih je bilo vjerojatno više od dvije stotine. Prema ovim nalazima i bilješkama starih pisaca, na mjestu sadašnje Korčule i Lumbarde bile su grčke kolonije. Četiri naselja imaju nazive predslavenskog podrijetla, pa su i najstarija: Čara, Korčula, Lumbarda i Pupnat.

1.1.1.2. Prirodne svojstvenosti kraja

Otok Korčula, na čijem je istočnom dijelu smješten Grad Korčula, istočnije Općina Lumbarda, a zapadnije Općine Smokvica, Blato i Vela Luka pripada skupini južnodalmatinskih otoka. Sjeveroistočno od Grada Korčule prostore se korčulanski arhipelag kojega čini oko 20 otoka, otočića i grebena, od kojih su najznačajniji Badija, Majsan i Vrnik, a pripadaju Gradu Korčuli. Od svih otočića i grebena arhipelaga samo otočić

Knežić pripada Općini Lumbarda. Općina Smokvica nema niti otoka, niti otočića, niti grebena.

Otok Korčula građen je od vapnenca i dolomita gornje krede. Unutarnji dio otoka (od Žrnova na istoku do Vela Luke na zapadu) izgrađen je od trošnih dolomita, koji su izrazitiji na zapadnom dijelu otoka. Kroz ostali dio otoka, osim krajnjeg zapadnog dijela, pružaju se dva pojasa rudastih vapnenaca, koji tvore sjevernu i južnu stranu otoka i krajnji istočni dio otoka, koji obuhvaća prostor Lumbarde. Vapnenci i dolomiti mjestimično su prekriveni pleistocenim brečama, pijeskom i crvenicom, koja je taložena u ranije nastalim udubinama. Dominantni su oblici otoka dva niza kraških udolina, koje se od glavne vapnene mase polako spuštaju prema istoku i zapadu. Istočni niz tvore udoline Čarskog, Pupnatskog i Žrnovskog polja te Donje blato, danas u Općini Lumbarda, čija je kota na svega 1,20 m nadmorske visine i koje je podzemno spojeno s morem. Na krajnjem istoku između naselja Lumbarda i poluotoka Ražnjića nalazi se Lumbarajsko polje, pokriveno naslagama pijeska, koje su nastale nanosima vjetra u pleistocenu. U okolici plaže Pržina ove naslage izlaze na samu površinu. U Općini Smokvica možemo prepoznati udoline obrasle vinovom lozom: polja Sitnica, Banja, Dračevica, Kruševo.

U seizmičkom pogledu otok Korčula djeluje kao potpuno samostalna seizmotektonska jedinica u kojoj seizmička aktivnost nije izražena. No procijenjeno je da je intenzitet seizmičke aktivnosti veći u području od Lumbarde do Blata, nego od Blata do Vela Luke.

Južna i sjeverna obala Općine imaju sve osobitosti južne i sjeverne obale otoka Korčule, koje su izrazito različite.

Južna obala je relativno lakše pristupačnija te ima jednu dobru uvalu (uvala Brna). Sjeverna obala znatno je nepristupačnija i prometno je više izolirana, slabo razvedena i bez uvala. Postoji tek jedna markantna točka – rt Blaca.

Klimatske prilike vrlo su povoljne. Južni položaj i maritimnost ublažavaju termičke ekstreme i klimu čine ugodnom iako ponekad iznenade studeni prodori s kopna. Srednje siječanjske temperature nisu nikad niže od 9,8 0C, dok srpanjske ne prelaze 26,9 0C. Relativno male godišnje amplitude povoljne su za poljoprivredu. Dnevne su amplitude male, a mrazova nema. Dominantni su vjetrovi bura, koja snizuje temperaturu na sjevernoj obali i jugoistočnjak (jugo), koji otežava redovite brodske linije. Po klimatskim karakteristikama razlikuje se južna obala (više temperature, dominantno jugo i visoki valovi) od sjeverne obale (niže temperature, jaka bura i veća naoblaka). Općina Smokvica, koja izlazi i na južno more Lastovski kanal i na sjeverno more Hvarski kanal spaja na neki način ova dva klimatski svojstvena prostora.

Zbog poroznosti terena tekućih voda nema niti Općina Smokvica, niti cijeli otok. Najveći dio oborinskih voda propada kroz vapnence i ispucane dolomite te teče podzemno. Relativno su značajne samo snažne i kratkotrajne bujice za jakih kiša pretežno na padinama južne obale. To dokazuju brojne vrulje, osobito poslije kiše.

Korčula je naš najšumovitiji otok, ali se njegov biljni pokrov promijenio antropogenim utjecajem. Najbolje to potvrđuju toponimi na kojima danas više nema šume. Česmina i bor sjekli su se za građu brodova, dok je makija uništavana za ogrjev i prehranu stoke.

U krajobrazu kraja svojstveno je pružanje kraških udubljenja i polja. Međusobno su razdvojena niskim bilima po kojima se, kao i po padinama brežuljaka koji ih okružuju, nižu podzidani dolci vinograda i maslinika, grupe čempresa i makije, te najvećma grupacije alepskog i crnog bora i hrasta crnike. Taj kultivirani krajolik, usprkos činjenice da možda i nije osobito tipičan za otok, jedinstven je spomenik ljudskom radu. Tome osobito treba pridružiti slikovita polja obrasla kulturama vinove loze čuvenog pošipa.

Fitocenološki kraj pripada asocijaciji hrasta crnike, koji je svojstven mediteranskom kraju. Utjecajem abiotskih, ali i biotskih čimbenika na pojedinim mjestima šume su degradirane do stadija gariga, pa i rijetko obraslih kamenjara. Atraktivnost krajolika pojačana je svojstvenim korčulanskim reljefom i njegovom slikovitošću. Tablica 2.

TABLICA 2

STRUKTURA POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA U GRADU KORČULA

Općina/otok	Ukupna površina ha	Poljoprivredne površine ha	Obradive površine ha	Oranice ha	Šumsko zemljište ha	neploidno zemljište ha
Općina Smokvica	4348	4232	647	256	3114	116
Otok Korčula ukupno	27583	9928	4486	1658	16712	944

Izvor: RH, Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Dubrovnik, Ispostava-Odsjek za katastar nekretnina Blato, 2005.

1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Potencijal skoro svakog prostora, pa tako i prostora na kojemu se prostire Općina Smokvica za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj zavisi i ogleđa se u nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika.

Prvenstveno su to:

- prostor i okoliš sa svojim resursima i elementima koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakog života i razvitka. Uglavnom su ograničeni i neponovljivi;
- stanovništvo, broj, struktura, raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;

- sustav zajedničkog života stanovništva, mreža ljudskih naselja šireg prostora, manjih središta u mreži seoskih naselja;
- povezanost pojedinih područja otoka i Općine Smokvica međusobno i sa širim državnim prostorom, cestovnim, vodenim, zračnim i drugim infrastrukturnim sustavima;
- postojeće gospodarske jedinice razmještene u prostoru, njihova proizvodna i uslužna funkcija;
- sustav društvenih službi i njihovi objekti, obrazovne, kultura, zdravstvo, socijalna skrb itd.;
- organizacija od države do Općine u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkog života i razvitka;
- geopolitički položaj, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebnim vrijednostima resursima smatraju se:

- zaštićena područja prirode, osobito područje ZOP-a u koji ulazi cijela Općina;
- spomenici graditeljske baštine;
- razvedena morska obala;
- resursi: prirodne šume, nezagađena tla, rezerve pitke vode, očuvani kultivirani krajobraz i veliki dio prirodne obale mora.

Općina raspolaže dijelom gore navedenim prostornim vrijednostima.

Od svih navedenih čimbenika, prostor i okoliš predstavljaju temeljno i iskonsko bogatstvo i ograničen prirodni izvor te okvir u kojemu su prisutne sve pojave i odvijaju se sve ljudske djelatnosti. Hrvatska ima veoma kvalitetan prostor i okoliš, a nije osobito bogata, strateškim sirovinama i energetske izvorišta, pa uslijed toga svaki pristup razvitku, traži da se najracionalnije i najekonomičnije gospodari s okolišem i prostorom, a to se odnosi osobito na prostor Općine.

Osim tehničkog kamena Općina nema drugih sirovina. Nema niti izvora energije, niti pitke vode. Prirodna komponenta prostora, elementi prirodnog i uglavnom (još) sačuvanog tradicijskog kultiviranog (slikoviti vinogradi) i kulturnog krajolika te šumovit predjeli općinski su najvredniji prirodni izvori, vrijedni čuvanja i podobni da budu temelj za prezentaciju prostora Općine u turističkom gospodarstvu.

Činjenica razvitka znanosti, tehnike, tehnologije, proizvodnje i potrošnje i posljedično snažan proces urbanizacije te osobito novi sustav vrijednosti i privatnog vlasništva, ugrozili su prostor i okoliš Otoka, osobito prostor oko naselja Korčula i potez južne obale Općine Blato. To je zahtijevalo novi pragmatičniji pristup planiranju i uređivanju prostora, a on počiva na nekoliko načela:

- Planiranje i uređenje prostora mora obuhvatiti ne samo prostor i njegovo funkcionalno uređenje već treba obuhvatiti i usmjeravati i pojave koje se javljaju u tom prostoru, a očituju se u uočljivim promjenama izgleda prostora.
- Temeljni cilj takvog planiranja prostora je postizanje održivog - trajnog i postojanog - razvoja, koji će koristiti sadašnji prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja.
- Jedno od osnovnih polazišta modernog pristupa prostornom uređenju jest ravnopravno vrednovanje ciljeva zaštite prostora i okoliša s ciljevima razvitka već u prvoj fazi planskog procesa.

Iz svega proizlazi potreba cjelovitog pristupa zaštiti okoliša. Unatoč destrukciji urbane i ruralne konzistentnosti i primjene općih obrazaca oblikovanja i pojednostavljivanja funkcija i oblika, dijelom su se ipak očuvale povijesne strukture, a još više atraktivni krajobrazi, kao glavna uporišta identiteta Općine.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Općine, uvažavajući promjene imovinskopravnog sustava, i značaj građevnih područja i kao razvojnog čimbenika od važnosti su:

- opasnosti neracionalnog korištenja prostora i
- opasnosti povećanog interesa za izgradnjom na određenim atraktivnim dijelovima obalnog prostora,

Stoga je ključna realizacija sukladno zacrtanim planskim rješenjima.

U Općini ove su opasnosti razmjerno malo prisutne. Tek ponešto u zoni izdvojenog dijela naselja Smokvice u uvali Brna i na lokaciji Blaca zapadno od rta. Blaca.

Nadalje, vrijednost nekog prostora leži i u njegovoj prometnoj povezanosti s važnijim i većim administrativnim, uslužnim i proizvodnim središtima izvan njega. Tek se tada potencijalni resursni kapaciteti prostora mogu aktivirati. Obzirom na stanje prometnica te prometnih pomorskih veza, općinski prostor nedopustivo je prometno zapostavljen. Iznimno je loše povezan sa svojim, inače udaljenim, županijskim centrom Dubrovnikom. Stoga, štoviše, za neke usluge krajnji zapad otoka Korčule, odnosno Županije čak gravitira Splitu.

Gospodarstvo općine dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu polodjelstva. Osobito vinarstva. Ipak, more je za Općinu značajan prirodni resurs, kako za turističko gospodarstvo, tako i za eventualni razvoj marikulture, a što još nije znanstveno istraženo. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore zaštite, kao od izgradnje i uništavanja preostalih obalnih prostora, tako i u sprječavanju njegovog zagađenja ispuštanjem svekolikog otpada čime se posredno štiti njegova fauna i flora

1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA VAŽEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

1.1.3.1. Pokrivenost područja Općine prostornim planovima

Za područje Općine danas su na snazi dokumenti prostornog uređenja kako slijedi:

- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17)
- Program Prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13)
- Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03., 3/05.-uskl., 3/06.*, 7/10. , 4/12.-isp., 9/13., 2/15.-uskl., 7/16. , 2/19. i 6/19. - pročišćeni tekst, 03/20. i 12/20.-pročišćeni tekst; *Presuda Visokog upravnog suda RH Br:Usoz-96/2012-8 od 28.11.2014., NN 10/15. od 28.1.2015.; dalje: PPDNŽ)
- Prostorni plan uređenja Općine Smokvica (Službeni glasnik Općine Smokvica 16/07)

1.1.3.2. Konceptualna obilježja prostornog razvitka Općine u važećim prostornim planovima

1.1.3.2.1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Programom su pobliže određeni osnovni ciljevi razvoja u prostoru, kriteriji i smjernice za uređenje prostornih i drugih cjelina, te prijedlozi prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja.

Nadalje, Programom su određene i osnove za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, sustav središnjih naselja i sustav razvojne državne infrastrukture, te mjere i smjernice za zaštitu i unapređenje okoliša.

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja čine jedinstveni dokument prostornog uređenja, kojeg donosi Hrvatski državni sabor.

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske načelno usmjerava rješavanje problema prostornog i infrastrukturnog uređenja Republike Hrvatske. Ona obrađuje pojedine segmente problematike prostora konceptijski i programski na razini interesa Republike ne ulazeći, poradi svog prostornog obuhvata, u stvarno rješavanje manjih prostornih cjelina i detalja. Stoga ovaj dokument treba promatrati kao načelnu strategiju i način ponašanja za Republiku, kao što to kaže i sam naslov i u toj strategiji treba uočiti postavke i smjernice djelovanja, te utjecaje predloženih rješenja, na uže prostore kao što je to danas Općina Smokvica.

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE, GOSPODARSKE I PROSTORNE POKAZATELJE

1.1.4.1. Ocjena demografskog stanja

1.1.4.1.1. Kretanje broja stanovnika

U Općini Smokvica, prema Popisu stanovništva 2001. godine živjela su 1012 stanovnika. U odnosu na stanje 1948. godine kada je na prostoru današnje Općine živjelo 1160 stanovnika to je u navedenom vremenskom periodu od 53 godine (1948. – 2001.) iskazan apsolutni pad od 148 stanovnika ili pad od 2,8 stanovnika godišnje, (indeks 0,13). U zadnjih dvadeset 2001/1981 godina Općina pokazuje rast svoje populacije iako minimalan, ali ipak rast od 1,0% što u apsolutnom iznosu znači rast za 10 stanovnika za dvadeset godina (Tablica 4 i 20).

Na kretanje ukupnog broja stanovnika Općine bitno utječu kako prirodno kretanje stanovništva (priraštaj) (Tablica 5 i 6³), tako i prostorna pokretljivost stanovništva (migracije), odnosno u našem slučaju popisom ustanovljeno kretanje stanovništva (Tablice 7).

Podaci iz Tablice 5. ukazuju da je tip općeg kretanja stanovništva Općine Smokvica u razdoblju od 1994. do 1998. godine pretežito regeneracija imigracijom «I2» i slaba regeneracija imigracijom «I3».

Iz podataka Popisa stanovništva 2001. godine o migracijskim obilježjima stanovništva Općine (Tablica 7) uočavamo da u Općini živi 22,7% doseljenog stanovništva, a da čak 77,1% stanovništva od rođenja stanuje u Općini. Od doseljenih stanovnika 9,3% je stanovništvo doseljeno iz Dubrovačko-neretvanske županije, a 6,4% izvan nje. (Tablica 7.)

Iz rečenog proizlazi da Općina nema neke osobite potencijale kojima mogu privući stanovništvo u svoj prostor. Ustanovljeni tipovi općeg kretanja stanovništva Općine odraz su cjelokupnog društveno-gospodarskog razvoja prostora koji ima utjecaja i na demografske procese.

TABLICA 4
KRETANJE BROJA STANOVNIKA OPĆINE SMOKVICA

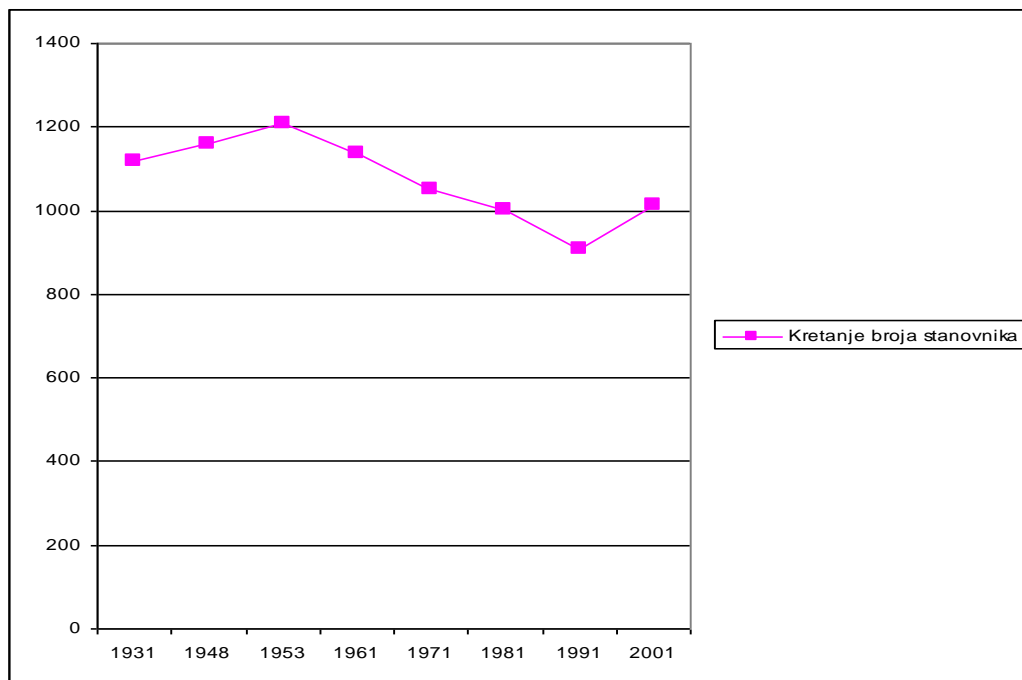
Općina				
Popisna godina	Broj stanovnika Općine = naselje Smokvica (jedno naselje u Općini)	Promjena aps.	Promjena %	Indeks
1931	1120			
1948	1160	40	3,57	1,04
1953	1210	50	4,31	1,04
1961	1137	-73	-6,03	0,94
1971	1052	-85	-7,48	0,93
1981	1002	-50	-4,75	0,95
1991	907	-95	-9,48	0,91
2001	1012	105	11,58	1,12
1948-91		-148	-12,76	0,87

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

GRAFIKON 2.

³ FRIGANOVIĆ, M: "DEMOGRAFIJA, STANOVNIŠTVO SVIJETA", Školska knjiga, Zagreb, 1990., p.102.

KRETANJE BROJA STANOVNIKA OPĆINE SMOKVICA U RAZDOBLJU 1971 DO 2001. GODINA

More, kvalitete prostora, klima i krajobraz vrijednosti su koje ipak privlače ljude. Bolja prometna povezanost sa središnjim dijelovima države ovaj će prostor učiniti privlačnijim. To, ne mora odmah značiti i probitke. Radije bi kazali da će bolje prometno povezivanje, koje je u budućnosti neminovno i koje će umanjiti izoliranost otoka, donijeti neke probleme i opasnosti koje bi u slučaju nepravovremenog odgovora mogli umanjiti navedene prostorne vrijednosti, koje danas tako izrazito privlače.

1.1.4.1.2. Struktura stanovništva

Spolna i dobna struktura

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

U spolnoj strukturi stanovništva gledajući cjelokupnu populaciju, prema popisu 2001. godine, ženskog dijela populacije ima 3,5% više od muškog, pa možemo kazati da je u Gradu praktično jednak udio muškaraca i žena. Podjednaka je zastupljenost i po dobnim razredima. (Tablica 8.).

Dobna struktura stanovništva Grada po velikim dobnim skupinama prema popisu stanovništva 1991. godine (Tablica 9.) pokazuje da je približno polovica populacije Grada u dobnj skupini od 20-59 godina (52,4%), da je dobnj skupina od 0-19 godina nešto brojnija (26,8%) od dobnj skupine u kojoj je stanovništvo starije od 60 godina (20,1%). Stoga je i indeks starosti stanovništva Grada ipak dosta nepovoljan i iznosi 0,75. Ova njegova vrijednost ukazuje na razmjerno staro stanovništvo. Poradi podjednakog broja muškaraca i žena, a manjeg broja muškaraca u starijim dobnim razredima to je i indeks starosti muškog dijela stanovništva (0,63) razmjerno povoljniji od indeksa starosti ženskog dijela stanovništva (0,86) iako su oba indeksa vrlo nepovoljna, osobito ženskog dijela populacije. (Tablice 8 i 9).

TABLICA 5
STRUKTURA KRETANJA STANOVNIŠTVA OPĆINE SMOKVICA ZA RAZDOBLJE 1995 - 2000.
GODINA

Općina Smokvica										
Godište		1991	2001	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
BROJ STANOVNIKA	Aps.	907	1012	970	981	991	1002	1012	1023	1033
ROĐENI	Aps.					7	4	10	8	6
UMRLI	Aps.					18	19	11	12	18
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-11	-15	-1	-4	-12
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					11	11	11	11	11
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					22	26	12	15	23
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					21,7	25,5	11,4	14,2	21,8
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-11,1	-15,0	-1,0	-3,9	-11,6
STOPA POPISOM UTVRĐENOG KRETANJA	%					10,6	10,5	10,4	10,3	10,2

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 6. TIO OPĆEG KRETANJA STANOVNIŠTVA OPĆINE SMOKVICA

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.
Općina Smokvica	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Regeneracija imigracijom I2	Regeneracija imigracijom I2	Slaba regeneracija imigracijom

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE SMOKVICA

13	13	13
----	----	----

TABLICA 7

MIGRACIJSKA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA OPĆINE SMOKVICA 2001. GODINE

B r.	Naselje	Broj stanovnika 1991	Od rođenja stanuje u istom mjestu		Doseљeno stanovništvo		Doseљeno iz iste O/G		Doseљeno iz druge O/G iste županije		Doseљeno iz druge županije		Doseљeno iz druge države i ostalo		Nepoznato
			Aps	%	Aps	%	Aps	%	Aps	%	Aps	%	Aps	%	
1	SMOKVICA	1012	780	77,1	230	22,7	0	0,0	94	9,3	65,0	6,4	71	7,0	0
	OPĆINA UKUPNO	871	375	43,1	496	56,9	132	15,2	87	10,0	65,0	6,4	271	31,1	0

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 8

DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE SMOKVICA 2001. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno		Višak % (+)M (-)Ž
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.		
0-4	16	43,2	21	56,8	37	-13,5	
5-9	24	40,7	35	59,3	59	-18,6	
10-14	35	52,2	32	47,8	67	4,5	
15-19	28	43,1	37	56,9	65	-13,8	
20-24	33	48,5	35	51,5	68	-2,9	
25-29	30	51,7	28	48,3	58	3,4	
30-34	19	39,6	29	60,4	48	-20,8	
35-39	31	44,9	38	55,1	69	-10,1	
40-44	30	46,9	34	53,1	64	-6,3	
45-49	42	56,0	33	44,0	75	12,0	
50-54	47	60,3	31	39,7	78	20,5	
55-59	23	52,3	21	47,7	44	4,5	
60-64	20	43,5	26	56,5	46	-13,0	
65-69	33	53,2	29	46,8	62	6,5	
70-74	29	48,3	31	51,7	60	-3,3	
75 i više	43	42,6	58	57,4	101	-14,9	
Nepoznato					11		
UKUPNO	483	47,7	518	51,2	1012	-3,5	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 9

DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE SMOKVICA PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA 2001. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	103	10,2	125	12,4	228	22,5
20-59	255	25,2	249	24,6	504	49,8
60 +	125	12,4	144	14,2	269	26,6
Ostalo					11	1,1
Ukupno	483	47,7	518	51,2	1012	100,0

Indeks starosti	1,21	1,15	1,18
-----------------	------	------	------

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U pravilu, ona naselja koja imaju konstantan demografski nazadak imaju i nepovoljan odnos starosnih razreda. Ako se uzme da je vrijednost indeksa 0,4 granična vrijednost, koja određuje što se u budućnosti može očekivati u razvoju naselja (Općine/Grada), tada sva naselja koja premašuju vrijednost navedenog indeksa mogu očekivati manje ili više negativnu tendenciju demografskog razvoja. Indeks starosti na razini Općine (naselja) iznosi 1,18 što je izrazito nepovoljno.

Gospodarska struktura

Prema popisu stanovništva 2001. godine od ukupnog broja stanovnika bilo je 42,89% aktivnih, 34,39% uzdržanih, a čak 29,55% s osobnim izvorima prihoda. (Tablica:10). Iz iste tablice vidimo da je odnos primarnih, sekundarnih i tercijarnih djelatnosti izrazito nejednak.

Primarne su djelatnosti najslabije zastupljene. Zastupljene su sa svega 8,99% aktivnog stanovništva koje pretežito radi u poljodjelstvu i ribarstvu.

Slijede sekundarne djelatnosti sa značajnih 21,89% od aktivnog stanovništva. Stanovništvo ovoga sektora djelatnosti skoro je u cijelosti aktivno u djelatnostima industrije, a tek manjim dijelom u građevinarstvu.

TABLICA 10
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA OPĆINE SMOKVICA 2001. GODINE

DJELATNOST	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIŠTVO	1012	100,00	
I AKTIVNO STANOVNIŠTVO SVEGA	434	42,89	100,00
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO OBAVLJA DJELAT.	338		
1. PRIMARNE DJELATNOSTI	39		8,99
a) Poljoprivreda	35		8,06
b) Ribarstvo	1		0,23
c) Rudarstvo	3		0,69
2. SEKUNDARNE DJELATNOSTI	95		21,89
a) Prerađivačka industrija	89		20,51
b) Opskrba energentima	1		
c) Građevinarstvo	5		1,15
3. TERCIJARNE DJELATNOSTI	134		30,88
a) Trgovina na veliko i malo	26		5,99
b) Hoteli i restorani	39		8,99
c) Prijevoz, skladištenje, veze	15		3,46
d) Financijsko poslovanje	2		0,46
e) Poslovanje, nekretnine, poslovne usluge	3		0,69
f) Javna uprava, odbrana, obvezno socijalno osiguranje	16		3,69
g) Obrazovanje, znanost, kultura i informacije	17		3,92
h) Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	9		2,07
i) Ostale, društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	7		
j) Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	0		
k) Izvanteritorijalne organizacije i tijela	0		0,00
4. NERAZVRSTANO	70		16,13
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO NE OBAVLJA DJELAT.	96		22,12
II OSOBE S OSOBNIM PRIHODOM SVEGA	299	29,55	
III UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO SVEGA	348	34,39	
IV U INOZEMSTVU	96	9,49	
V NEDEFINIRANO I NEPOZNATA DJELATNOST	27	2,67	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost najviše je zastupljeno u tercijarnim djelatnostima sa značajnih 30,88% stanovništva. U okviru ove grupe djelatnosti skoro

su podjednako zastupljene djelatnosti ugostiteljstva i turizma 8,99%, i trgovine 5,99%. Preostale djelatnosti podjednako su zastupljene bez izrazite dominacije neke. Tablica 10.

Razmjerno mali postotak stanovništva u primarnim djelatnostima, jači sekundarni sektor i jak tercijarni sektor ukazuju na slabu središnju važnost naselja Smokvica i izvjesnu laganu funkcionalnu usmjerenost prema ugostiteljstvu i turizmu.. To ujedno znači da u Općini postoji razmjerno slaba vezanost za djelatnosti poljodjelstva.

Nisu bili pristupačni podaci o zaposlenim u tercijarnim djelatnostima prema mjestu rada na temelju čeka bi se mogao utvrditi stupanj relativne opremljenosti uslugama naselja Smokvice, već su ti podaci bili pristupačni samo prema mjestu stanovanja (Tablica: 11). Međutim to je u slučaju Općine Smokvica nevažno obzirom na jedno naselje. Tablica 11.

TABLICA 11
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA KOJE OBAVLJA DJELATNOST PO
NASELJIMA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika ukupno		Aktivno stanovništvo svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Aktivno stanovništvo		Primarne djelatnosti		Sekundarne djelatnosti		Tercijarne djelatnosti		Nerazvr-stano		U tercijaru od aktivnih što obavljaju djelatnost
		Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	SMOKVICA	65	434	338	100,0	39	11,5	95	28,1	134	39,6	70	20,7	20	39,7	39,64		
	UKUPNO OPĆINA	65	434	338	100,0	39	11,5	95	28,1	134	39,6	70	20,7	20	39,7	39,64		

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz raspoloživih podataka nije moguće sasvim točno utvrditi dio radnika (od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost) koji ostaje na radu u Općini, odnosno, dio koji putuje na rad u radne centre izvan današnje Općine. U okviru današnje Općine ostaje raditi u naselju stanovanja 62,1%. Na rad u druga mjesta putuje 37,9% radnika. Broj dnevnih migranata u Općini iznosi znatnih 36,4%. Tablica: 12.

TABLICA 12
RADNICI OPĆINE SMOKVICA PREMA MJESTU RADA 2001. GODINE

B Naselje		Broj stanovnika ukupno		Stanovništvo u zemlji svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Radnici svega		Radnici svega postotak od ukupnog st.		Rade u mjestu stanovanja		Rade u mjestu stanovanja post. od radnika svega		Rade u drugom mjestu ukupno		Od toga rade u drugom mjestu iste O/G		U drugoj O/G iste županije		U inozemstvu		Dnevni migranti		Dnevni migranti postotak od radnika svega		Rade u mjestu stanovanja. Postotak od aktivnog stan.		Radnici od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost	
		Ap							%		Ap			%		Ap			%		Ap			%				%			
		s.									s.					s.					s.										
1	SMOKVICA	101	91	33	21	21,	13	62,	81	37,	0	0,	79	6	7	36,	39,	63,3													
	UKUPNO	101	91	33	21	21,	13	62,	81	37,	0	0,	79	6	7	36,	39,	63,3													
	OPĆINA	2	6	8	4	1	3	1	9	0	0	0	6	8	4	3	1														

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U nemogućnosti da se od Državnog zavoda za statistiku pribave podaci o izvoru prihoda domaćinstava za 2001. godinu, moraju se donositi zaključci na posredan način. Dakle, uzimajući u obzir da je u Općini u primarnim djelatnostima zaposleno 8,99% od aktivnog stanovništva, a što se sasvim slaže s podacima prikazanim u Tablici 13 obavlja zanimanje na gospodarstvu (7,6%), te da je u odnosu na taj podatak mnogo domaćinstava s gospodarstvom, čak 56,4 %, (Tablica 14), a temeljem već prethodno prikazanih podataka, za zaključiti je da je u Općini razmjerno malo domaćinstava s jedinim izvorom prihoda iz poljoprivrede, odnosno da je razmjerno dosta domaćinstava jednom nogom vezano za zemlju i dodatne prihode sa zemlje, a drugom radi negdje drugdje.

TABLICA 13
POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO PREMA AKTIVNOSTI 2001. GODINE S POSTOTKOM
UDJELA AKTIVNOG POLJOPRIVREDNOG STANOVNIŠTVA U UKUPNOM STANOVNIŠTVU
NASELJA

Br.	Naselje	Broj stanovnika	Aktivno stanovništvo svega	Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega	Ukupno poljoprivredno stanovništvo svega	Ukupno nepoljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo	Obavlja zanimanje na gospodarstvu	%	Udržavano poljoprivredno stanovništvo	Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja	Aktivno poljoprivredno u ukupnom stanovništvu što obavlja djelatnost	Aktivno poljoprivredno u ukupnom stanovništvu naselja
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Aps.
1	SMOKVICA	1012	434	338	75	937	39	33	7,60	36	7,4	11,5	8,986
	OPĆINA UKUPNO	1012	434	338	75	937	39	33	7,60	36	7,4	11,5	8,986

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 14
BROJ DOMAĆINSTAVA I DOMAĆINSTVA PREMA POSJEDOVANJU POLJOPRIVREDNOG
GOSPODARSTVA OPĆINE SMOKVICA 2001. GODINE S POSTOTKOM DOMAĆINSTAVA S
POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVOM

Br.	Naselje	Broj stanovnika	Ukupan broj domaćinstava		Prosječni broj članova domaćinstva	Ima gospodarstvo	Nema gospodarstvo	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%
1	SMOKVICA	1012	330	3,1	186	56,4	144	43,6
	OPĆINA UKUPNO	1012	330	3,1	186	56,4	144	43,6

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Obrazovna struktura

Od ukupnog broja stanovnika Općine čak 41,0% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje. To je podatak koji, ako se dopuni s prethodnim analizama, osobito analizama po sektorima djelatnosti, pokazuje sukladnost s brojem zaposlenih u uslužnim djelatnostima (tercijaru). Ukazuje i na činjenicu da je brojnost aktivnih u sektoru tercijarnih djelatnosti osobito u okviru dobro kvalificirane radne snage. Tablica 15.

TABLICA 15
STANOVNIŠTVO OPĆINE SMOKVICA STARO 15 I VIŠE GODINA PREMA ŠKOLSKOJ SPREMI
2001. GODINE

Br.	Naselje	Stano vništv o ukupn o	Staro 15 i više godin a ukupn o	Bez školsk e sprem e ukupn o	Osno vno obraz ovanj e	Sredn je obraz ovanj e	Više obraz ovanj e	Visok o obraz ovanj e	Nepoz nato	Sredn je + više + visok o obraz ovanj

										c	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%
1	SMOKVICA	1012	849	11	420	332	41	42	3	415	41,01
	OPĆINA UKUPNO	1012	849	11	420	332	41	42	3	415	41,01

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.1.3. Struktura stambenog prostora

Struktura stambenog prostora Općine potvrđuje njenu nižu do umjerenu atraktivnost za odmor i rekreaciju. U Općini su registrirane 544 stambene jedinice. Od navedenog broja 320 je stalno nastanjenih (58,82%), a 98 stambenih jedinica ili 18,0% namijenjeno je povremenom boravku, odnosno odmoru i rekreaciji, uključujući i privremeno nastanjene postotak se penje na 26,84%. Tablica: 17.

TABLICA 16
STANOVI PREMA KORIŠTENJU I STANDARD STANOVANJA OPĆINE SMOKVICA 2001.
GODINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Površina stanova m ²	Ukupan broj stanova Aps	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	Za sezonske radove	Isključivo za djelatnost	Broj osoba po stanu st/osob	Broj m ² po osobi osob/m ²	Broj stanova za odmor u odnosu na ukupan broj stanova
1	SMOKVICA	1012	5404,5	544	320	48	176	98	0	0	1,9	53,4	18,0
	OPĆINA UKUPNO	1012	5404,5	544	320	48	176	98	0	0	1,9	53,4	18,0
						48	plus	98					
			Stalno nastanjeni	58,8 %	146	Privremeno nast + za odmor i rekreaciju	26,8 %	4					

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.2. Ocjena gospodarskog stanja

Sadašnja gospodarska struktura Općine obzirom na raspoložive prostorne, kadrovske i ostale izvore ne može se ocijeniti kao zadovoljavajuća. Gospodarski subjekti, koji privređuju na području Općine, obzirom na raspoložive kapacitete, strukturu i kvalitetu radne snage i uvjete te sukladno tome obzirom na ostvarene fizičke i financijske rezultate u odnosu na očekivane ne zadovoljava ni minimalne kriterije i ne predstavlja realni temelj ubrzanog gospodarskog i sveukupnog razvoja.

U zadnje vrijeme, zahvaljujući mjerama poticanja privatne inicijative, značajnije se razvija djelatnost obrtništva i pružanja osobnih usluga od strane fizičkih osoba.

Tercijarne djelatnosti

Najznačajnije je razvijen sektor tercijarnih djelatnosti s najvećim udjelom ugostiteljstva i turizma, prometa i veza te trgovine uz sudjelovanje raznih drugih uslužnih djelatnosti, koje zajedno, u ukupnom broju zaposlenih, sudjeluje sa 30,88%. Tablica 10.

Turističko-ugostiteljska djelatnost do 1991. godine bila je važan nosilac razvoja Općine (hotel Feral). Sezonom u trajanju 120-140 dana osiguravala je relativno visoku stopu zaposlenosti lokalnog stanovništva, a dijelom je osiguravala i uvjete za razvoj određenih djelatnosti, infrastrukturnih i komunalnih sadržaja u samom mjestu.

Od 1991. godine, kao posljedica direktnih i indirektnih događaja prouzročenih nametnutim ratom na prostoru Republike Hrvatske korištenje kapaciteta od 1991. - 2001. godine bilo je dijelom nekomercijalno radi smještaja prognanika i izbjeglica. Kao posljedica navedenih događanja od kapaciteta su se počeli koristiti dijelom tek od sezone 2005.

Rečeno je utjecalo na devastaciju turističkih kapaciteta (Hotel «Feral» i lokacija «Istruga»). Ne treba niti spominjati ulaganje u nove sadržaje po nepovoljnim uvjetima kreditiranja, kojega nije bilo. Pored toga i poradi toga, nakupili su se gubici u poslovanju i teškoće u smislu nelikvidnosti i izvršavanja dospjelih obveza iz raspoloživih sredstava. Slična situacija pratila je i ostale privatne ugostiteljske subjekte i velik broj privatnih iznajmljivača soba i apartmana, koji još uvijek s postojećom razinom korištenja ne osiguravaju normalno poslovanje i potrebna financijska ulaganja sukladno zahtjevima tržišta i potrošača.

Sekundarne djelatnosti

Industrija

Pokazuje smanjenje učešće u odnosu na ranije stanje. Uglavnom je temeljena na proizvodnji vina (pošip). To se ne smatra povoljnim, jer je industrija ipak nositelj razvoja i zapošljavanja. Nova industrijska proizvodnja, ako možemo kazati da je uopće ima, još je preslaba da bi potaknula razvoj gospodarstva, a stare tradicijske industrijske djelatnosti smanjuju svoje učešće u proizvodnji i zapošljavanju. Budući da je proces preustrojstva gospodarstva tek otpočeo, očekuje se daleko veći razvoj industrije u budućnosti, što bi se trebalo odraziti i u Općini.

Obrtništvo

Tradicija obrta vrlo je duga. Obrti su se razvijali prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Temeljna obilježja politike ranijeg sustava prema obrtništvu odnosila su se na ograničavanje razvoja privatnog sektora fiskalnim i drugim nestimulativnim mjerama ekonomske politike. Obrtništvo je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Te se posljedice još osjećaju. Danas se ono treba nametnuti kao snažan gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije uz

obogaćivanje tržišta raznovrsnim proizvodima i uslugama. Ono treba biti poticaj novog proizvodnog i uslužnog zapošljavanja i izgradnje kvalitetnih stručnih kadrova.

Primarne djelatnosti

Poljoprivredna djelatnost usko je vezana uz proizvodnju vina i turističko-ugostiteljsku djelatnost. U dosadašnjem razvoju nije dala očekivane rezultate u smislu korištenja raspoloživih poljoprivrednih resursa. Svega 8,6% aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost zaposleno je u poljoprivredi (Tablica 10.). S druge strane 56,4% kućanstava ima gospodarstvo. To ukazuje na vezanost za zemlju, ali i za druge stalnije izvore prihoda (zaposlenja). (Tablica 14) Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda i njihova rascjepkanost. Poljoprivredu Općine odlikuje vinogradarsko-voćarska, maslinarska, ratarska i povrtlarska proizvodnja. Vinogradarstvo je svakako najtipičnija grana poljodjelske proizvodnje Općine. Unatoč smanjenju broja čokota, proizvodnja se grožđa, zbog poznatog «pošipa» na približno istoj razini. Tradicija vinogradarstva posljednjih se godina unapređuje novom sadnjom i sadnjom plemenitih sorta grožđa i proizvodnjom vrsnih vina, pa bi to mogla biti djelatnost od većeg značenja. Maslinarstvo je dobro zastupljeno. U posljednje vrijeme zapaža se velik interes za obnovu starih maslinika i sadnju novih. Općina potiče poljoprivrednu proizvodnju nabavkom stalnog materijala za poduzetnike. Stočarstvu nema značaja kao niti ribarstvo. Riba je izlovljena, pa se po ozbiljan ulov treba zaputiti prema otvorenom moru izvan područja Općine. Šumarstvo nema velikog značenja u gospodarstvu. Iako šume i šumsko zemljište zauzimaju 3114,0 hektara, u načelu su sve šume na kršu prvenstveno zaštitnog, a ne gospodarskog karaktera. Borove šume, a osobito šume alepskog bora teško se mogu gospodarski značajnije koristiti, jer se drvo alepskog bora jedva može upotrijebiti i za obično loženje. Šume su dakle u ovim krajevima bitne u zaštitnom i krajobraznom smislu.

Struktura površina katastarske općine Općine, time i poljodjelskih površina prikazana je u tablici 17.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, povećanje broja zaposlenih i time stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak Općine.

Najvažnija je, u okviru mogućnosti koje pruža okruženje, gospodarska politika koja je trajna i usmjeravajuća odrednica razvoja. Njezin je pravi smisao u tome da potiče i ne ometa niti nacionalni, niti regionalni, niti lokalni razvoj. Poslovna politika poduzeća i drugih gospodarskih subjekata traži svoj oslonac u svim navedenim odrednicama (raspoloživi resursi, tržište, makroekonomsko okruženje i gospodarska politika) da bi pronašla i iskoristila šanse za opstanak i razvoj.

Budući da autarkično gospodarstvo ne može opstati to je makroekonomsko okruženje od izuzetne važnosti za daljnji razvoj Općine i veze sa širim okruženjem.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak i time povećanje broja zaposlenih.

Može se zaključiti da je trenutna gospodarska struktura te cjelokupna gospodarska situacija nepovoljna i ne osigurava perspektivni razvoj bez znatnijih ulaganja.

Upravo od ljudi kao pokretača svih ostalih resursa ponajviše i ovisi kako će u danim uvjetima i mogućnostima biti iskorišteni u razvojne svrhe.

TABLICA 17

OPĆINA SMOKVICA - RASPORED PO KULTURAMA I KLASAMA ZEMLJIŠTA

NAZIV KULTURE	POVRŠINA M2	PRIHOD KN.	BROJ APS.	POSTOTAK POVRŠINE	
DVORIŠTA	50269		308	0,12	
CESTE I PUTEVI	319940		296	0,74	
VODE	6805		17	0,02	
ZEMLJIŠTA POD ZGRADAMA	98843		1286	0,23	
OSTALA ZEMLJIŠTA	686836		443	1,58	
	Fizička	229480	1949	0,53	
	Pravna	935071	407	2,15	
	UKUPNO	1162693	2350	2,67	
ORANICA	2560274		4049	5,89	
VOĆNJAK	1451860		3276	3,34	
VINOGRAD	2460632		3195	5,66	
PAŠNJAK	4708155		3784	10,83	
ŠUMA	31140143		7003	71,61	
	Fizička	33857651	20877	77,86	
	Pravna	8469734	439	19,48	
	UKUPNO	42321064	0,00	21307	97,33
	Fizička	34087131	22826	78,39	
	Pravna	9404805	846	21,63	
	SVEUKUPNO	43483757	0,00	23657	100,00

Izvor: Ured za katastarsko-geodetske poslove, Ispostava Blato.

1.1.4.3. Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja

1.1.4.3.1. Opća strukturna obilježja naselja

U Općini statistički promatrano temeljem podataka Popisa stanovništva 2001. godine postoji jedno naselje. To je naselje Smokvica.

Naselje, ima svoju zasebnu unutrašnju matricu građenja, svojstvenu kraju, koja nije unaprijed bila zadana nekim planskim geometrijama, nego se povodila za potrebama malih seoskih tradicijskih gospodarstava. Utjecaj reljefa dolazi do punog izražaja. Smještaj, kako naselja, tako i njihovih dijelova rezultat su djelovanja reljefa, položenih putova i zaštite oskudnog poljodjelskog zemljišta te zahtjeva nekadašnje tradicijske poljodjelske proizvodnje. U novije vrijeme stanovnici pod djelovanjem urbanih utjecaja mijenjaju način života i time svoje prioritete podređuju urbanim vrijednostima. Izgradnja izdvojenih zaselaka s poljodjelskom funkcijom zamjenjuje izgradnja na obali sa rekreativnom i turističkom funkcijom (Brna kao izdvojeni dio naselja Smokvica). Tako smo svjedoci da su se naselja, prvotno razvijena uz plodne površine kraških polja Smokvičkog i šire Blatskog, Žrnovskog, Pupnatskog i Čarskog, počela seliti na obalu razvijajući jednu osobitu vrst dvojnosti (Smokvica – Brna, Čara – Zavalatica, Žrnovo – Žrnovska Banja itd.). U unutrašnjosti to su poljodjelske funkcije u tradicijskim naseljima, na obali turističke funkcije u kakofonično oblikovanim naseljima.

Elementi demografske slike potvrđuju vitalnost naselja bližih moru. Očituju se posljedično i u strukturnim obilježjima novih naseobinskih oblika, kao glavnih generatora suvremenog izgleda prostora posebno obalnog. Istovremeno velike površine što su orijentirane “unutrašnjosti” ostaju skoro prazne.

1.1.4.3.2. Veličina i prostorni raspored naselja

Tradicionalno sva naselja na otoku, pa tako i ona koja pripadaju Općini (a u Općini je samo jedno naselje – Smokvica), nastala su na središnjoj kopnenoj osovini otoka i smješteni su na prisojnim padinama brežuljaka, na rubovima plodnih polja, uz prastare putove i staze iz gospodarskih i strateških razloga. Smokvica, susjedna Čara ili Blato smješteni su kao kompaktne aglomeracije na prisojnim padinama brda, a tek je Žrnovo skup zaselaka oko dva mana plodna polja.

Središnje i jedino naselje Općine je naselje Smokvica koje ima prema Popisu 2001. godine 1012 stanovnika. Naravno, naselje Smokvica smješteno je na važnom prometnom pravcu, koji je uvjetovao i njen nastanak i razvoj.

Iako u Općini postoji statistički samo jedno naselje – naselje Smokvica, postoje još njegova tri izdvojena dijela: Brna skoro s obilježjima samostalnog naselja, i Vinašac usmjeren prema sekundarnom stanovanju, oba na južnoj obali i treći izdvojeni dio naselja Smokvica na lokaciji Blaca, na sjevernoj obali, također pretežito usmjeren prema sekundarnom stanovanju.

1.1.4.3.3. Razvoj naselja

Nedvojbeno je da položaj naselja u odnosu na prometne pravce u velikoj mjeri utječe na njegov demografski razvoj. Dok je u prošlosti taj utjecaj bio donekle ublažen nužnošću vezanosti za poljodjelske eksploatacijske jedinice koje su utjecale na razvoj naselja na rubu njihovih polja zbog čuvanja plodnoga tla, to je u zadnje vrijeme rastom utjecaja prometa i prometnih sredstava, došao do izražaja strateški prometni položaj svakog naselja, pa tako i Smokvice. Danas takav položaj samom naselju Smokvica čak i zbog svog intenziteta čak i smeta.

Važan poticaj rastu može donijeti aerodrom u Brni, te gospodarski razvoj s njim u svezi. Iz ovoga se uočava važnost povoljnog prometnog položaja naselja za njihov razvoj.

1.1.4.3.4. Demografski razvoj i predviđeno kretanje stanovništva

Postoje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne prognoze kretanja stanovništva u budućnosti. U tome se predviđanju polazi od stanovitih pretpostavki koje se temelje na prethodnim stopama rasta, ali i na nekim novim činiocima koji se naziru u ponašanju brojnosti stanovništva. Te su pretpostavke uglavnom ove:

- da će budućnost biti slična prošlosti,
- da neće biti značajnijih vanjskih migracija,
- da će biti značajnijih vanjskih migracija,

- da će budućnost biti različita od prošlosti itd.

U skladu s rečenim pretpostavljaju se polazna načela i izračunavaju se prognoze: pesimističke, (smanjivanje stope rasta), srednje (postojanost stope rasta) i optimističke (povećanje stope rasta). Tako se dobivaju niske, umjerene i visoke varijante. Prognoze za pet godina smatraju se kratkoročne, za pet do deset godina srednjoročne a za više od deset godina dugoročne prognoze stanovništva. U načelu pretpostavke demografskog rasta vrlo su upitne, budući je rast populacije zavisan od mnogih teško predvidivih čimbenika. Stoga je možda najjednostavniji i najracionalniji parametar za pretpostavku budućeg demografskog rasta neke sredine vrijednost indeksa prethodnog popisnog razdoblja, a on je za Općinu Smokvica u razdoblju 01/91 pozitivan i iznosi 1,12. Tablica 18. Prema tome pošlo se od pretpostavke:

1. da će budućnost biti slična prošlosti
2. da neće biti značajnijih vanjskih migracija,
3. da će ipak doći do povećanja gospodarske aktivnosti u ovom popisnom razdoblju do 2011. godine.

TABLICA 18

DEMOGRAFSKI RAZVOJ OPĆINE SMOKVICA U RAZDOBLJU OD 1931. DO 2001. GODINE

BR OJ	NASEL JE	POPISNE GODINE										INDEKS				
		1931	1948	1953	1961	1971	1978	1981	1990	2001	2011	71/31	81/71	91/81	01/91	11/01
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	SMOK VICA	112	116	12	113	105	100	90	101	1,12	0,91	0,9	0,93	1,01	0,9	112
	UKUP NO OPĆIN A	112	116	12	113	105	100	90	101	1,12	0,91	0,9	0,93	1,01	0,9	112
		0	0	10	7	2	2	7	2			5			6	0

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Na temelju navedenih polazišta može se pretpostaviti predviđanje kretanja stanovništva u funkciji izrade ovoga Plana, pa se prognozira da će Općina Smokvica imati približno

- 1129 stanovnika 2011. godine,
- 1289 stanovnika 2015. godine,
- 1449 stanovnika 2025. godine

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.3.5. Razina urbanizacije

Problem diferenciranja naselja - gradskih obilježja i onih ostalih još uvijek je prisutan ne samo kod nas već i u svijetu, a osobito je naglašen kod manjih naselja. Posljedica je to jedva zamjetnih, postepenih promjena u korist smanjivanja razlika u načinu života između sela i grada, smanjivanju razlika u funkcionalnim, fizionomsko-morfološkim i drugim obilježjima, intenzivnijeg socijalnog prestrukturiranja poljodjelskog stanovništva itd.

Danas se za izdvajanje gradskih i ostalih naselja primjenjuju pored jednostavnih modela (primjena jedne do dvije varijable) i složeniji statistički modeli. U našoj su zemlji, osim statističke službe i drugi autori sudjelovali u definiranju gradskih naselja i predlaganju kriterija za njihovo izdvajanje.

Za određivanje razine utjecaja urbanizacije korištena je metoda diferenciranja razine urbanizacije na viši i niži stupanj urbanizacije naselja, koji ima tri varijable, a što je prikazano u tablici 19.⁴

Izabrane varijable ukazuju na socio-ekonomska obilježja stanovništva, a posredno upućuju i na druga obilježja. Primjenjujući opisane kriterije postizemo rezultate koji su prikazani u tablici 20.

Iz tablice 22 možemo vidjeti da sva naselja u Gradu imaju izražen viši stupanj urbanizacije. Samo naselje Korčula administrativno je proglašeno gradom, no usprkos toga ima sva obilježja naselja gradskog karaktera.

TABLICA 19
KRITERIJI DIFERENCIRANJA RAZINE URBANIZACIJE NASELJA

Stupanj urbanizacije	% poljoprivrednog stanovništva	% domaćinstava bez poljoprivrednog gospodarstva	% radnika od aktivnog stanovništva naselja
<u>gradska obilježja</u>	-	-	-
Viši stupanj (jače urbanizirana naselja) VSU	15 i manje	20 i više	70 i više
Niži stupanj (slabije urbanizirana naselja) NSU	30 i manje	10 i više	50 i više
<u>seoska obilježja</u>	-	-	-

Izvor: Vresk M., i Radica T., (1983), op. cit.

4 M. Macura je među prvima pokušao odrediti kriterije po kojima bi razlikovao gradska od seoskih naselja. On smatra da se naselja bitno razlikuju po veličini i sastavu stanovništva, pa je kao temelj za lučenje gradskih naselja izabrao kombinaciju dva kriterija:

veličinu naselja i

gospodarski sustav naselja

Radica T.: "Prostorni plan SR Hrvatske do 2000". Osnovna studija 8 - stanovništvo i naselja, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb, 1974.

Grupa autora "KOMPLEKSNO SAGLEDAVANJE PROCESA URBANIZACIJE REPUBLIKE HRVATSKE" studija za "Strategiju prostornog uređenja RH, UIH, Zagreb, 1995.

TABLICA 20
RAZINA URBANIZACIJE NASELJA SMOKVICA 2001. GODINE

Br.	Naselje	Broj stanov-nika		Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja		Nema gospodarstvo			Radnici od aktivnog stanovništva naselja			Zbimi kriterij diferencijacije viši (VŠU) i niži (NSU) stupanj urb.	Gradska naselja prema popisu 1991. g. i naselja višeg (VŠU) i nižeg (NSU) stupnja urbanizacije (PPSRH 81.)	Po Macuri
		Aps.	%	%	%	po 1. kriteriju	po 2. kriteriju	po 3. kriteriju						
1	SMOKVICA	1012	7,41	43,50	63,31	VSU	VSU	NSU	0	VSU	M			

Izvor: Autori temeljem publikacija Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.3.6. Funkcionalna klasifikacija naselja

Budući u Općini postoji samo jedno naselje, naselje Smokvica, to, naravno nije moguće izvršiti funkcionalnu klasifikaciju naselja. Ipak, ako promotrimo naselje Smokvicu u širem prostornom kontekstu temeljem funkcionalne klasifikacije u skladu s nodalnim principom, temeljem koncentracije tercijarnih funkcija u naselju bez obzira na veličinu njegove gravitacije i temeljem te ocjene odredimo njegovu nodalnu važnost naselje možemo svrstati u središnje naselje s potpunim brojem središnjih funkcija, odnosno, središnje naselje prve razine, što proizlazi i iz tablice 21.

Konačno i Prostorni plan dubrovačko-neretvanske županije naselje Smokvicu svrstava u lokalno središte.

TABLICA 21.
RASPORED OBJEKATA SREDIŠNJEG I DRUŠTVENOG ZNAČAJA U NASELJU SMOKVICA

Redni broj funkcije	Sadržaj/naselje	POSTOJEĆE			PLANIRANO		
		SMOKVICA (ukupno)	(samo) SMOKVICA	(samo) Brna	SMOKVICA (ukupno)	(samo) SMOKVICA	(samo) Brna
		1	2	3	1	2	3
1	Centralna osnovna škola		X				
2	Područna osnovna škola						X
3	Srednja škola						
4	Viša škola						
5	Visoka škola						
6	Fakultet						
7	Specijalne škole						

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE SMOKVICA

	(glazbena, stranih jezika, auto i sl.)		
8	Narodno sveučilište ili sl.		
9	Ambulanta opće medicine	X	X
100	Ambulanta opće medicine + spec. ambulante		
11	Dom zdravlja		
12	Stomatološka ordinacija	X	
13	Apoteka	X	
14	Bolnica općeg tipa		
15	Specijalistička bolnica, lječilište ili sanatorij		
16	Veterinarska stanica (ambulanta)		
17	Vrtić i jaslice		
18	Vrtić	X	
19	Đački dom		
20	Dom umirovljenika		
21	Dom za invalide		
22	Ustanova socijalne zaštite		
23	Biblioteka		X
24	Čitaonica		X
25	Dom kulture s dvoranom	X	
26	Kazalište (kao posebna ustanova), amatersko kaza.		X
27	Kino (kao posebna ustanova)		
28	Muzej		
29	Izdavačka djelatnost (izdavačko poduzeće)		
30	Novinska izdavačka kuća (lokalne novine)		
31	Lokalna radiostanica		
32	Hotel (kao mjesni, gradski hotel)		
33	Sjedište županije		
34	Sjedište Općine	X	
35	Najniži organ uprave (može izdati neki službeni dokum.)		
36	Općinski sud		
37	Okružni sud		
38	Organ financijske kontrole i prometa (ZAP, fin. polic. i sl.)		X
39	Policajska stanica		X
40	Osnovna (zadnja) pošta	X	
41	Telefonska centrala (krajnja)	X	
42	Čvorna telefonska centrala		
43	Vatrogasna stanica	X	
44	Poljoprivredna stanica	X	
45	Banka	X	
46	Ispostava osiguravajućeg poduzeća		
47	Sjedište trgovačkog poduzeća - trgovina na veliko		
48	Prodavaonica mješovite robe - "samoposluga"	X	X
49	Prodavaonica voća, povrća (voćarna)	X	X
50	Prodavaonica	X	

	stočarskih proizvoda (mesnica)			
51	Prodavaonica (veća) općeg tipa - robna kuća			
52	Prodavaonica kozmetičkih proizvoda - parfumerija			
53	Prodavaonica namještaja			
54	Prodavaonica kućanskih aparata	X		
55	Prodavaonica tekstilnih proizvoda i konfekcije			
56	Prodavaonica obuća			
57	Prodavaonica elektromat., željez.robe, alata i prib.i sl.			
58	Prodavaonica boje i lakova, te kemijskih proizvoda			
59	Prodavaonica satova i nakita			
60	Prodavaonica poljop. repromaterijala i poljop. apoteka	X		
61	Prodavaonica poljoprivrednih strojeva			
62	Knjižara i papirnica			
63	Ugostiteljski sadržaj /kafé, restoran, i sl/	X	X	
64	Hotelski smještaj /hotel, privatan pansion (registriran)/			
65	Intelektualne usluge (registrirane)			
66	Turistička agencija	X		
67	Frizersko-brijačke usluge	X		
68	Usluge urara (popravak satova)			
69	Usluge zlatara (popravak zlatnog nakita i sl.)			
70	Usluge fotografa			
71	Mehaničarske usluge (automehaničar, bravar, i sl)	X	X	
72	Usluge popravka kućanskih el. aparata (servis)	X		
73	Usluge popravka poljoprivrednih strojeva (servis)			
74	Otkupna stanica poljoprivrednih proizvoda	X		
75	Mjesni sajam, stalna tržnica (barem dio godine)			
76	Župni ured	X		

Izvor: Službe Općine Smokvica i PPDNŽ.

1.1.4.4. Temeljna organizacija prostora i namjena površina

1.1.4.4.1. Temeljna postojeća organizacija prostora

Općina Smokvica zauzima u cijelosti središnji dio otoka Korčule. Istočno graniči s Gradom Korčula, a zapadno s Općinom Blato. Zahvaljujući to geografskim datostima Općinu oplakuje more sa sjeverne i sa južne strane.

Prirodna i društvena sredina utjecale su na današnju organizaciju prostora. Tradicionalno sva naselja na otoku, pa tako i ona koja pripadaju Općini, nastala su na središnjoj kopnenoj osovini otoka i smješteni su na prisojnim padinama brežuljaka, na rubovima plodnih polja, uz prastare putove i staze, iz gospodarskih i strateških razloga. Čara, Pupnat, Blato i Smokvica smještene su kao kompaktne aglomeracije na prisojnim padinama brda, a Lumbarda i Žrnovo su skup zaselaka oko manjih plodnih polja.

Iznimku čini naselje Korčula, koji je izgrađen u 15. stoljeću kao planirani utvrđeni grad (temeljem plana zasnovanog u 10. stoljeću) na strateškom mjestu u Pelješkom kanalu, a ipak s plodnim poljima Lumbarde i Žrnova u bliskom zaleđu.

Temeljni razlozi organizacije prostora prošlih vremena postepeno gube svoj značaj, a prvenstven utjecaj na razvoj naselja a svekoliki utjecaj na organizaciju prostora zadobiva promet. Prometni položaj od presudnog je značaja za prosperitet. Stoga i nije čudno da se s jedne strane promet prilagodio zatečenim naseljima, ali i današnji prosperitet naselja temelji se na njihovoj prometnoj poziciji. Ova činjenica znatno utječe na organizaciju života u Općini.

U središnjem dijelu Općine, na prisojnoj padini, štedeći plodno polje, ali ujedno smješteno na važnoj otočkoj prometnici, poveznici Korčule i Vela Luke, koja povezuje sva iole važnija naselja otoka, smjestilo se naselje Smokvica. Jedino naselje Općine. Promjena načina života i načina privređivanja utjecala je na rast nekada male lučke aglomeracije u uvali Brna u značajno naselje, koje se još uvijek tretira kao izdvojeni dio naselja Smokvice. Manje površine, također kao izdvojeni dijelovi naselja Smokvica, oblikovali su se na lokaciji Vinašac i na lokaciji Blaca, sjevernoj obali Općine, koja je orijentirana prema Hvarskom kanalu.

U ovako "jednostavnoj" strukturi prostora počinju se odvijati procesi opasni za vrijednosti i izgled prostora, a koji se očituju u težnji za nekontroliranom obalnom izgradnjom, koja je značajno devastirala obalne dijelove otoka (izvan Općine Smokvica).

Uz izgrađene, značajne su i poljoprivredne površine. One su koncentrirane u okviru kraških polja u unutrašnjosti Općine. Nezaobilazni su i tradicijski vinogradi koji tvore slikovite površine polja.

1.1.4.4.2. Temeljna postojeća namjena površina

Pretežito stambene površine naselja

U ovu kategoriju namjene prostora ulaze izgrađene površine naselja i svih izdvojenih dijelova naselja. Iako je u Općini samo jedno naselje, naselje Smokvica, uz naselje Smokvicu razvila su se još tri njena izdvojena dijela u obalnim prostorima Općine. To su Brna u uvali Brna i Vinašac oba dijela na južnoj obali Općine prema Lastovskom kanalu, a Blaca na sjevernoj obali orijentiranoj prema Hvarskom kanalu.

Kao što je to već navedeno, naselja se danas razvijaju duž obalne linije ili barem nastoje da se razvijaju duž obalne linije u procesu napuštanja tradicijskih ruralnih struktura naselja u pozadini. U okviru ovih pretežito stambenih površina naselja, stalnog i povremenog stanovanja, nalaze se i pojedinačni manji gospodarski sadržaji, kao i turistički, trgovački i uslužni sadržaji.

Površine namijenjene gospodarskim djelatnostima

Danas u Općini postoji jedna površina dijelom izgrađena i namijenjene gospodarstvu. To je:

- zona gospodarske namjene «Smokvica», s vinarijom PZ «Smokvica», dijelom izgrađena,

Površine namijenjene turizmu

U Općini postoje dvije lokacije ugostiteljsko-turističke namjene. To su:

- zona hotela «Feral» u funkciji;
- zona «Istruga» zapušten ugostiteljsko-turistički kapacitet.

Obje su zone smještene u okviru izdvojenog dijela naselja Smokvica – Brna na južnoj obali Općine. Međutim, veliki broj kreveta namijenjenih turističkoj ponudi Općine smješten je u apartmanima obiteljskih kuća u zonama namijenjenim pretežito stambenoj namjeni, odnosno u okviru građevinskih površina Brne.

Športske površine

U okviru naselja Smokvica postoji jedna športska površina u vidu livade namijenjene nogometu.

Poljodjelske i šumske površine

a) Poljodjelske površine ne zauzimaju značajnije prostore i pretežito se nalaze u području kraških dolina. Najznačajnije su

- polje Sitnica, vinorodni kraj poznat po proizvodnji grožđa od kojega se proizvodi poznato vino «Pošip».
- polja Banja, Dračevica, Kruševo
- Sva su ona, kao i ostala, manja, poznata po proizvodnji grožđa za vrhunsko vino «Pošip» kojemu je Općina Smokvica domicilno područje.

Kao posebnu vrstu poljodjelskih površina važno je navesti i maslinike Općine, koji rastu na ocjeditim podinama iznad kraških polja obraslih vinogradima.

b) Većinu prostora Općine zauzimaju:

- površine šuma, makije, gariga i šikara. Dio zauzimaju kamenjari i strme litice južne pučinske obale Općine. Manje površine zauzimaju gospodarske šume. To su vrijedne guste visoke šume alepskog bora i dalmatinskog crnog bora i

Ostale površine

Izvan navedenih kategorija, gotovo da nema drugih značajnijih namjena.

Dakle, prostor Općine Smokvica danas je strukturiran od:

- izgrađenih površina: pretežito stambene namjene, gospodarske namjene, turističke namjene, športske namjene.
- neizgrađenih površina: poljodjelskih površina kraških polja šumskih površina, ostalih površina.

1.1.4.5. Ocjena stanja prirodnih vrijednosti i krajobraznih svojstvenosti kraja

1.1.4.5.1. Prirodne odrednice

1.1.4.5.1.1. Šume, šumske površine

Šumske površine u ovom Planu obrađene su temeljem podataka kakovi su bili dostavljeni od strane Hrvatskih šuma, Uprava šuma podružnica Split, Odjel za upravljanje šumama.

Šumske površine isključivo osnovne namjene u Općini Smokvica, kao šume na kršu, prvenstveno su zaštitne šume. Većim dijelom potpadaju pod privatne šume, koje obuhvaćaju znatan dio površine Općine. Slabo su korištene. Sve ove površine ostaju i nadalje u svojoj osnovnoj namjeni. Važan su sastavni dio krajobraza, kao izraz lokalnog identiteta i njegove slike. Važno ih je čuvati osobito u zonama gdje su uočljive, svojstvene i stoga izuzetno vrijedne.

Šumske površine osnovne namjene u Općini Smokvica, koja je jednaka obuhvatu k.o. Smokvica, u okviru Hrvatskih šuma zauzimaju izvorno ukupnu površinu od 784,04 ha. U Općini šumom obrasle površine svrstane su u razrede:

- alepski bor
- makija

Površine po katastarskim i administrativnim općinama zapadnog dijela otoka Korčule prikazane su u tablici.

TABLICA 21a

katastarska općina	površina	administrativna općina	površina
Vela Luka	423,94	Vela Luka	423,94
Blato	943,23	Blato	943,23
Smokvica	784,04	Smokvica	784,04
sveukupno	2151,21	sveukupno	2151,21

Izvor: Hrvatske šume, Uprava šuma podružnica Split, Odjel za upravljanje šumama.

Prema posjedu struktura je u Općini Smokvica sljedeća:

TABLICA 21b

katastarska općina	površine 31. 12. 2003		ONI	privatno	Republika Hrvatska	ukupno
	u posjedu	u vlasništvu				
	Hrvatske šume	općina				
Smokvica	784,04	344,90			439,14	784,04

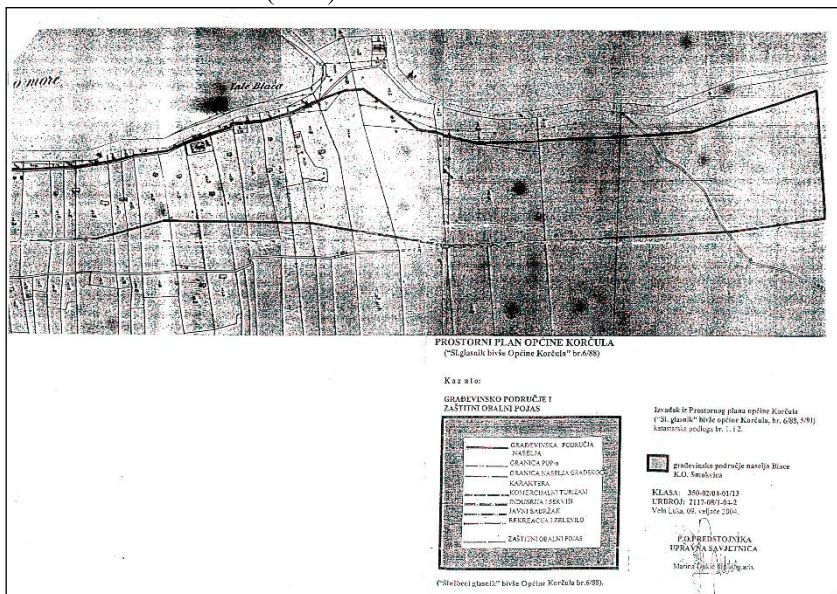
Izvor: Hrvatske šume, Uprava šuma podružnica Split, Odjel za upravljanje šumama.

Odnos prema važećoj prostorno planskoj dokumentaciji prilikom izrade izvornog Plana 2007.

Na području Općine Smokvica, koja je identična površini i obuhvatu k.o. Smokvica, na snazi je Prostorni plan općine Korčula – revizija (Sl. glasnik općine Korčula 06/88, 03/91) kojim su na lokalitetima Blaca i Brna na snazi važeća građevinska područja u istom obuhvatu kao u ovom Planu. Temeljem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju (NN 100/04), navedeni prostorni plan općine Korčula ne primjenjuje se do usklađenja njegovih planskih rješenja s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04), a što se radi ovim Planom. Također na području Općine primjenjuje se Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije (Sl. glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 06/03) sa svojim Usklađenjem i izmjenama i dopunama, koji je na navedenim lokalitetima također planirao građevinska područja.

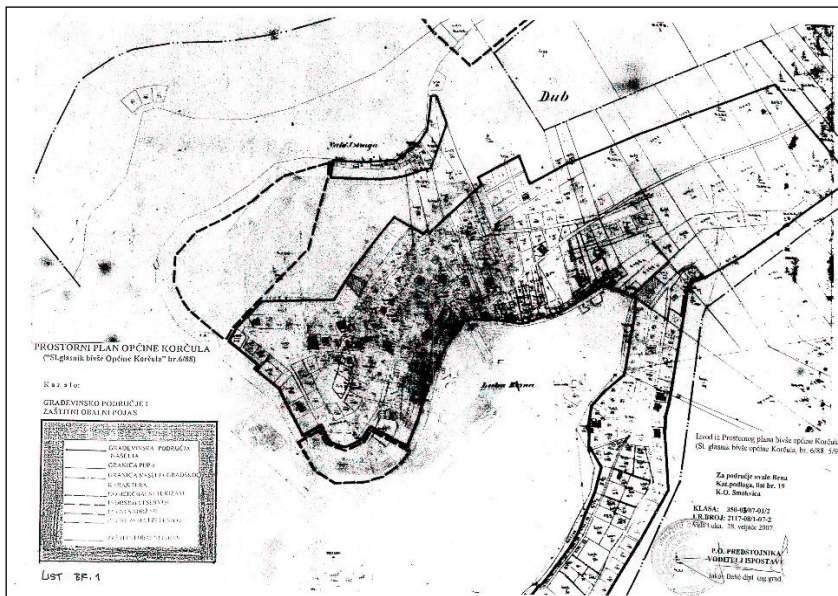
Sva zatečena građevinska područja, odnosno građevinska područja planirana u važećem Prostornom planu općine Korčula – revizija, u ovom su Planu usklađena s odredbama Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora te sa rješenjima Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije. Sukladno rečenom, ovim je Planom preuzeto već planirano građevinsko područje naselja (GPN) na lokalitetu Blaca i planirano građevinsko područje za turističku namjenu (TL) na lokalitetu Brna. Jedna i druga površina su građevinska područja od 1988. godine, pa tima i 1991. godine, a to su i u još uvijek važećem Prostornom planu općine Korčula – revizija. Na dijelu lokaliteta Brna temeljem važećeg plana već je izgrađeno GPN.

IZVOD IZ PROSTORNOG PLANA OPĆINE KORČULA-REVIZIJA, GRAĐEVINSKO PODRUČJE NASELJA (GPN) BLACE

Izvor: Ured državne uprave, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko pravne poslove, Ispostava u Korčuli

IZVOD IZ PROSTORNOG PLANA OPĆINE KORČULA-REVIZIJA, GRAĐEVINSKO PODRUČJE TURISTIČKE NAMJENE BRNA.

Izvor: Ured državne uprave, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko pravne poslove, Ispostava u Korčuli

Sukladno danom obrazloženju preuzimaju se građevinska područja iz važećeg prostornog plana na lokacijama

- u predjelu Blaca u dijelovima odsjeka 8b, 8c i 8d gospodarske jedinice „Šaknja rat“ umanjujući njihovu površinu za 6,0 ha;
- u predjelu Brna u odsjeku 19c gospodarske jedinice „Šaknja rat“ umanjujući njegovu površinu za 3,5858 ha.

1.1.4.5.1.2 Vrednovanje zemljišta

Područje Općine reljefno je izrazite morfologije. Izmjenjuju se kraška polja i strmi brežuljci. Strme su padine južne i sjeverne obale.

Uzdizanje terena od sjeverne i južne obale prema unutrašnjosti Općine, morfološka razigranost brežuljaka u središnjem dijelu, nizanje kraških polja u središnjem dijelu te mjestimično nagla spuštanje prema moru, osobito južnih pučinskih obronaka, reljefna su osobitost prostora.

Južna obala je strmija, ali razvedenija i više izgrađena (oko uvale Brna) od sjeverne. Sjeverna je pak bila pošteđena požara, znatno je obraslija šumom, nije razvedena, blaža je u svom padu prema moru, ali je ujedno i hladnija.

Geološku građu područja, kao i cijelog otoka Korčule, čine dolomiti, lapori, vapnenci. Vrlo je malo površina gdje se pojavljuju i tercijarne naslage u kojima se javlja vodonepropusni lapor (fliš) kao podina. Na strmim južnim padinama, na vapnenačkoj podlozi razvijene su različite forme rendzina i crnica. Na blažim terenima smeđa tla i rendzine. U poljima i kraškim uvalama ispunjenim zemljišnim materijalom razvila su se duboka antropogena tla (unutra suhozidova, u vrtacama i kraškim uvalama i sl.).

Na području Općine nema stalnih vodenih tokova, pa se stanovništvo u prošlosti snabdijevalo vodom uglavnom iz “gustirna”, a danas iz vodovoda NPKL.

Prirodnu vegetaciju područja Općine čine pretežno mediteranske šume. Šume su zastupljene u obliku makije što je degradacijski stadij crnikovih šuma (Orno - Quercetum ilicis), zatim se javlja garig i u manjim kompleksima sastojina alepskog bora (Pinetum halepensis), kao i na manjim površinama unutar makije. Vrlo su rijetko zastupljene visoke crnikove šume. Manje površine čine i kamenjarski pašnjaci i neplodna krševita tla. Posebno je uz more zanimljiva vegetacija litorala - grebenjače.

Šume su većom površinom u privatnom vlasništvu dok je manji dio u državnom vlasništvu. Šumama gospodari nadležno javnopravno tijelo.

Poljoprivredne obradive površine nalaze se pretežito u središnjem dijelu Općine. Najznačajnija su kraška polja, brojni vinogradi i maslinici.

Podaci o bonitetu zemljišta za potrebe izrade ovog plana preuzete su iz plana šireg područja – PPDNŽ-a.

1.1.4.5.2. Stanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti

Prirodne i krajobrazne vrijednosti Općine izrazito su izložene pritisku intenzivne urbanizacije i procesu gospodarske preorijentacije od poljodjelskih prema unosnijim djelatnostima. Navedeni se procesi tek počinju odvijati u prostoru Općine, a znatno su većeg maha izvan nje, u susjednim graničnim općinama. Izvorne netaknute prirode u nastanjenim krajevima nema mnogo. No ipak, budući su naseobinske strukture koncentrirane uz južnu i sjevernu obalu, te u okviru naselja Smokvica u središnjem dijelu, u ostalom dijelu Općine ima dosta prostora koji se mogu svrstati, ako ne u prostore izvorne prirode, a onda u vrijedne i slikovite kultivirane, bilo poljodjelske, bilo šumske prostore.

Detaljnou krajobraznom analizom prostora Općine, a provedenom kroz izradu izvornog Plana, možemo ustvrditi da se sačuvane prirodne i krajobrazne vrijednosti područja Općine mogu prostorno razlučiti na:

- prostore i krajobraze izvorne prirodne,
- prostore i krajobraze kultivirane prirode, te
- dijelove vrijednih oblika kulturnog krajobraza⁵;

Naravno, oštre granice između ovih gornjih pojava u prostoru nema.

U izvorne prirodne prostore i krajobraze možemo svrstati mali dio površina Općine, odnosno dijelove litorala južne pučinske obale prekrivene makijom i šumom te pripadajućim svojstvenim flornim elementima. U okviru prirodnih vrijednosti i prirodnog krajobraza zastupljene su i šume, koje na strmijim padinama imaju zaštitnu ulogu.

U kultivirane prirodne prostore i krajobraze može se uključiti najveći dio prostora Općine. U njihovom sklopu nalaze se poljodjelske i šumske površine gospodarske, ali i privatne.

Šume na Mediteranu osim opće korisnih funkcija (zaštite tla od erozije, ekološke, hidrološke funkcije i sl.) imaju i značajnu ulogu u turističkom gospodarstvu (estetsku, rekreacijsku i sl.) osobito ako su uz obalu mora i u blizini turističkih naselja i mjesta. U ovom kontekstu značajne su i poljodjelske površine osobito kraška polja pod kulturom vinove loze i maslinici u rekultivaciji. Kultivirani krajolik, jedinstven je spomenik ljudskom radu, pa ga kao takvog i treba valorizirati unatoč procesu deagrarizacije. Fitocenološki, kraj pripada asocijaciji hrasta crnike, koji je svojstven mediteranskom kraju. Utjecajem abiotskih, ali i biotskih čimbenika na pojedinim mjestima šume su degradirane do stadija gariga, pa i rijetko obraslih kamenjara.

Atraktivnost krajolika pojačana je prehistorijskim gomilama, zbijenim naseljima i zaselcima, kapelama i grobljima oivičenim čempresima, malim poljskim kućicama uklopljenim u suhozide dolaca ili pak skladnim sklopovima ladanjskih kuća i ljetnikovaca u bogatijim dijelovima otoka. Elementi kulturnog krajobraza, svojevrsnog

⁵ Dijelove prostora gdje se tradicijske ruralne arhitektonsko-urbanističke strukture, kako pojedinačnih građevina tako u naseobinskih sklopova prožimaju s kultiviranim poljodjelskim prostorom, možemo svesti pod pojam *kulturni krajobraz*. ukoliko prevladavaju umjetne, antropogene strukture.

spoja kultiviranog krajobraza i struktura kulturnog nasljeđa, najzastupljeniji su u dijelovima koji su i inače naseljeniji od drugih dijelova Općine, u dijelu gdje izgrađene strukture naselja postepeno prelaze u okolni poljodjelski prostor i s njim se stapaju.

Dijelom izvorna netaknuta, dijelom kultivirana priroda, dijelom kulturni krajolik izgradili su raznolikost svojstvenog krajobraza Općine, tipičnog za ovaj dio južne Dalmacije.

U skladu s iznesenim, temeljem analize krajobraza na području Općine, ovim planom su određene vrijedne prirodne i krajobrazne površine Općine koje je potrebno štiti kako slijedi:

Prirodni prostori i krajobrazi:

- Prirodni prostor i krajobraz južne pučinske i dijela sjeverne obale. Strma razvedena obala s izraženim stijenama i uvalama s gustim pojasom makije u zaobalju pruža sliku nepristupačnosti i divljine. Usprkos činjenice da je južna obala razvedenija i nastanjenija. Korčula, kao otok botanički i šumarski dosta istraživani, još uvijek nije detaljno floristički obrađen niti fitocenološki snimljen. Naročito se to odnosi na florne zanimljivosti grebenjača, ostalog litorala, stijena i pjeskovitih plaža.

Kultivirani prostori i krajobrazi:

- Kultivirani krajobraz pokriva velike površine a obuhvaća: poljodjelske površine od kojih se ističu kraška polja, vinogradi i maslinici i šumske površine, kao gospodarskih šuma tako i privatnih.

Kulturni prostori i krajobrazi

- Kulturni prostori i krajobrazi obuhvaćaju zone naselja i znatnih antropogenih promjena u prostoru. Kao vrlo vrijedni kultivirani krajobrazi ističu se u unutrašnjosti naselja Smokvica. U priobalju nema tih vrijednosti.

1.1.4.6. Ocjena stanja kulturno-povijesnog nasljeđa kraja (akademik I. Fisković)

1.1.4.6.1. Povijesne odrednice

Nalazeći se u srednjem dijelu otoka Korčule, teritorij općine Smokvica sa svojim je prirodnim osobitostima sudjelovao a sa tragovima ljudskog djelovanja i dokazao udio u glavnini procesa iz daleke i bliže prošlosti Korčule. Ključnim se ipak moraju smatrati odlike prirodnog reljefa slijedom kojega su se mjesta čovječjeg nastavanja odavno okupljala uz razmjerno veliko polje, s nekoliko mu pridruženih manjih udolina položeno između hrbata uzdužnih otočkih brjegovova. Bitno je, dakako, da ti brjegovi nisu ni strmi ni previsoki a da su najplodnije zemlje u ravninama koje u sredozemnom podneblju imaju značenje obradivih nizina. Važna je k tome i otvorenost prema moru na južnoj strani, gdje obala nije posvuda dostupna nego se između kamenitih strmina otvara tek nekoliko uvalica s najvećim pa i najzaštićenijim zaljevom Brne.

U takvim je prirodnim uvjetima okružje Smokvice pratilo bitne etape vremenskog slijeda od pretpovijesti. Dok još nema uočenih tragova prapovijesnog obitavanja ljudi,

poglavlja očitavanja njihove kulture u području započinju s prvim tisućljećem prije Krista kad čitav otok Korčulu nastavaju Iliri ostvarujući i prve dodire s moreplovcima i trgovcima iz grčkih zemalja. Učinci se tog razdoblja zamjećuju u krajobrazu pomoću postojećih ostataka gradinskih naseobina i pratećih gomila na strateškim mjestima, te je očita i prva prostorna organizacija provedena od ilirskih društvenih skupina kao prvih gospodara terena. Njihovu su nadmoć na čitavome Jadranu pa i ovdje suzbili Rimljani osvojivši otok na prijelazu iz stare u Kristovu eru, te unijevši intenzivnije iskorištavanje svog tla s već uobičajenim privrednim granama. Otada cvate njega vinograda i maslina što do danas obilježava kultiviranje ukupnog teritorija u ravnoteži s neobrađenim površinama, većim dijelom zašumljenima ali i prikladnima stočarstvu koje je usporedno stalno opstajalo. U ruralnim su tim određenjima života razumljivo skromni znaci kulturnog stvaralaštva iz antike, a nisu izdašniji ni oni iz srednjeg vijeka. Posredno se iz nazivlja pojedinih mjesta prepoznaju točke različitih životnih sadržaja kao što su sigurnosne straže i izvidnice prema moru, odakle se uvijek očekivalo neprijatelje, ali i statična sjedišta nastambi vezanih uz obradu polja kao što su rimske villae rusticae. Na istim osnovama se otkrivaju prve crkve niknule s kristijanizacijom uzorja od 5. stoljeća poslije Krista, makar su sva zasvjedočenja blijeda i krhka u usponu od 6. stoljeća kao doba uprave Bizanta ka sve burnijim razdobljima srednjeg vijeka. Začudno je doba od velike Seobe naroda kao i slijedećih pola tisućljeća posve prešućeno u ikakvim tragovima.

Razbuđivanje kulture se odvija u 14. st., za čitav otok Korčule značajnijem zbog uspostave biskupije u gradu, odakle je potekla čvršća crkvena pa i opća upravna organizacija. Iz nje proizlazi i izravno definiranje Smokvice kao jednog od ruralnih naselja posve podređenih otočkoj agrarnoj privredi. Očito su osnažene vjerske ustanove stvorile više oblike izražavanja, pa se u arhivima nalaze i podaci o okružju Smokvice. Osim starog groblja pored crkve sv. Ciprijana, iz 1329. g. seže spomen Bogorodičine crkve koja će se već u 15. st. navoditi kao župna, kasnije poznata pod imenom Gospe Cvijećnice - Kandelore. Redu starijih pripada ona sv. Vida na vrhu brežuljka zapadno od groblja, dok porušene sv. Ilije i sv. Barbare odaju tek imena mjesta: Sutvara na Sridnjoj Njivici te Sutilija južno od Prapatne, kao što se vrh Sućurska Glava nad naseljem naziva po negdašnjoj crkvi sv. Jurja. Naprotiv se za crkvu sv. Mihovila na istočnome kraju Smokvice znade od 1372., a za onu udaljeniju sv. Andrije u niskome polju Dračevica od 1346. Na međi prema općini Čare leži u ruševini mala crkva sv. Stjepana iz 1416., dok su one sv. Petra i sv. Ivana u zapadnome polju Siknice poznate od 14. st. obnovljene u barokno doba 17.-18. st. Mreža posvećenja okružja se zgušnjava sve do crkvice sv. Ane u Prapatnoj, s prvim pisanim tragom iz 1622., dok je župna matica sred naselja kao najvažnija doživjela više preoblikovanja. Početkom 20. stoljeća potpuno je preinačena u sadašnju crkvu Gospe Kandelore sa zvonikom na preustrojenom crkveno-općinskom trgu.

Iako su najrječitija svjedočanstva povijesnog života od razvijenog srednjeg vijeka zapisi o crkvama, ukupni se život zasnivao na Statutu grada i općine, s kojim su na Korčuli već od 13. st. bila uređena mnoga pitanja, od socijalnih odnosa do privrednih djelovanja. Posebno su sređivani okviri poljoprivrede, obrađena polja koja će trajati do danas kao izvori života, ozidane lokve koje su na otoku itekako mnogo značile pa još opstaju u krajoliku. Te su prilike dale najčvršću podlogu povijesnom razvoju otočkog društva kad su se nakon 1420. g. našli u rukama Venecije. Strana je politička uprava ograničila mnoge komunalne slobode, što se iskazalo više među građanima negoli na selima, koja bez promjena nastavljaju spora preživljavanja. Ustvari nova vlast nije

nikako zadirala u pitanja agrara, ali su na njih utjecala opća ekonomska stanja opterećena vanjskim pritiscima. Sve kazuje da uvjeti nisu pogodovali jakom napretku Smokvice koja je do početka 17. zaživjela kao samostalna srednjootočka župa. Na svoj Korčuli pod upravom Venecije to i jest bilo vrijeme umjerenog razvoja unatoč krizama koje zahvaćaju Jadran posebice s mletačko turskim sukobima od 1570-ih do 1720-ih godina. No one su otočane okrenule upiranjima na vlastite snage i unutrašnje gospodarske mogućnosti, te su osnažile staru ratarsku privredu, prouzročile uzdizanje seoskih krajina ovisnih o utjecajima iz grada. Žitelji su okrenuti šumarstvu, stočarstvu i vinogradarstvu bili u kmetskoj ovisnosti prema korčulanskim patricijskim obiteljima koje su ovdje imale imanja i stanove u kućama gospodarsko-ladanjskoga tipa. Služili su kraćim boravcima tijekom ubiranja plodina, za nadzor zemljoposjeda i poglavito radova oko loze i vina, ili maslina, a s vremenom čak nadilazili svoju sezonsku svrhu. Arhivska građa o tome je slabo objavljena i proučena, no u naselju se ističe tzv. kaštel Arnerija na donjem rubu sa strane polja, malo dalje i skromniji kaštel Giunia, a iz istog su doba uočljivi biljezi domova Rozanovića i Baničevića. Osim onih unutar granica glavnoga naselja niknuli su i takvi pojedini u izdvojenim poljima, kao Kanaveličevi dvori u polju Prapatna s crkvicom sv. Ane. Osim što su svaki na svoj način pridonijeli srastanju gradske i ruralne kulture, dokazali su prožimanje stilskog graditeljstva s pučko-seoskom sredinom Smokvice.

Malo su se takve povijesne okolnosti mijenjale i nakon propasti mletačke države 1797.g. unatoč općepolitičkom preokretu. Nove vlasti nisu odlučno zadirale na otok, te se smjene Francuza, Rusa i Engleza prepletenih neprijateljstvima u šire jadranskim strategijama nisu ni osjetile sve do dolaska Austrije 1818. g. Razdoblje od stotinjak godina njezine vladavine unatoč povećanju broja stanovnika (potkraj stoljeća doseže broj od sedamstotinjak ljudi) ispunja propadanje siromaštvom iscrpljenog seljaštva, te se malo što stvaralački pokreće u zabiti gdje je Smokvica smještena. Osuđena na samopreživljavanje ipak je od 18. st. uvećavala obradive površine, a ujedno gradila današnje lice naselju koje je upoznavalo i bolje trenutke jer se smjestilo u stvarno najplodnijim predjelima otoka Korčule. Uspješnija su doba korištenja prirodnih dobara i uključivanje u trgovinu vina i ulja ili izvoz drva bila označena oblikovanjem središnjih prostora s naglaskom na vizualnom isticanju župne crkve i prostornom vrednovanju svjetovnih javnih, komunalnih i kolektivnih sadržaja.

1.1.4.6.2. Razvoj i obilježja povijesnih naselja

U skromnim određenjima otočke prošlosti naselje Smokvice je iznjedrilo osobitosti prostornog ustroja i u razmještaju građevina sročilo čitki tijekom svojega rasta. Bitno se pritom prilagodilo zakrivljenoj padini u koju je čitavo utonulo da bi u zavjetrini hrbata brijega i prisoju nad poljem svoj životni krvotok uspostavilo prema pravcima stalnih kretanja ovim dijelom Korčule. Tako se najneposrednije integrirala u geofizičku ali i kulturno-povijesnu cjelinu otoka, kojemu je razvoj vezan uz mali broj naselja među kojima je Smokvica važna. U mikroregiji kojom naselje vlada dominantnom se čini okrenutost plodnome uzdolju, posredno i moru, čemu se simbolično priključuje i spoj s grobljem, na prijevoju zapadno, gdje se penje prastara cesta koja je povezivala glavna naselja. Iz lako dokučivih privrednih razloga povučeno u unutrašnjost otoka, ovo je postiglo i sigurnost opstanka, jer nije nadohvat moru nego s visine izdaleka nadzire pučinu, odakle oduvijek dolazahu najopasniji neprijatelji. Podvrgavši se protoku vremena i danostima okoline, dakle, Smokvica je u ravnovjesju dinamičkih i statičkih silnica stekla kakvoće pa i samosvojnost prostornog uređenja.

Oblikovana na kamenu od kamena poput većine sela uzduž dugačkoga otoka, kojima je razmjere zadala narav iskorištavanja plodnog tla, od starine bijaše u rukama veleposjednika iz redova aristokratskih obitelji grada Korčule. Živeći u fortifikacijski zaštićenome gradu koji je nastao iz strateških razloga sudjelovanja u globalnom prometu na Jadranu, otočno je plemstvo posjede vezalo uz obradive udoline, podalje od svojih prebivališta, ispravno prosudivši da pružaju najpouzdaniji dobit, ali i lagodi boravljenja, te su zagospodarili većinom površina. Na privredno su najprikkladnijim mjestima pospješili i razvoj već postojećih naselja za sve veći broj kmetova vezanih uz zemljoradnju i stočarstvo. Međutim su u tim sredinama i sami imali sezonska svoja boravišta, isprva vezana uz održavanje polja i ubiranje plodina a ujedno kao ladanjska mjesta u blagoj klimi Sredozemlja i duže korištena. Neki su postali i trajniji stanovi svakako ugodniji od kuća u stiješnjenim uličicama kamenoga grada srednjovjekovnog postanka u Korčuli. Bili su žarišta poticaja svekolikog privrednog djelovanja, ujedno i graditeljskog stvaralaštva poput pravih modela za šira posezanja i samih mještana. Kulminacija tog procesa obuhvaća doba od 16. do 19. st. kad se naselje i obrazuje s uglavnom baroknim karakteristikama.

Tako je u srednjem dijelu dugačkog otoka, kao član lanca od Žrnova do Blata, narasla i Smokvica nad najvećim poljem podatnim sadnji loze i maslina. Zauzela je površinu na razmeđu površina agrara i ispaša, podan uzbrežja s kojih se sjekla šuma i na koja izvađahu stada, omogućivši sudjelovanje žitelja u glavnim granama nekoć autarkične privrede Korčule. Svemu se u punom korištenju prirodnih uvjeta, nadasve odlika reljefa i izdašnosti tla, prilagodilo vrsnoću građenja naselja za koje se sluti da je nastajalo povezivanjem nekoliko zaselaka. Ključno je ipak spoznati podvrgavanje razmještaja kuća i njihovih sklopova smjerovima starih putova, odnosno kretanja duž otoka, ali i veza sa svim, pogotovo južnim predjelima mikroregije. Presijecajući blagu padinu, glavni put dolazi iz višega terena s istoka i teče kosinom nizbrdo ujedno se križajući s više pravaca povezivanja skupina kuća s okolinom. One se najčešće redaju u nejednako kratkim nizovima, s uzdužno na reljef terena postavljenim hrbatima dvostrešnih krovova a pročeljima okrenutima suncu i jugu kamo vodi i pretežni broj rastresito raspoređenih svojevrstnih ulica i uličica. Slijevajući se k odredištima u središtu naselja često su one i poluprivatnog karaktera jer između stambenih zgrada, u pravilu kamenih katnica, i pridruženih im prizemnica sa sadržajem kuhinja ili konoba, tvore tipična prikuća. Ona su oblikovno najslikovitija a lokalna im je osobitost isticanje balatura s vanjskim stubama za uspon na kat većeg broja kuća u cilju razdvajanja sadržaja stanovanja od prizemnih prostorija gospodarske namjene. Uz ta oblikovna svojstva u čitavoj je Smokvici zamjetna veličina pravilno građenih kuća što im diže ugled prema ostalim seoskim sredinama na otoku. Uglavnom datiraju iz doba između napoleonskih i svjetskih ratova kao konjunktornog doba obrade vinograda i povećanja broja stanovnika, ali su pravila građenja preuzeta iz starijih modela prepoznatljivih s čimbenicima iz 16/17. stoljeća. Bez pouzdanih znanja o rodovskim postancima skupina kuća, prikladnije bi ih bilo u postojećim dosta otvorenim nizovima smatrati susjedstvima negoli zaselcima jer, između ostalog, prikuća kao temeljni oblik karakterističnog naselskog ustroja nisu međusobno ni strogo razgraničena. Položena su na strmini tako da jedan drugome ne oduzima sunce i vidik, te porazmještana u nepravilnome ritmu s najgušćim poretkom u središnjem dijelu aktualnog naselja. U tom je kapilarnom sistemu spuštanje prema polju izvorno bilo gotovo naglašenije od uzdužnog kretanja smjerom istok-zapad dokazujući okrenutost temeljnih zanimanja naselja bližim prostorima neposrednog privrednog iskorištavanja. No u neko doba uzdužna je kolna cesta probijena sred naselja na strmini vjerojatno preuzevši prvotni

neki pravac, prilično preustrojila slijevanje k dolini i nametnula se kao glavna pogotovo kad se spojila s cestom prema Brni jugozapadno.

U izgledu je Smokvice urbanistički najupečatljiviji motiv velike crkve podan križanja glavnih putova usred naselja gdje su se uz nju formirali i trgovi, kako oni povijesni tako i noviji. Naime, nalazeći se u idealnom središtu naselja i na podatnom reljefu, taj je dio Smokvice u težnji za okupljanjem povijesno ključnih javnih sadržaja pretrpio više jakih preobrazbi. Može se pretpostaviti da je početno jezgru odredilo svetište koje se s posvetom Gospi javlja od sredine 14. st., a početkom 15. navodi i kao župno sjedište. Potreba za povećavanjem najvjerojatnije skromne prvobitne crkve se iskazala kad je, prema dokumentima, župa stekla tristotinjak duša, pa se na mijene lika građevine odnose kameni natpisi iz 1666., odnosno 1770. god. Usporedno je na trgu pred njome bila podignuta i javna loža, koja nalik otvorenome trijemu leži i pred današnjom crkvom. Ona je pak sagrađena, kao četvrta po redu na istome mjestu, početkom 20. st. kad je zbog veličine navonastajuće radikalno preoblikovan čitav okolni prostor. Prilično neuobičajeno je plato crkve usječen podan glavne uzdužne ceste i smjerom njezina okretanja jugu podijeljen u dvije stepenaste, sa stubištima povezane terase. Na donjoj je smještena loža, nasilno izmještena s izvornog svojeg položaja uz samu crkvu i položena zasebno tako da je izgubila svrhu. Njezinu su pak ulogu preuzele dvije razmjerno velike javne građevine zapadno, prva iz doba između dva svjetska rata sa sadržajem Omladinskog, odnosno druga Zadružnog doma nakon drugog svjetskog rata. Potonji je zauzeo površinu porušenog povijesnog župnog dvora koji je s bratimskim domom zaokruživao nažalost višestrukim zahvatima preinačenu zamisao naselskog središta. Namijenjene pak polivalentnim sadržajima s dvoranama i uredskim prostorijama novije su dvokatnice stvorile zasebno okruženje. Vodoravno pružene s glavnim pročeljima okrenutima jugu, međusobno su povezane širinom polutrgova koji zapadno završava zgrada škole. U tom dijelu iskazanu težnju za prostornim rješenjima urbane naravi puno je manje uspješno zaključila nova zgrada trgovine i restorana-kavane, nametljivo podignuta iznad: upravo na spoju glavne otočke, kolne ceste i ulice koja se uz crkvu iz navedenih trgova zavojito uspinje.

Svakako to središte s oblikovno neujednačenim trgovima i zgradama raznih veličina kao i sadržaja, postupnim nastajanjem nije odredilo sustav cjelovitog naselja, koliko je njemu utjecala kapilarna mreža uličica. One se isprekidano pretakaju jedna u drugu s visoke padine brijega zvanog Obala prema polju kojemu su pristranci zauzeti kućama zovu Luka. Stanovito određenje daje srednjovjekovna crkvice sv. Mihovila smještena u predjelu zvanome Na vrhu, ali je spontana daljnja izgradnja vođena bez zadanoga plana. Strme su uličice mahom opločene kamenom kaldrmom i rubno reguliranim odvodom oborinskih voda, a kuće s okućnicama ih ne omeđuju pravilno već se na njih slobodno vezuju prateći izohipse tla. Mnogima je stoga stražnja strana ukopana u živi kamen, a prednja naslonjena na prikuća u obliku prolaza ili ograđenih dvorišta. Taj je poredak najgušći u gornjem istočnom dijelu naselja koje se obično i smatra najstarijim iako na zgradama nema stilskih pokazatelja koji bi potvrdili davno doba građenja. Jednako u ritmičkom spuštanju nizini zapadno velika je većina stambenih kuća, najčešće jednokatnica, zidana u najjednostavnijim geometrijskim oblicima kamenom umješno klesanim i slaganim pravilnim tehnikama. Na poteze permanentnog kretanja se neposredno spaja i priličan broj izdvojenih kuća, s samostalno ograđenim manjim dvorištima, načelno mlađima od gradnji u povezanim nizovima. Pojedinačno su zidane u samostalnim blokovima a u okućnicama popraćene s manjim zgradama za obiteljski život viših prohtjeva. Upečatljivo su te zamjetno bogatije kuće mahom u donjim

dijelovima naselja, na rubu prema polju gdje opada gustoća gradnji, pa su jedinice pomnije oblikovane s dvorištima i vrtovima. To svakako svjedoči i kasnije njihovo nastajanje kad se nije čuvao svaki pedalj plodne zemlje, odnosno kad pojedine obitelji izvan kruga patricija-posjednika stjecahu svoje parcele. Zapravo očituju formiranje skromnog građanskog sloja maloposjednika i službenika u društvenoj zajednici do 19. stoljeća izrazitije pučko-težačkog profila. Inače je zanimljivo da u tkivu svekolike a naročito starije izgradnje nisu razvidna okupljanja svrhom obrane, pa na strmijem dijelu nije strože označena ni moguća socijalna stratifikacija prema izboru položaja skupina kuća. Brojnost inačica kako prostornog postavljanja tako i uređenja kamenih zgrada i svog okoliša otežava čitanje faza nastajanja naselja, to više što su oblikovna rješenja iz doba najintenzivnijeg formiranja danas vidljive naselske cjeline dosta izjednačena. Ipak se kao najplodnije razdoblje izgradnje danas postojećih stambenih struktura može odrediti šire 19. i početak 20. st. kad je Smokvica dostigla i najveći broj stanovnika: oko 1500 između dva svjetska rata.

Većina kuća ne otkriva stilska svojstva povijesnih razdoblja svojih nastajanja jer ujednačenom tipologijom poglavito pokazuje svrsishodnost prema potrebama života seoskog pučanstva koje je teško nadvladavalo pragove siromaštva. Zato zgrade posve oskudijevaju klesanim ukrasom, premda su svi okviri otvora dobro klesani i u mjeri suglasni skladnim proporcijama stambenih jedinica. Dapače je kamena građa odredila glavninu karakterističnih oblika, posebice na neožbukanim zidovima standardizirala klesanje okvira pravokutnih okvira prozora i vrata kao i krovne vijence često isturene na zupcima. U okrilju pak mediteranskoga kulturnoga kruga, dugo prikupljenih iskustava i čuvanih predaja, uspjelo je sačiniti oblike arhitekture koja proizlazi iz kućne radinosti sela u kojem su ljudi učili graditi i klesati od djetinjstva. Ujedno sva ta arhitektura u svojoj čednosti po mjeri čovjeka rađena, trajno bez višeg spomeničkog značenja, odgovara skromnim mogućnostima i prohtjevima poljodjelsko-stočarskog življa. To izražajnije spontanost ispunja svekoliki rast naselja, budući da je čitavo bez jasno razdvojenih faza nastajanja kao i pravilnih poteza građenja unutar tkiva kojemu je dograđivanje bilo nesumnjivo društveno i povijesno uvjetovana odlika.

K tome se jedva naslućuje da su ustrojstvo izrazito rustikalne aglomeracije mjestimice određivale čvrste jezgre plemićkih stanova kojima se tijekom vremena razlamahu ustrojstva i oblici, ovisno o trajnosti vlasničkih korištenja što su pratila raspadanje velikih posjeda u mnogo manjih, u biti mjesnih i seoskih, obvezatno slabijih. Pisana vrela spominju veći broj posjednika zemalja, ali su unutar naselja preživjeli ladanjsko-gospodarski sklopovi samo nekolicine, tijekom stoljeća također mijenjanjanih vlasništva. S nekim svojstvima utvrda nazvani su "kaštelima" sukladno srodnima u drugim otočkim sredinama. Najupečatljiviji je onaj Arneričev, smješten zapadno od crkve, te malo podalje na približni istoj visini Giunijev. Oba sačinjava kuća-kula, u naravi vitka trokatnica i uz nju pružena dugačka jednokatnica kojoj prizemlja ispunja niz gospodarskih prostorija. Istom se modelu priklanjaju na istočnoj strani naselja Baničevićev kaštel koji u izvedbenim pojedinostima kao i većoj prostornosti ili pravilnosti građevnih čestica odavaju stanove bogatijeg življa. Zacijelo su tu povremeno boravili zemljoposjednici iz grada pa su ostavili traga svoje više kulture te boljeg zidanja i opremanja kuća koje iz iskustava primorskog baroka sriču jednostavnost klasicističkih inačica. No u ravnoteži građevnih zakonitosti duboko prijadranskih korijena koje udovoljavahu obiteljskoj svakodnevici uz zemlju vezanog pučanstva, postiže se arhitektonska živost kao presudna i za ambijentalnu vrijednost naselske cjeline. Onoliko koliko se u njoj ponavljaju na uzmorju tipizirani oblici težačkih kuća i

stanova, toliko je ona ujednačena elementarno čistim građevnim jedinicama pa se time i ističe među ostalim naseljima. Temeljem toga teško bi bilo govoriti o nekoj planski provedenoj, cjelovitoj težnji u okvir urbanističke svijesti, koliko o praćenju konkretnih ljudskih prohtjeva i mogućnosti a uz svladavanje prirodnih danosti. U tome je smislu očigledno da su Smokvicu poglavito oblikovali njezini stanovnici i svi koji s domaćim životom bijahu srasli, a ne vanjski neki činitelji. Zato u svemu vlada osjećaj prisnosti koji većinom slojevitih iskaza ostvaruje visoki stupanj trijeznosti. To je, uostalom, nalagao i stoljećima usporeni život sela koje u priličnome zatišju svojeg smještaja nije preživljavalo naglih niti velikih mijena, pa ta statičnost dorađivanja izbija na većini građevina, od crkava do stambenih kuća i sklopova, potvrđujući poštivanje datosti povijesnog življenja.

1.1.4.6.3. Arheološko nasljeđe

Na teritoriju Općine Smokvice, od granice sa susjednom općinom Čare na istoku do brda Gornjeg Lova zapadno, nalazi se veći broj dosad evidentiranih gradina i gomila prapovijesnog nastanka. Pribrajajući se mnogobrojnim koje su umrežile čitavu površinu otoka Korčule tijekom prvog tisućljeća prije Krista, odnosno u cvatu metalodobnih kultura, ove otkrivaju ponašanje domorodačkih Ilira prema prostoru i prirodnim uvjetima života u njemu. Uglavnom su evidentirane (vidi: D. Radić, Uvod u arheološku topografiju prostora općine Smokvice. Smokvički zbornik 1998.) i točno opisane s osobitostima smještaja i oblikovanja kako odgovara stvaranju ovoga plana. Odreda su na položajima izvan dohvata djelatnosti koje bi im u normalnim uvjetima odvijanja današnjice ugrozile opstanak. Stoga je vrijedno nabrojiti suhozidne ostatke pretpostavljenih pretpovijesnih gradina kao strateških ali i naselskih sjedišta tek od najpoznatije Smokviške Gradine, živućem naselja sjeverozapadno uz cestu prema Blatu, preko Velog Gračišća, Dubrovice, pa do Sutvare i Sutulije na nižem lancu brežuljaka južno između Smokvice i mora. Mahom su okrenuti južnim pristrancima otoka te im uloga nedvojbeno bijaše osmatračka svrhom čuvanja ljudskim bavljenjima najprikladnijih predjela. Najistaknutije su ipak gradine sred otoka na Komu, dvije na dva bliska vrha: kota 510 i 491, odakle se sagledava čitava zapadna polovica Korčule ali i pomorski putovi oko Mljeta, Lastova, Visa te Hvara i Pelješca. U tom smislu sve nabrojene stanice zajedno s gomilama na desetak položaja i potpadaju prirodno diktiranome ali dosta cjelovito osmišljenom sistemu obrane terena srednje Korčule i više su spomenik sustava prostorne organizacije negoli izdvojenih ostvarenja. Ipak zbog prostorne izdvojenosti i vizualne naglašenosti u reljefu tzv. Smokviška gradina ima značenje spomenika na razini koje zbog slojevitosti iskaza zaslužuje i Sutulija nad Prapatnom.

Drugi je sloj, pripadajući antičkoj kulturi iz doba rimskog zaposjedanja otoka, slabije očuvan jer bijaše ugroženiji posredovanjem kasnijih zanimanja ljudi za iste položaje. Stoga su evidentirani tek tragovi tipičnih tvorevina, kao što su temelji žbukom građenog zida, naprave za poljoprivrednu proizvodnju, i gusti nalazi vrsne keramike: grnčarije ili crijepa što posvuda prate boravišta Rimljana. Ističu se u tom smislu lokaliteti i starijeg postanka pokraj lokvi u polju Siknice, a obilatiji su oni uz Dračevicu prema crkvi sv. Andrije Smokvici istočno, ili zapadno u Donjem Polju oko današnje Vinarije i na nedalekome položaju Banje. Uglavnom odavaju položaje izdvojenih seoskih gospodarstava, posvuda u primorju uobičajenih villa rustica kao žarišta gospodarskog iskorištavanja ali i kultiviranja poljodjelskih područja. Među takvima posebice ona u Mirju s jugoistoka Prapatnoj sukladno odličnome položaju na prijevoju pod brijegom

nad morskouvalicom dala je osim ostataka građevina i izvrsnije nalaze (kameni podanek preše za masline i klesane nadgrobnice natpise) a potvrdila i kontinuitet nastavanja mjesta od pretpovijesti do srednjeg vijeka. Njega, naime, naznačuje sam naziv Sutulija predmnijevajući istoimenu crkviću koju treba još istražiti kao i one na položaju Sutvare a vjerojatno i Stofije. Primarno je pak uočljivo kako se među svima sklapa moguća mreža rimskih putova koje su naslijedila kasnija doba dajući prednosti pristrancima glavnog polja na kojima se prostrla Smokvica.

Prvi početci današnje Smokvice nisu uopće arheološki pojašnjeni, ali ih posredno otkriva razmještaj kršćanskih svetišta iz razvijenog srednjeg vijeka. Prvobitne slojeve naselja na tome mjestu zasad nije uspjelo ustvrditi jer su ih kao i drugdje zatrle razne kasnije gradnje a iz siromaštva ranijeg srednjovjekovlja ni drugdje se nije našlo iole vrijednih tragova. Tek od 14. st. oko naseljene padine i u poljima koja su Smokvićani obrađivali okuplja se skupina crkvića spominjanih u jeku razdoblja koje je na čitavoj Korčuli iznijelo prve vijesti o srodnim pojavama. Tako nema sumnje da se naselje razvija nadohvat novovjekovnoj kulturi, pa se i crkvice koje to svjedoče vrednuju među razmjerno najvažnijim kulturnim dobrima.

Kulturna dobra unutar zaštićenih cjelina⁶

U današnjem svojem prostornom obujmu naselje Smokvica nema ostvarenja koja bi se mogla uvrstiti u više kategorije kulturnih dobara. Iako čitavo naselje ima nezanemarive ambijentalne vrijednosti, malo je onih spomeničkog značaja i značenja. Mogući se popis nužno zaštite stoga svodi na samo nekoliko građevina s okolicom, a budući da su oni sakralnog i profanog sadržaja, preporuča se opće očuvanje njihova okoliša s naglaskom na povijesnom karakteru građevnog tkiva naselja. Posebice se to odnosi na predio Na vrhu, istočno iznad kolne ceste, kao najslikovitiji i u izvedbenim detaljima ili rješenjima najizrazitiji. Izdvaja se crkvića sv. Mihovila, visoko na samom rubu naselja podignuta potkraj 14. st. Skromno zamišljena pripada skupini svetišta zrelogotičkog stila a uz dorade iz 17. st. obogaćuje koliko inventar graditeljske baštine toliko i izgled tog dijela naselja (vidi tekst I. Fisković: "Smokviški zbornik 1 / 1998.) Drugdje je arhitektura osiromašena ujednačenom pripadnošću razdoblju ograničenih stambenih prohtjeva i kao takva izložena učestalim nagrđivanjima s neprimjerenim odgovorima na potrebe novoga života koje je posebno osakatio proces iseljavanja: kako onaj s početka 20. stoljeća, tako i najnoviji poveden gradnjom Brne i priobalnog pojasa. U tim okolnostima svaki potez obnove trebalo bi provoditi s razumijevanjem kako lokalne arhitektonske tradicije tako i oblikovne kakvoće naselske cjeline u kojoj postoji samo nekoliko spomenika zaslužnih registracije. Na prvome je mjestu kaštel Arnerija kao skromno djelo ladanjsko-gospodarskog graditeljstva. Pripadajući nizu srodnih s čitavog otoka s trokatnicom na zapadnom dijelu u funkciji kuće-kule s još vidljivim elementima samoobrane a dugačkom jednokatnicom u istočnom krilu nad dvorištem zaslužio je zbog prilične očuvanosti izvornog lika potpunu zaštitu.

Ujedno zbog povijesne i oblikovne slojevitosti čitav predio oko župne crkve zaslužuje integralno očuvanje jer osim same njezine arhitektonske osobitosti pruža uvid u izvorna snalaženja povedena težnjom za reprezentativnim iskazima ali i čuvanjem lokalnih spomenika. Koliko god neobično u kaskadne dvije terase sa širokim stubištem izveden

⁶ Popis kulturnih dobara u Općini Smokvica dan je u tablici 30. (u poglavlju 3.: «Plan prostornog uređenja»)

spoj neostilske crkve i stare mjesne lođe nipošto ne udovoljava estetskim kriterijima zasnovanim na tradicijama južnohrvatskog podneblja, ostaje svjedočanstvom osobitih težnji i postignuća ovdašnje zajednice. Dokazuju formiranje naselskog središta uz povezivanje svjetovnih i sakralnih sadržaja života s gradnjama koje odavaju i vrijeme 17. – 18. stoljeća kao vrijeme procvata i političkog afirmiranja mjesne uprave. Sukladno se njezinom izražavanju nadovezuje prostor dvaju zapadnih trgova gdje su uslojene građevine kasnijih razdoblja: javni domovi i škola kao autentični pokazatelji važnih razvojnih faza u kulturnom i društvenom, pa i političkom životu Smokvice.

U lokalnom poviješću zadanim parametrima kategoriji kulturnih dobara unutar naselja poglavito potpada župno sjedište sa crkvom Gospe Kandelore, poznate od 1415. godine. Na susretištu uzdužne ceste i prometnih spojeva što se okomito spuštaju polju, ono je označilo središte šire rastrijetome naselju. Neuobičajeno je, međutim, ostalo izvan rastera gušće izgradnje te ga i danas okružuju slobodne poljane, dijelom ispunjene terasama koje nadomjestiše prvobitne trgove. Sama je crkva u prošlosti doživljavala znatnije i višekratne preinake čitko zabilježene na kamenome natpisu koji navodi da je ona sagrađena 1666. g. bila restaurirana 1773. Budući da je čitava porušena, nije moguće spoznati što su te faze stvarno značile ali je vjerojatno ona iz kraja 18. st. bila križnog tlocrta pravilno usmjerena od istoka ka zapadu. Posve je poništena zahvatom gradnje sada stojeće crkve, koja se oblikovala početkom 20. st. u neoromaničkom stilu kontinentalnog nadahnuća, prema projektu Č. M. Ivekovića iz 1902. g. bez poštivanja prvotnog stanja. Ono je pak na poljani pored crkve uključivalo i prostranu ložuvijećnicu, u baroknome slogu oblikovanu poput trijema kakav je urešavao glavne trgove i drugih korčulanskih naselja. U njoj se vijećalo o skupnim odlukama važnim za sve žitelje u doba kad i ovdje obrazovahu svoju *comunitas*, društveno-upravnu jedinicu inače spominjanu u arhivima. Utoliko je stekla značenje Vijećnice otvorenoga tipa i bila srasla s trgov na način od kojeg nema traga, jer je loža neumješno uključena u prednju ili donju crkvenu terasu kad se provela radikalna nova regulacija čitavoga okruženja ne samo umjetnim otvaranjem prostora nego i nasilnim uklanjanjem prije postojeće župne i bratimske kuće. Tada su poništene i hortikulturene dopune ambijenta: više starih čempresa koji oplemenjivahu žarišno mjesto obrednog i upravnog okupljanja.

U 20. stoljeću proširen je prostor javnog sadržaja od crkve niže prema zapadu i flankiran zgradom Osnovne škole. Dovršena 1915. skladna je katnica zidana u jednostavnim oblicima neorenesansnog nadahnuća i kao takva očituje ponajbolje dosege epohe. Prostraniji trg od nje istočno odredio je između dva svjetska rata Omladinski dom kao gradnja zatvorenog volumena s hibridnim modernizmima onog doba u oblikovanju prednjih terasa i otvora. Riječima akademika I. Fiskovića: „Na to se sredinom stoljeća nadovezao i Zadržni dom zidan u kamenu s elementima tipičnim graditeljskim standardima razdoblja. Pojedinačno one nemaju istaknute vrijednosti ali su po tehničkoj izvedbi i arhitektonskoj razradi jasno svjedočanstvo prošlosti u kojoj je domaća sredina s jedne strane sama iznalazila sredstva za podizanje tih zgrada a s druge potvrdila povezanost sa onodobnim graditeljskim trendovima. Premda nijedna od navedenih svjetovnih zgrada ne slijede tijesno lokalnu graditeljsku tradiciju, u zamisli i razradi postižu čak spomeničku vrijednost s obzirom na pokušaj urbanističkog sređivanja okruženja u epohama koje su težile osiguranju kolektivnog života zajednice.“ Omladinski dom je u međuvremenu srušen.

Kulturna dobra izvan zaštićenih cjelina

1.1.4.6.4. Sakralne građevine

Osim navedenih crkava unutar naselja pozornosti su još vrijedne neke u bližoj okolini Smokvice premda nisu sve jednako ušćuvane. nekadašnja crkvice sv. Ilije na brijegu Sutulija iznad Prapatne jedva se nazire u tragovima temelja i bez arheološkog zahvata nije predočiva. Može se naslutiti da joj je pravokutno zdanje istočno imalo kratku apsidu, te je u tlocrtu bila nalik ostacima sv. Stjepana koji se nalaze na istočnoj međi katastarske općine Smokvica, točnije na samoj granici sa susjednom općinom Čare. Lokalitet sv. Ilije se u povijesti spominje prije od sv. Stjepana, već u 14. st. a oblici nedavno istražene i umješno restaurirane druge crkvice potvrđuju dataciju u 15. st. Okvirno istoj fazi razvoja pripada i posve očuvana crkvice sv. Andrije u sjevero-istočnom kraju polja Dračevica. U svim oblicima potvrđuje rječnik razvijene gotike, a u tipu slijedi uzor crkve sv. Mihovila unutar sela, od koje formalno izgleda mlađa premda se obje spominju od 14. st. (vidi: I. Fisković, Kasnosrednjovjekovne crkvice otoka Korčule. Starohrvatska prosvjeta 14 / 1984.) Toj je skupini pripadala i crkvice sv. Vida na visokom vrhu zapadno od sela, poznata od 1420.g., ali je možda starija bila u neko doba porušena te obnovljena u baroku, kad joj je postavljen i kameni reljef sveca na pročelju iznad ulaza. Tipološki su joj srodne obližnje dvije crkve sv. Ivana Krstitelja i sv. Petra u polju Sitnica, vjerojatno ishodeći iz obnove prijašnjih u baroknome dobu. Njemu pripada i podjednako arhitektonski neizražajna crkvice sv. Ane u polju Prapatna, na imanju Kanavelića u vrelima spominjana od 1622. godine.

1.1.4.6.5. Civilne građevine

Od građevina svjetovne namjene na teritoriju čitave općine određeno značenje imaju tzv. kašteli koji su navedeni unutar naselja. Svakako Arnerićev iz kasnog 15. ili 16. stoljeća opstaje kao najvredniji jer je u cjelini i najočuvaniji. Osim što je spretno urbanistički postavljen na uglu ulica u jugozapadnome kraju naselja, sačuvao je bitan arhitektonski oblik istaknute kuće-kule te u dvorište povučene i nad prikućem pružene stambene jednokatnice. Prvu u vitkoj proporciji karakteriziraju fortifikacijski elementi uključujući zidne puškarnice dok se u ukupnoj razradi veže uz niži produžetak tipično aristokratske ladanjske kuće. Srodnih na otoku ima veći broj, a ova se ističe ukupnom skladnošću građenja s dobro očuvanim svim bitnim elementima kako na zgradi tako u dvorištu. Za razliku od nje, nekoliko drugih ladanjsko-gospodarskih sklopova iz iste skupine na Korčuli postojećih spomeničkih cjelina pretrpjelo je na uštrb izvornosti veće ili manje preinake. Očito su mijenjale i svoje vlasnike te zaslužuju detaljniju obradu uz prethodno istraživanje. Svejedno se nekadašnje gradnje kaštela Giunio- Rozanović kao najzapadnijeg te bliže središtu također nisko položeni sklop tzv. kaštel Baničevića prepoznaju u osnovnim strukturama dviju spojenih zgrada različitih visina prema prohtjevima svojih namjena.

Istome sadržaju ali izvan naselja, u osami polja Prapatna, pripada gospodarsko-ladanjski sklop Kanavelića sa susjednim zdanjem Peterlića iz 1652. god. Zajedno sa crkvicom sv. Ane čine cjelinu koju u prisnom odnosu s ubavim krajolikom ne odlikuje dolično razvijena arhitektura. Ustvari se iznimno u poljskom stanu patricija ponavlja oblik u Smokvici najčešćih pučkih kuća, jednokatnica s vanjskim kamenim stubama na konstrukciji isturenog balatura. Time se uz prihvaćanje pogodnosti podneblja i vezu s okolinom izravnije odvajao gospodarski sadržaj prizemlja od stanova na katu.

1.1.4.6.6. Stanje evidencije i pravne zaštite kulturnih dobara Općine⁷

Čitavo područje otoka Korčule je jedinstveni antropogeni prostor s milenijskim povijesnim kontinuitetom i očuvanim oblicima prisustva čovjeka u prostoru, bilo u vidu graditeljske baštine ili arheoloških nalaza, i u najvećoj mjeri očuvanim prirodnim osobitostima, te kao takvo ima obilježje kulturnog krajolika. Kultivirani krajolik (kao dio sveukupnog kulturnog krajolika) podrazumijeva područja oblikovana ljudskom rukom tijekom povijesti, očuvana do danas, a svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru.

Nepokretna kulturna dobra sistematizirana su prema vrstama i podvrstama. Temeljna podjela prema vrstama nepokretnih kulturnih dobara je sljedeća:

- 1) povijesna naselja i dijelovi povijesnih naselja,
- 2) povijesne građevine i sklopovi,
- 3) elementi povijesne opreme prostora, tehničke građevine niskogradnje s uređajima,
- 4) područje, mjesto, spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe,
- 5) arheološka nalazišta i lokaliteti,
- 6) krajolik ili njegov dio što svjedoči o čovjekovoj prisutnosti u prostoru

Kulturno dobro i njegovo okruženje tvori “prostorni sklop”. Sklop predstavlja jedinstvenu oblikovnu cjelinu: građevine ili građevina naselja i izvornog, ili modificiranog neposrednog okolnog prirodnog prostora, kontaktnog prostora u kojemu je dotična građevina, ili su građevine naselja tijekom vremena nastale. Smatra se vrlo važnim zaštititi i građevinu (građevine) i prostor u kojemu je ona nastala, ili su one nastale, kao jednu funkcionalnu i oblikovnu cjelinu, odnosno prostorni sklop, u izvornom smislu.

U stvari bi sa svrhom očuvanja kulturnih dobara, time i određenih vrijednosti na svom prostoru Općine, trebalo provesti sustavniju obradu naselskog tkiva u cjelini, zasad označenoj pojmom “gradsko-seosko naselje”, s točnim evidentiranjem raznih kategorija nepokretnih spomenika. To znači da bi poglavito raznorodni stambeno-građevni fond naselske jezgre trebalo izanalizirati po vrijednosti u cilju razlučivanja ambijentalnih cjelina zaslužnih očuvanja poradi održanja što autentičnijeg povijesnog lika izvrsne ruralne sredine. U tom smislu prvenstvo treba dati već evidentiranim sklopovima Baničevića i Pecotića, u nekoj mjeri i kaštelu Giunia, dok Arnerićev kaštel zaslužuje registraciju u punom vidu kao istaknuti spomenik kulture koji će potpasti strožoj pravnoj zaštiti. U istom smislu registraciju provesti nad župnom crkvom Gospe Svijećnice povezujući je s već registriranom baroknom ložom. Ostale crkvene

⁷ Popis kulturnih dobara u Općini Smokvica dan je u tablici 30. (u poglavlju 3.: «Plan prostornog uređenja»)

spomenike zadržati u postojećem stanju pravne zaštite, računajući i na korektnost obavljenih njihovih sanacija.

1.1.4.6.7. Kulturni krajobraz

Kulturni krajobraz Općine predstavljaju područja prirodnog i antropogenog prostora, u kojem je naročito izražen kvalitetan suživot graditeljske baštine i prirodnih osobitosti pripadajućeg okruženja, izuzetnih povijesnih, arheoloških, umjetničkih, kulturnih, znanstvenih, tehničkih, etnoloških, prirodnih i estetskih vrijednosti. U okviru takve definicije izlučeni su pojedini prostori koji imaju i pojedinačno veliku vrijednost, te ih kao takve treba štiti od daljnjeg propadanja, zapuštanja ili potpune promjene.

1.1.4.7. Temeljne ekološke svojstvenosti kraja

Prostor Općine razmjerno rijetko naseljen sa svega 57,7 stanovnika po km² (poradi usporedbe prosjek RH je 85 stanovnika po km²). Najveća je koncentracija stanovnika u zoni naselja Smokvica, potom u zoni njenog izdvojenog dijela Brna u okolo istoimene uvale. U okviru ovih prostora najintenzivnije su promjene krajobraza i prirodnih svojstvenosti.

Problemi se očituju kako u klasičnim oblicima zagađivanja okoliša, tako i u vizualnom uništavanju krajobraznih svojstvenosti unutrašnjosti i obale. Osobito to oko kamenoloma tehničkog kamena sjeverno od naselja Smokvica. Sve to čini prostor Općine, za sada tek na nekim točkama Općine, osobito ugroženim.

Smatramo da se problem ne može riješiti prostim zabranama izgradnje, već usmjeravanjem izgradnje na prihvatljive mikrolokacije uz striktnu kontrolu i provedbu Plana te izradu operativnih planova niže razine.

Zbog bogate prirodne i kulturne baštine te razmjerno velikih površina pod zaštitom krajolika, bit će potrebno neprekidno i sustavno provoditi mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga, kultiviranoga i kulturnog krajolika. Isto tako i mjere za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš:

Mjere za poboljšanje okoliša

Za provođenje ovih mjera treba:

- izgraditi sustave kanalizacije s uređajima za pročišćavanje, osobito u radnoj zoni i na svim mjestima gdje se javljaju veći onečišćivači što uključuje i stanovanje;
- spriječiti mogućnost aerozagađivanja;
- redovito treba čistiti naselje i obalu (plaže) od krutog i krupnog otpada i sprječavati divlja odlagališta otpadaka po poljodjelskim i šumskim površinama;
- smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.).

Mjere za očuvanje okoliša

U sklopu ovih mjera podrazumijeva se da treba:

- na djelotvorni način štititi kulturne, prirodne i krajobrazne vrijednosti;
- čuvati prirodna bogatstva i prirodne izvore (šume, poljoprivredne površine, izvore vode, vodotoke i dr.);
- uključiti lokalne vlasti u aktivno čuvanje okoliša, te zaštitu zaštićenih građevina i područja kroz novčanu potporu i odluke jedinice lokalne samouprave.

Mjere za unapređenje okoliša

Ove mjere podrazumijevaju:

- stvaranje javnoga mnijenja u korist zaštite krajolika, zaštite kulturne i prirodne baštine, smanjenje onečišćenja te izgradnju stambenih zgrada na zasadama tradicijskoga graditeljstva;
- u svaki urbanistički i arhitektonski projekt ili studiju, bilo koje vrste, ugraditi elemente zaštite okoliša i krajobraznoga oblikovanja.

Na građevnom području ne smiju se graditi građevine, koje bi svojim postojanjem, ili upotrebom neposredno ili potencijalno ugrožavale život, zdravlje i rad ljudi u naselju, ili vrijednost okoliša, niti se smije zemljište uređivati ili koristiti na način, koji bi izazvao takve posljedice.

a) Važno je navesti slijedeće:

- planom je određeno, da će konačna lokacija za odlaganje krutog otpadnog materijala biti određena Prostornim planom uređenja Županije;
- ako se na dijelu građevnog područja izgradi javna kanalizacijska mreža i ako postoje za to tehnički uvjeti, postojeće stambene i ostale građevine moraju se priključiti na nju;
- ako na dijelu građevnog područja na kojem će se izgraditi građevina postoji javna kanalizacijska mreža, stambene i druge građevine se moraju priključiti na nju;
- otpadne vode iz domaćinstva bez kanalizacije moraju se prije odvoženja i ispuštanja u okoliš pročišćavati metodom autopurifikacije u septičnim jamama;
- otpadne vode iz gospodarskih zgrada u domaćinstvu s izvorom zagađenja i gospodarskih postrojenja moraju se prije upuštanja u recipijent pročistiti do stupnja na kojem se nalazi recipijent, odnosno, do stupnja i na način predviđen posebnom odlukom Općinskog vijeća;

1.1.4.8. Svojstvenosti prometne i komunalne infrastrukture

1.1.4.8.1. Promet

Cestovne veze

Temeljem Odluke o razvrstavanju cesta (NN 103/18) unutar obuhvata Plana razvrstane su sljedeće javne ceste

- državna cesta D-118: Vela Luka – Kapja – Dubovo – Korčula
- županijska cesta Ž6223: Blato (Ž6222) – Prižba – Brna – Smokvica (Ž6268)
- županijska cesta Ž6268: Kapja (D118) – Smokvica – Čara – Dubovo (D118)
- lokalna cesta L69019: D118 – Babina
- lokalna cesta L69020: Blato (Ž6222) – Smokvica (Ž6223).

Lokalne prometnice na području Općine su u lošem stanju zbog neodržavanja odnosno loših prometno-tehničkih elemenata. Budući da nisu rekonstruirane duže vrijeme, može se ustvrditi da su zaostale te da pružaju znatno nižu razinu usluga, predstavljajući opasnost po sigurnost prometa. Potrebno ih je što prije sustavno obnoviti. Zahvati na ovom segmentu cestovne prometne mreže kreću se od rekonstrukcije i modernizacije preko pojačanog održavanja, s tim da na pojedinim dionicama lokalnih cesta treba razmišljati i o probijanju nove trase, posebno tamo gdje se ne mogu ostvariti odgovarajuća prometno-tehnička rješenja na postojećoj trasi.

Pomorske veze i morske luke

Unutar obuhvata Plana postoji jedna morska luka otvorena za javni promet i to

- luka Brna – luka lokalnog značaja.

Zračni promet

Unutar obuhvata Plana ne postoje građevine namijenjene zračnom prometu.

1.1.4.8.2. Pošta i telekomunikacije

Poštanski sustav veza

U Općini postoji jedna jedinica poštanske mreže - poštanski ured:

- 20272 Smokvica,

i ne planira se daljnji razvoj poštanske mreže.

Postojeća mreža poštanskog sustava veza na području Dubrovačko-neretvanske županije sastoji se od Centra pošta Dubrovnik s tri Organizacijske jedinice (Korčula, Metković i Ploče). Organizacijska jedinica Korčula obuhvaća 26 poštanskih ureda.

Na području općine Smokvica, organizacijska jedinica Korčula obuhvaća poštanske urede: Smokvica i Brna.

Telekomunikacijski sustav veza

Na području Dubrovačko-neretvanske županije telekomunikacijski promet odvija se preko šezdeset šest područnih centrala i četiri mjesne centrale. Mjesne centrale, na koje se vežu područne centrale, su Dubrovnik, Mokošica, Korčula i Ploče.

Cijela županijska mreža vezana je u državni i međunarodni (preko međunarodne centrale u Splitu) telekomunikacijski promet svjetlovodnom magistralnom vezom "Jadranko", podmorskim svjetlovodnim kablom "Adria 1", položenim podmorjem Jadrana između Rijeke i Krfa, i radio relejnom vezom. Završena je izgradnja svjetlovodnog kabla od Dubrovnika do Molunta na dionici Čilipi-Molunat, čime je završena cijela trasa "Jadranka" na području Dubrovačko-neretvanske županije.

Telekomunikacijski sustavi otoka Korčule i Lastova uklopljeni su u državni i međunarodni telekomunikacijski sustav preko tranzitne centrale "Dubrovnik" i na nju se spajaju dijelom radio relejnim vezama preko radio relejne stanice "Uljenje" na Pelješcu (i to područne centrale u Ublima, Lastovu, Vela Luci, Blatu, Smokvici, Račišću, Čari, Pupnatu, Korčuli i Lombardi) dok je centrala u gradu Korčuli povezana s telekomunikacijskim sustavom i preko svjetlovodnog kabla "Adria 1".

Na području općine Smokvica postoje podzemni TK kabeli i kapaciteti:

- svjetlovodni kabeli
- magistralni vodovi – iz pravca Čare I Korčule prema Blatu I Prižbi uz ogranak prema Lastovu
- privodni vodovi – povezuju UPS-ove I baznu stanicu T Mobile
- mrežni kabeli
- pokrivaju područje mjesnih mreža Smokvica I Brna,a u području općine Smokvica ulazi I ogranak TM Prigradica
- na grafičkom dijelu je prikazan samo dio mrežnih kabela a značajni su tek za rješavanje mikrolokacija

Na području općine Smokvica postoji:

- TV pretvarač Brna smješten na vrhu Rta Veliki Zaglav,

E 16 51' 24'' N 42 53' 52'' nadmorske visine 74 m

Visina antenskog stupa je 20 m.

Instalirana je i oprema za baznu postaju HT-a.

- TV odašiljač Smokvica smješten u blizini istočne općinske granice, uz naselje Čara, koji pokriva Smokvicu i Čaru,

E 16 55' 49'' N 42 55' 53'' nadm.vis. 123 m

Visina antenskog stupa je 36 m.

1.1.4.8.3. Elektroopskrba

Otok Korčula (kao i Lastovo, Mljet, te poluotok Pelješac) uključen je u državnu elektroenergetsku mrežu tzv. otočkom vezom Zakučac-Brač-Hvar-Korčula-Ston, tj. preko dalekovoda DV 110 kV HE "Zakučac" - TS "Dugi Rat" - TS "Nerežišće" - TS "Starigrad" - TS "Blato" - TS "Ston" i dalekovoda DV 35 kV TS "Blato" - TS "Korčula" - TS "Zamošće" - TS "Pijavičino" - TS "Janjina" - TS "Ston".

PRIJENOSNI SUSTAV, postojeće stanje

Područjem općine Smokvica prolazi trasa dalekovoda:

- 110 kV Blato-Ston – ukupna dužina trase 78.6 km, vodiči: Al/Č 240/40 mm², god. gradnje: 1972., 1982. i 1985.

Dio trase predmetnog dalekovoda koji prolazi područjem općine Smokvica izgrađen je 1982. godine kao DV 110 kV Blato-Korčula i bio je u pogonu naponom 35 kV kao dio tehnološke cjeline DV 35 kV Blato-Ston, koja se sastojala još od podmorskog kabela Pelješac (Perna)–otok Korčula (Strečica) položenog tijekom 1972. god. i ranije izgrađenog DV 35 kV Ston-Perna. Tijekom 1988. god. po završetku izgradnje TS 110/35 kV Blato međusobno su povezani DV 110 kV Ston–Orebić (izgrađen 1985. god.), podmorski 110 kV kabel Pelješac –otok Korčula i DV 110 kV Blato-Korčula, koji je priključen na TS 110/35 kV Blato, te su u pogonu nazivnim naponom 110 kV.

Napomena : Plinifikacija

U Općini nema plinoopskrbnog sustava niti se planira.

1.1.4.8.4. Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba

Vodoopskrbni sustav Općine treba promatrati u sklopu otoka Korčule kao prostorne cjeline. Polazišta za prostornu cjelinu otoka Korčule data su u PPDNŽ.

Zapadni dio otoka Korčule, a tako i područje općine Smokvica, opskrbljuje se vodom iz vodoopskrbnog sustava Blato.

Vodoopskrbni sustav Blato

Preko crpnih postaja voda se iz bunara u Blatskom polju, kapaciteta 80 l/s, zajedničkim tlačnim vodom odvodi u vodospreme u Vela Luci za opskrbu Vela Luke, te u središnju crpnu postaju "Veprijak" s ugrađene dvije crpke kapaciteta 25,0 l/s za opskrbu Blata i dvije crpke kapaciteta 20,0 l/s za potrebe naselja Gršćica, Prižba i Brna. Na tlačni vod Vela Luka - Blato priključen je odvojak za Prigradicu i Bristvu, položen kroz odvodni tunel Blatskog polja.

Dakle, blatski vodovod s kapacitetom od 80 l/s bi u zimskom razdoblju mogao zadovoljiti potrebe zapadnog dijela otoka, dok bi se u ljetnom, sušnom razdoblju za vrijeme povećane potrošnje vode, potrebe za vodom zadovoljavale iz Blatskog vodovoda i Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovskog vodovoda. Vodovod Blato bi uzimao po potrebi dio vode iz Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovskog vodovoda i bio reverzibilan za potrebe distribucije vode prema istočnom dijelu otoka.

Postojeće stanje

Područje Općine Smokvica za sada se vodom snabdijeva iz Vodovoda Blato. Naselje Brna spojeno je na mrežu Prižba – Brna. Iz te mreže vodom se puni vodosprema Brna iz koje se voda prepumpava u vodospremu Smokvica II te dalje u mjesnu mrežu Smokvica. («o čemu više podataka može dati Vodovod Blato.»)

Bujice i lokve

U Općini nema stalnih vodotoka, a nema niti većih problema s bujicama.

Odvodnja otpadnih voda

U Općini nema kanalizacijskog sustava.

1.1.4.9. Mogućnosti i ograničenja prostornog razvoja i uređenja

Iako prirodni potencijal Općine karakterizira razmjerno oskudan potencijal sirovinskih resursa (samo nešto kamena), veliko bogatstvo prirodnih uvjeta, klima, more, obala, reljef, vegetacija zajedno s naslijeđenim materijalnim i kulturnim svojstvenostima i dobrima, pruža izrazito pogodan temelj za daljnji razvoj Općine posebno na području poljodjelstva i turizma.

Za područje Općine Smokvica posebno je značajno sagledati kumulativni učinak svih spomenutih čimbenika, te potaknuti nadopunjavanje i međusobno povezivanje dvije navedene osnovne gospodarske grane.

1.1.4.9.1. Mogućnosti i ograničenja u odnosu na gospodarski razvoj

U gospodarskom smislu Smokvica je nesumnjivo dio gospodarskog sustava otoka Korčule. Stoga je sasvim jasno da će se gospodarski razvoj cjeline odražavati i na gospodarskom razvoju Općine Smokvica.

Cjelokupan gospodarski razvitak otoka Korčule, temeljit će se na intenzivnijem razvitku ugostiteljsko-turističke djelatnosti, poljodjelstva, ribarstva i drugih djelatnosti utemeljenih na iskorištavanju bogatstva tla i mora, a po opsegu prilagođenih potrebama djelatnosti-nositelja razvitka i zadovoljavanju potreba pučanstva otoka uz obvezatno poštivanje i uklapanje u stroge ekološke standarde.

Zahvaljujući to vlastitim specifičnostima, mogućnostima i ograničenjima gospodarski razvoj Općine dijelom će se razlikovati od općeg gospodarskog kretanja na otoku.

Brzina razvoja Općine Smokvica bit će u uskoj vezi s dostignutom razinom razvitka infrastrukture i gospodarstva, a osobito i s opsegom i dinamikom investicijskih ulaganja. Harmoničan razvitak cjeline, mora se predvidjeti, ali uz osiguranje svih pretpostavki potrebnih razvoju, kako bi se optimalno iskoristili vrijedni prirodni resursi i potencijali prostora Općine.

Planirani brzi budući razvitak industrije Otoka, koji će se odvijati u pravcu konsolidacije, restrukturiranja, provjere postojećih i prihvatljivih industrijskih pogona, te razvitka novih u funkciji prerade poljodjelskih resursa i bogatstva mora, u općini Smokvica, koja nema prostorne preduvjete za intenzivniji industrijski razvoj, usmjerit će se prema industrijsko-servisnom tipu gospodarstva. Naime, prostorna ograničenja i mogućnosti, koje pruža sirovinska baza usmjeravat će gospodarski razvoj prema preradi poljodjelskih proizvoda, grožđa, maslina i agruma s vlastitog područja, a gospodarske površine trebat će se bolje opremiti svim infrastrukturnim objektima i instalacijama, kako bi se izbjegli konflikti u prostoru Općine.

Razvitak poljodjelstva predviđen je u uskoj vezi sa sustavnom državnom pomoći putem poticajnih mjera (kredita, poreznih olakšica, sigurnosti plasmana poljodjelskih proizvoda, opskrbom reprodukcijским materijalima, savjetodavne pomoći, stručnih savjeta i sl.).

Podizanje i organizacija obiteljskih poljodjelskih gospodarstava, predstavlja temeljni organizacijski oblik razvitka poljodjelstva na ovom području. Trebala bi se intenzivirati ulaganja u obnovu i razvitak maslinarstva, vinogradarstva. U tome smislu, zahvaljujući to državnim poticajima, već se osjeća pojačan interes za širenjem vinograda i maslinika. To će zahtijevati osiguranje prostora za podizanje manjih kapaciteta za preradu poljodjelskih proizvoda: punjenje i doradu čuvenog zaštićenog vina «Pošip», preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu agruma, a posebno zdrave hrane.

Zahvaljujući to svojim prirodnim resursima Općina Smokvica ima mogućnosti za proširenja i diversifikaciju turističke ponude, a time i osiguranje vodeće uloge ugostiteljsko-turističkoj djelatnosti kao nositelju razvitka Općine. Danas se Turistička ponuda temelji na hotelu «Feral» smještenom u uvali Brna s kapacitetom 200 ležajeva i na privatnom smještaju različite kvalitete usluga uglavnom u uvali Brna.

Stoga bi bilo potrebno predvidjeti proširenje kapaciteta i poboljšanje kvalitete hotelskih usluga, uz osiguravanje značajnijeg udjela nautičkog turizma. Razvitak stacionarnog turizma hotelima trebat će dimenzionirati sukladno rastu turističke potražnje i prostornim mogućnostima pojedine turističke lokacije, ali na višoj kvalitativnoj razini. Hotelski smještaj mora biti usmjeren klijenteli veće platežne moći, uz istodobno osiguranje turističke ponude klijenteli tzv. srednjeg staleža, što se može ostvariti boljom organizacijom i kvalitetom u pansionima i manjih hotelima smještenim u okviru građevnih područja naselja.

Uz razvitak stacionarnog i nautičkog turizma potrebno je predvidjeti razvitak novih, popularnih oblika, izletničkog, ruralnog i zdravstvenog turizma.

Ostale gospodarske djelatnosti - graditeljstvo, trgovina, komunalna djelatnost, obrtništvo, poslovne i financijske usluge imaju svrhu osiguravanja svojevrstne «infrastrukture» i kvalitete života koja će omogućiti razvoj temeljnih generatora

gospodarskog razvoja Općine i tim putem otvoriti mogućnost zadržavanja stanovništva u Općini i njegov rast u bližoj budućnosti.

Dakle, Općina Smokvica svoj daljnji gospodarski razvitak treba planirati u intenzivnijem razvoju poljodjelstva (osobito vinogradarstva i maslinarstva) i u razvoju ugostiteljsko-turističke djelatnosti u vidu hotelskih kapaciteta.

Predviđenim proširenjem kapaciteta vinarije i opremanjem uljare pogona za konzerviranje maslina poljodjelstvo će ostvariti značajne efekte povećavajući time udjel u gospodarskoj strukturi Općine.

Na ovome mjestu, u kontekstu mogućnosti i ograničenja gospodarskog razvoja treba naglasiti da ovaj Plan osigurava prostorne pretpostavke razvoja, kroz planiranje građevinskih područja različitih namjena, kroz planiranje infrastrukture, zaštite prostora itd.

Realizacija planirane izgradnje u neizgrađenim dijelovima građevinskih područja, odnosno povećavanje kapaciteta u turizmu (T), industriji (I), športu (R) itd., nužno je povezana uz povećanje kvalitete i kvantitete infrastrukturne opremljenosti područja Općine. S time u svezi prije realizacije planiranih namjena u neizgrađenim dijelovima građevinskih područja i povećavanja kapaciteta, potrebno je osigurati:

- korektne prometne uvjete i veze,
- nužno potrebne količine energenata (električne energije),
- kvalitetno rješenje vodoopskrbe što će se realizirati spajanjem na vodoopskrbni sustav NPKL uz korištenje postojećih kapaciteta,
- podignuti kvalitetu komunalne uređenosti prostora Općine i sl.

Tek rješavanjem i izgradnjom navedeni infrastrukturnih sustava moguće je prići realizaciji planirane izgradnje u neizgrađenim dijelovima građevinskih područja.

1.1.4.9.2. Mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografski razvoj

Prema PPDNŽ, broj stanovnika na području Općine godine 1971. iznosio je 1052 stanovnika, godine 1981. - 1002, godine 1991. - 1125, a prema Popisu 2001. – 1012 stanovnika. Općenito, osciliranje broja stanovnika pelješko-otočne cjeline je posljedica vrednovanja prometno geografskog položaja, prirodno geografskih vrijednosti i privlačivosti radnih središta. Također, karakteristika demografskog stanja u pelješko-otočnoj geografskoj cjelini je da se u njoj skoro izjednačio udio skupina mladog i starog stanovništva, a te dvije skupine opet sa skupinom zrelog stanovništva. Područje je to s najslabijim prirodnim priraštajem, koji je već prelazio u prirodni pad stanovništva.

1.1.4.9.3. Mogućnosti i ograničenja u odnosu na prostorno-krajobrazne i prirodne vrijednosti, te u odnosu na kulturno-povijesne cjeline i građevine

Očuvani kulturni krajobraz (sinteza prirodnog i kultiviranog) velikog dijela prostora Općine, a posebno njegova karakteristična vitalnost, otvara iznimno dobre mogućnosti

razvoja Općine Smokvica. Ovdje se upravo radi o mogućnosti sinteze poljoprivredne i turističke komponente. Naime, vitalnost i suvremeni značaj (razvijenost) poljodjelstva nije dovela do devastacije tradicionalnog kultiviranog krajobraza.

U takvoj situaciji, eventualna ograničenja i posebni uvjeti (propisi) za korištenje područja kultiviranog krajobraza i elemenata graditeljske baštine za suvremene potrebe, moraju biti odmjereni na način da ne ugrožavaju postignutu vitalnost i gospodarsku učinkovitost, ali i da ne ugroze značaj turističke atraktivnosti tih područja i građevina u turističkoj komponenti gospodarstva Općine Smokvica.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA DRŽAVNOG ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

Činjenica je da suvremeni problemi u prostoru Republike Hrvatske proizlaze uglavnom iz neodgovarajućeg korištenja toga prostora i njegove zaštite odnosno najviše zbog neprovođenja planova i slabe kontrole provedbe, a istovremeno novi zemljišni vlasnički odnosi (kvalitetnija zaštita privatnog vlasništva) i tržišno gospodarstvo mijenjaju i samu suštinu i postupak prostornog planiranja.

U prethodnom kontekstu Sabor Republike Hrvatske donio je Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske 1997. godine i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske 1999. godine kao krovne dokumente prostornog uređenja Države. Vlada je donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju (NN 100/04) i Uredbu o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04), a sve u cilju zaustavljanja nekontrolirane izgradnje obale i očuvanja njenog prirodnog supstrata.

2.1.1. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

Razvoj cijelog otoka Korčula i njegovih naselja, time i naselja Smokvica temelji se na zamislima iskazanim u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske. Te se zamisli mogu ukratko prikazati kroz slijedeća polazišta:

- U cilju porasta nataliteta i prirodnog priraštaja poželjno je poticati naseljavanja u srednje i male gradove, kao i lokalna središta, gdje valja poboljšati kakvoću življenja.
- Temeljem opredjeljenja prema policentričnom razvitku R Hrvatske treba poticati razvitak srednjih i malih gradova i naselja. Razvitak treba ostvariti poticajnom investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih činitelja za što treba osigurati prostorne preduvjete i izgradnju vrsnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava.
- Planiranu mrežu naselja temeljiti na razvoju lokalnih žarišta razvitka, kao uporišta za policentrični razvitak mreže gradskih središta.

Treba planirati ravnomjerniji i usklađeni razvitak i razmještaj stanovništva te raspršenost stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih namjena. Valja izbjegavati pre naglašeno usmjeravanje ili specijalizaciju na samo jednu djelatnost. Oživljavanje širih krajeva Otoka, treba provoditi povezivanjem poljodjelskih, seoskih i gradskih gospodarstava i tako osnažiti pojedina područja, a što se može primijeniti na prostor Općine Smokvica.

Preobrazba postojećih gradova i naselja treba osigurati veće razvojne sposobnosti te poboljšati sveukupne uvjete života, uz istovremeno ostvarivanje programa zaštite krajobraza te prirodne i kulturne baštine. Preobrazbu područja potrebno je temeljiti na urbanoj obnovi i politici povećanja komunalnih i drugih standarda življenja. Preobrazbu prijelaznih (gradsko-seoskih) područja kao što su prostori Smokvice treba usmjeravati prema širenju i učvršćivanju gradskog načina života uz nužnu obnovu infrastrukture.

Preobrazbu seoskih (ruralnih) područja valja temeljiti na revitalizaciji, zbog ukupnih civilizacijskih ciljeva i zbog demografske i socijalne iscrpljenosti.

Manja naselja kao subregionalna središta trebala bi se potvrditi u ulozi nositelja urbanizacije uz prevladavanje oskudne ponude životnih mogućnosti i nerazvijenosti institucija što umanjuje njihovu privlačnost.

Područna i lokalna središta (mali gradovi - trgovišta, općinska središta i ostala razvojna žarišta) treba osposobiti da budu organizatori razvojnih promjena na većim lokalnim područjima. Kao temelj njihove preobrazbe predlaže se primjena metode reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije s ciljem poboljšanja uvjeta života, učvršćivanja građanskog životnog stila i osposobljavanja tih naselja za ulogu lokalnih središta. Sela treba dugoročno ciljano i usmjeravano oživljavati. Trebalo bi prepoznati sela za koja postoji nedvosmisleni javni interes, sela gdje je javno zanimanje ograničeno samo na potporu u izgradnji najvažnije tehničke infrastrukture i sela koja ovise samo o autonomnoj motivaciji

Prednost treba dati urbanoj obnovi postojećeg naseobinskog tkiva pri čemu valja očuvati graditeljski identitet povijesnih središta naselja (uz naselje Korčulu to su središta naselja Žrnova, Pupnata, Račišća, Čare, Smokvice, Blata i Vela Luke). Nužno je obnavljati i uređivati povijesna središta naselja. Treba poticati optimalno korištenje postojećih izgrađenih područja, a njihovo širenje promatrati kao mogući čimbenik razvoja kraja.

Iako su ciljevi dani na razini Države, nepobitno je da se oni mogu preslikati i na prostor Županije i na prostor otoka Korčula i na prostor Općine Smokvica, osobito imajući u vidu prvo geografski položaj i geografske oblike, potom vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša koje su još ipak razmjerno očuvane.

Proizlazi da su, ukratko, opći prostorno-razvojni ciljevi Županije:

- osnaživanje prostorno razvojne strukture,
- povećanje vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša, te
- integracija u europske razvojne sustave.

U ovom općem kontekstu Općina se nalazi periferno i u okviru Države i u okviru Županije, koja je i sama u odnosu na ukupnost glavnih razvojnih tokova Države za sada smještena dosta periferno. Izvjesnost izgradnje aerodroma u Općini odraziti će se sigurno i na bolji prometni položaj Općine i otoka, koji će se ipak time približiti središtima Države, ali i šire. To će otvoriti perspektive potencijalno boljem gospodarskom i svekolikom drugom razvoju, ali će s druge strane izazvati jače pritiske na prostor i njegovo korištenje, što treba promatrati i u kontekstu moguće izgradnje čvrste cestovne veze s kopnom na poziciji Kneža-Sv. Ivan.

Poziciju Općine i u okviru Županije treba promatrati i kroz nužnost osiguranja razvoja gradova i naselja u sklopu Županije, ali i u sklopu Države poradi poboljšanja postojećih obilježja urbane mreže i skladnijeg regionalnog razvoja. Pri čemu osobitu pažnju treba

posvetiti malim gradovima s 2000 - 7000 stanovnika, poboljšavajući njihovu funkcionalnu strukturu uz izbjegavanje prejake funkcionalne usmjerenosti.

Cilj je Plana, da osigura prostorne predispozicije za ostvarivanje gore navedenih smjernica razvoja, a one će se očitovati kroz

- racionalno planiranje građevnih područja za nastavak demografskog rasta;
- osiguravanje prostora za gospodarski razvitak sredine, kako u smislu proizvodnih i servisnih djelatnosti tako i u smislu umjerenih turističkih razvojnih programa osiguravajući za to odgovarajuće površine;
- nudeći i štiteći kao važnu komparativnu prednost prirodne i kulturne svojstvenosti kraja, koje ovaj Plan valorizira i ističe.

2.1.2. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

Odrednice ponašanja i korištenja prirodnih sustava u Županiji trebaju biti:

1. racionalnost - vrijeme je racionalnog raspolaganja prostorom u skladu s trenutnim mogućnostima. Racionalnost u pristupu ne znači eliminaciju prostornih mogućnosti razvitka u budućnosti, odnosi se prvenstveno na racionalno korištenje prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta;

2. zaštita prostora - očituje se kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti. Pretjerana urbanizacija i nepoštivanje prirode, ekološki su degradirali i u cijelosti uništili brojne prostore u zemlji i svijetu, prostore važne za čovjekovo življenje i njegovu budućnost. Svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve više jača i postaje čimbenik kojega se ne može zaobići;

3. valorizacija naslijeđa - bogatstvo naslijeđa, kako kulturno-povijesnog tako i prirodnog, spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže da s osobitom pozornosti pristupimo valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru, što je važno za njegov identitet i što bi moglo biti u funkciji gospodarskog napretka.

4. Očuvanju obalnog prostora

Usprkos degradacijama u prostoru, koje su se i kod nas desetljećima dešavale, a nastavljaju se i danas, pa tako i u Županiji, stupanj ugroženosti okoliša je umanjen upravo zahvaljujući kontinuiranoj izradi prostorno planske dokumentacije i kontroli građenja u prostoru, ali nažalost njenoj slaboj provedenosti.

U povijesti čovječanstva čovjek je uvijek težio napretku i uvijek ga je ostvarivao. Problem je nastao onda kada je prestao respektirati prirodni ambijent, kada ga je počeo svjesno ili nesvjesno uništavati možda i ne sluteći da su razmjerno male granice izdržljivosti prirode. Oni najrazvijeniji u svijetu postaju svjesni da su te granice dostignute i da sve učinjene devastacije treba sanirati. Da ne bismo učinili iste greške prostornog razvitka i korištenja prostora potrebno je ponašati se s osobitom skrbi prema

zaštiti prostora, prema slikovitom i vrijednom prirodnom ili kultiviranom krajoliku, koji nije samo naša baština nego mora biti i baština svih budućih generacija. Bilo je ovo nužno istaknuti jer je zaštita prostora važan i nezaobilazan cilj ovog Plana, time i otoka Korčule i županije Dubrovačko-neretvanske.

Iz prethodnog analitičkog postupka zaključuje se da postoje mnogi ograničavajući čimbenici potencijalnog razvoja, ali i da postoje razmjerno mnoge komparativne prednosti kojima raspolaže Općina, a koje u danom trenutku mogu, uz odgovarajuću pripremu bitno utjecati na povoljan opći razvitak. Svrha je ovog Plana da osigura prostorne planske elemente za potencijalan razvoj.

U skladu s postojećim društveno-političkim i gospodarskim prilikama, koje nameću razumno, svrsishodno i odmjereno korištenje prostora, te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i prostora, prilikom izrade ovoga Plana postavljeni su slijedeći ciljevi:

- Racionalnost u korištenju prostora. Trenutak u kojem živimo nije vrijeme “velikih” i utopističkih ideja i koncepata te općenito nerealnih planova i želja. Potreba je da se prostor racionalno koristi u skladu s trenutnim i u bližoj budućnosti sagledivim mogućnostima. Razboritost i odmjeranost u pristupu izradi prostorno-planske dokumentacije za korištenje prostora niti u kojem slučaju ne znači isključivanje urbanističke vizije kao komponente prostornog razvoja.
- Nasljeđe kao temelj identiteta. Bogatstvo nasljeđa, kako kulturnog, tako i prirodnog te suvremeni svjetski trendovi i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže da se s osobitom pažnjom pristupi valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru, što je važno za njegov identitet i što bi direktno ili indirektno moglo biti u funkciji svekolikog gospodarskog napretka prostora, osobito turizma kojemu je gospodarski razvoj Općine orijentiran znatnim dijelom .

2.1.3. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNOSTI DIJELOVA OKOLIŠA

Rješenja Plana temelje se na principima koji pomažu očuvanje stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša Općine, a time i Županije slijedeći datosti zakonske regulative i viših prostornih planova. Rješenja se, dakle, temelje:

- na zakonskoj regulativi i ulaznim podacima viših prostornih planova (PPDNŽ);
- na principima održivog razvoja, koji će koristiti prostor Općine, njene prirodne i stvorene resurse tako da ne dođe do nepovratnog uništavanja prostora;
- na principima zaštite prostora i okoliša, čiji se elementi u počecima planiranja ravnopravno vrednuju u kontekstu svih planskih potreba;
- na mogućnosti prostora da primi određene namjene bez posljedica.

Analizom mogućnosti prostora, koje su u krajnjem slučaju okviru mogućeg razvoja, i želja prostornog rasta, dolazi se do prostorno planskih rješenja Plana, koja niti u kojem

slučaju nisu, niti bi trebala pogoršavati, već po mogućnosti čak poboljšavati, prirodno-ekološko stanje prostora.

Osobito vrijednim prostorima Općine, time i važnim čimbenicima planiranja prostornih rješenja smatraju se:

- prirodna baština, kako ona već zaštićena, tako i ona čiju zaštitu predlaže ovaj Plan;
- spomenici graditeljske baštine, odnosno kulturna dobra, kako ona koja su već zaštićena, tako i ona koje revalorizira ovaj Plan i predlaže ih za određenu razinu zaštite;
- morska obala i obalno područje;
- kultivirani i prirodni krajolik, koji se kroz kategoriju zaštićenog krajolika zaštićuje i to njegova kopnena i gdje je on u kontaktu s obalnom linijom, njegova obalna komponenta.

Krajolik i njegove komponente izraz i odraz su identiteta nas, naše kulture i prošlosti. On je odraz svih naših dobrih i loših postupaka u prostoru i time je veća planerska obaveza njegove zaštite. Međutim, kako je krajolik rezultanta svekolikih prostornih aktivnosti, njegova zaštita se ne sastoji samo u identifikaciji i zaštiti određenih prostora kroz kategoriju zaštićeni krajolik, već i u korektnoj izradi planova, a iznad svega kontroli njihove provedbe.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA

Općim ciljem prostornog razvoja općinskog značaja može se smatrati težnja za postizavanjem višeg (objektivno mogućeg) stupnja razvijenosti kroz ostvarivanje održivog razvitka poradi bolje kvalitete života stanovništva na svim područjima Općine, ali i šire. Taj će se cilj ostvariti:

- unutrašnjom konsolidacijom i integracijom prostora (demografskom revitalizacijom, gospodarskim oživljavanjem, prometnom povezanošću, funkcionalnom organizacijom prostora i sl.);
- očuvanjem i povećanjem vrijednosti kvalitete prostora (čuvanjem i unapređivanjem svih čimbenika prirodne i kulturne baštine zbog čuvanja privlačnosti kraja);
- uključivanjem kvalitetnim prometnim sustavima u hrvatske i europske razvojne i integracione sustave.

S gledišta korištenja prostora težište je na:

- očuvanju fizičke cjelovitosti područja, prvenstveno racionalnim korištenjem prostora za gradnju, uz,
- uvažavanje prirodnih značajki prilagođivanjem proizvodnje biološkim ciklusima i lokalnim uvjetima bez komponente zagađivanja i

- uvažavanje strukturnih značajki kroz očuvanje krajobrazne fizionomije kao sinteze djelovanja prirodnih i kulturnih komponenata jednog cjelovitog vizualnog prostornog fenomena.

Proizlazi da osobito značenje ima stroga zaštita posebno vrijednih resursa: nezagađenog tla, čistog mora, prirodnih šuma, neizgrađenih obalnih linija, krajobraznih vrijednosti izraženih kroz čimbenike prirodne i kulturne graditeljske baštine. Dakle, opći razvojni ciljevi, općinski, ali županijski i nacionalni, koji trebaju biti ugrađeni u ovaj Plan odnose se na:

- osnaživanje prostorno-razvojne strukture kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka oslanjanjem na postojeći sustav naselja uz definiranje (i izgradnju) temeljnih prometnih pravaca na gradskoj, županijskoj i državnoj razini,
- kvalitetnu evoluciju razvoja u prostoru s osloncem na resurse, koje čine prirodna i kulturna dobra, ljudski potencijal, ljepota, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

Rečeno se može ostvariti putem integralnog očuvanja povijesnih i prirodnih dobara čime će se štititi autohtone vrijednosti i vrsnoće čitavog prostora Općine.

2.2.1. DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI RAZVOJ

2.2.1.1. Ciljevi demografskog razvoja

Današnji demografski razvoj Općine možemo tipološki odrediti kao imigraciju koja se kreće od regeneracije imigracijom Općine kao cjeline, preko ekspanzije imigracijom, do slabe regeneracije imigracijom.

Buduće kretanje stanovništva Općine teško je predvidiva kategorija, zavisi o brojnim parametrima, čije se kretanje u budućnosti i samo po sebi teško može prognozirati. (Vidi točku 1.1.4.3.: Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja, podtočku: 1.1.4.3.4.: Predviđanje kretanja stanovništva). U svakom slučaju gospodarski razvoj i radna mjesta, kao važni čimbenici trebali bi i u budućnosti utjecati na održavanje današnjeg stabilnog demografskog razvoja.

Osim što je potrebno zadržati trend laganog rasta populacije ostvarenog u zadnjem popisnom razdoblju, potrebno je poboljšati sastav populacije osobito u smislu poboljšanja starosne strukture, a zadržati ili poboljšati stručnu kvalifikaciju.

2.2.1.2. Ciljevi gospodarskog razvoja

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskog razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih potencijala s ciljem poboljšanja standarda življenja.

Demografski cilj, a utvrđen je i u Nacionalnom programu razvitka otoka⁸, mora se realizirati kroz opstanak postojećeg stanovništva, poticanje obitelji na više djece uz paralelno stvaranje uvjeta njihova školovanja i ostanka u mjestu rođenja. Treba stimulirati povratak djelomično raseljenih, pogotovo mladih kadrova u radnoaktivnoj dobi te stvarati uvjete za, po potrebi, imigraciona kretanja, tj. naseljavanje prostora odgovarajućim stručnim kadrom.

Primijenjene tehnologije i ostvarena razina produktivnosti u velikoj mjeri bi trebale odrediti potrebni broj stalne radne snage, a po potrebi i povremene, ili sezonske.

U tom smislu, a i u ovisnosti o raspoloživim ukupnim resursima ne smije se dozvoliti monostrukturna orijentacija gospodarstva na samo jednu granu ili pretežito na jednu granu (turizam - vinarstvo) već treba raditi na koncepciji raznovrsne gospodarske strukture (zračni promet) oslobođene teške industrije i zagađivača, a u cilju prilagođivanja i lakšeg prebrođivanja određenih kriznih stanja.

Pored raznovrsnosti razvoja gospodarskih grana, potrebno je razvijati i polivalentnost domaćinstava, odnosno gospodarstava tako, da se može osiguravat prihod iz više izvora (turizam) što je i dosad bio slučaj, ali sada to vršiti na višoj i kvalitetnijoj razini.

Kao jedan od prioritetnih budućih ciljeva svakako mora biti i težnja da se ulaganja u razne oblike gospodarstva financijski izjednače s istima na kopnu. Isto treba postići i u izjednačavanju javnog standarda i društvene opremljenosti (kompletna infrastrukturna opremljenost, školske, zdravstvene, kulturne, sportske i ostale usluge).

Navedeni ciljevi trebali bi se ostvarivati kroz određene poticajne i razvojne mjere, promicanje ulaganja u vidu izrade prostornih planova, investicijskih projekata, idejnih rješenja određenih zona i slično, a sve usklađeno prema vrsti i vremenskoj dinamici.

Za neposrednu realizaciju zacrtanih ciljeva i provođenje navedenih mjera biti će potrebna usklađenost i zajedničko djelovanje odgovarajućih službi na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini, a sve u cilju ostvarenja zacrtanih programa i kvalitetnijeg načina života, koji će onemogućiti iseljavanje, a poticati će useljavanje uz primjenu odgovarajućih mjera zaštite i unapređenja prostora i okoline.

Polazeći od analize postojeće gospodarske strukture te od mogućnosti i ograničenja gospodarskog razvoja naveli bi kao primarne ciljeve gospodarskog razvoja:

- ubrzati rast gospodarskih aktivnosti u cilju iskorištavanja prednosti i raspoloživih resursa;
- prevladavati prometnu, a time i gospodarsku izoliranost (aerodrom, most Komarna-Pelješac);
- težiti stvaranju usklađenog modela gospodarskog razvitka te graditi očekivanu razvijenost infrastrukture;

⁸ “NACIONALNI PROGRAM RAZVITKA OTOKA”, Sabor Republike Hrvatske, 28. veljače 1997.

- poticati one gospodarske aktivnosti, kojih je posljedica povećana cirkulacija ljudi, dobara i usluga;
- težiti postizanju i održavanju relativno visokih i stabilnih stopa rasta prihoda i zaposlenosti instaliranih kapaciteta, a time optimalno i produktivno zapošljavanje raspoložive radne snage;
- povećati efikasnost upravljanja i organiziranosti pojedinih poduzeća;
- težiti rastu investicijskih aktivnosti uz očuvanje ekološki vrijednog područja, a u skladu s donesenim razvojnim planovima i programima;
- stvarati preduvjete za otvaranje novih radnih mjesta, a naročito u malom i srednjem poduzetništvu te obiteljskim gospodarstvima.

Sukladno već navedenom, a u zavisnosti o raspoloživim prirodnim i kadrovskim resursima, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se usmjeriti na djelatnosti i to na:

1. turizam i ugostiteljstvo kao osnovnu komponentu gospodarstva i stupa ukupnog razvoja ovoga prostora
2. poljoprivredne djelatnosti, osobito kroz vinogradarstvo i proizvodnju vina;
3. prometne djelatnosti čiji razvoj potiče i geoprometni položaj Općine i otoka;
4. upravu što proizlazi iz predviđene pozicije u sustavu naselja;
5. poljoprivredu kao turizmu komplementarnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjivanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave ekološke hrane;
6. razvoju proizvodnog zanatstva i razvoj malih i srednjih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja;
7. uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora" i razvitaka obiteljskih gospodarstava i obrta.

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba protežirati one, koje su stručno utemeljene i dokazane bez obzira da li se radi o radnim ili kapital intenzivnim djelatnostima, one koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala.

Pored navedenog treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovanjem ili prekvalifikacijom.

1. Turizam i ugostiteljstvo

Turizam i ugostiteljstvo, kao osnovna djelatnost u sadašnjem i budućem razvoju, mora biti nositelj razvoja, a sve ostale djelatnosti njoj komplementarne moraju je dopunjavati.

U turizmu moraju biti postavljeni osnovni ciljevi, a usmjereni na visoke standarde pruženih usluga. Sukladno navedenom, turizam kao osnovni pokretač razvoja trebao bi doprinijeti povećanom standardu življenja i demografskoj revitalizaciji u odnosu na trenutnu stagnaciju.

U tom smislu potrebno je stalno pratiti svjetske trendove turističke potražnje i stvarati prilagodljivi marketinški model na usmjeravanju turističkih potrošača, koji se iz nekadašnje masovne orijentacije na putovanja u novije vrijeme sve više individualno odlučuju za izbor turističke destinacije. Osnovni uvjeti koji utječu na odluku o izboru ljetovališta su:

- ljepota krajolika,
- čistoća mjesta i mora,
- zdrava klima,
- svojstven ambijent uz maksimalno korištenje naslijeđenih osobitosti,
- komforan smještaj,
- dobra i raznovrsna ponuda ugostiteljstva, mogućnost izbora zabave i bavljenja sportom, organizacija izleta, samostalne šetnje po određenim lokalitetima i stazama te
- cijena smještaja i usluga, ali ne kao primarnog elementa odluke što je u praksi već i potvrđeno, a to je da se najbolje popunjavaju najskuplji kapaciteti i mjesta s raznoraznim sadržajima i kvalitetnim uslugama.

U tom smislu koncept razvoja turizma u trebao bi se temeljiti na:

- rekonstrukciji, modernizaciji i valorizaciji postojeće ponude (hotel «Feral»);
- izgradnji dijelom novih kapaciteta temeljenih na novim zahtjevima turističkih potrošača uz isticanje ekoloških i kulturnih vrijednosti (lokacija «Istruga»);
- uklapanju postojećih i izgradnji novih sadržaja prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera (zona športa i rekreacija – ŠRC).

Realizacija navedenog koncepta može se temeljiti na relativno dobro očuvanom prirodnom prostoru i raspoloživim kadrovskim potencijalima i mogućnosti za školovanje novih potrebnih stručnih kadrova. Pri tome osobitu važnost treba pridati upravo izobrazbi stručnih kadrova. Postojeći turistički kapaciteti prikazani su u tablici 23.

TABLICA 23
TURISTIČKA PONUDA OPĆINE SMOKVICA 2001. GODINE

Naziv objekta	Postojeći kapacitet u krevetima
Hotel "Feral» Smokvica - Brna	200

Tur. naselje «Istruga» Smokvica - Brna	zapušteno
Hotelski smještaj ukupno	200
Obiteljski pansioni ("privatni smještaj")	350

Izvor: Turistička zajednica, Općina Smokvica

Dakle, dovršenjem procesa privatizacije bilo bi nužno izvršiti rekonstrukciju i modernizaciju postojećih turističkih kapaciteta u hotelima i apartmanima te izvršiti dodatna ulaganja u smislu usklađenja sa Zakonom o kategorizaciji udovoljavajući većim standardima.

Izgradnja novih kapaciteta na novim lokacijama temeljila bi se na optimaliziranju vrste i kvalitete ponude. Novi sadržaji sigurno bi doprinijeli novoj kvaliteti i "slici" prostora. To sve uz maksimalnu primjenu ekoloških normi i standarda. Ovim novim sadržajima trebalo bi postepeno prijeći sa sezonskog na cjelogodišnje poslovanje za što postoje potrebni uvjeti uz prethodnu izgradnju potrebnih sadržaja. Time bi se postojeće korištenje od 65-80 dana povećalo na 130-150 dana i u perspektivi osiguralo umjesto sadašnjih noćenja mnogo više.

2. Poljoprivreda

Treba imati na umu da u poljoprivredi kao osnovnoj djelatnosti radi samo 1,86% od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost. No također je važno navesti da 21,2% domaćinstava ima gospodarstvo.

Osnovni pravci i ciljevi razvoja poljoprivrede morali bi se temeljiti na:

- optimalnom vrednovanju svih uvjeta za razvoj poljoprivrede;
- na proizvodnji onih proizvoda za koje već i sada postoji izražena potražnja u okolnom prostoru i široj regiji (proizvodnja vrhunskog vina);

Kao najvažniji poljoprivredni proizvodi u ovom trenutku, a i u budućnosti, sigurno će biti vino i ulje koje kao tradicionalne kulture i proizvodi već imaju izraženu potražnju na tržištu i najveći se dio plasira kroz turističku ponudu. Jedan od prednosti poljoprivredne proizvodnje mogla bi biti i "zdrava hrana" s posebnom ponudom u ugostiteljskim objektima za što postoje uvjeti, a sada takve ponude uopće nema.

U proizvodnji grožđa i vina pored sadašnjih stimulativnih mjera, koje se primjenjuju, trebalo bi osigurati i nove. Osobito u smislu poticaja sadnji novih vinograda s tradicionalnim sortama prilagođenih kvaliteti tla, a s akcentom na tradicionalno vrhunsko vino s posebnom kvalitetom i zaštitom - Pošipa..

Maslinarstvo je drugi važan oblik poljoprivredne proizvodnje čiji značaj iz godine u godinu biva sve veći. U maslinarstvu je prvenstveno potrebno obnoviti sadašnje zapuštene maslinike uz čišćenje navedenih površina od borova i makije uz čije je prisustvo razvoj maslina onemogućen i ograničen. Kao jedan od načina poticanja poljodjelske proizvodnje, koji bi u budućnosti trebalo uvesti, sigurno je pripomoć u obnovi dijelova zapuštenih polja gdje bi se uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera mogle zasaditi značajne količine mladih sadnica visokorodnih sorti.

Navedeno sigurno nameće i potrebu izgradnje i opremanja uljara bilo u privatnoj inicijativi ili preko zadruga što bi uz ostale stimulacije dodatno povećalo interes za razvoj i unapređenje maslinarstva.

Sve ove mjere za pokretanje i poticanje poljodjelske proizvodnje najvećim bi se dijelom oslanjale na obiteljska gospodarstva, koja ne bi trebala postati monokulturna.

Dalje, potrebno je urediti postojeće i izgraditi mrežu novih poljskih putova do poljodjelskih površina za korištenje mehanizacije (traktora i sl.). Obradene poljoprivredne površine značajne za uzgoj poljoprivrednih kultura potrebno je zaštititi od izgradnje i po mogućnosti spajanjem i zamjenom određenih površina stvarati veće posjede radi lakše obrade i boljih rezultata.

3. Ribarstvo

Ribarstvo ni danas, a niti u budućnosti ne će biti značajna gospodarska grana, ali obzirom na geografski smještaj i povezanost s turizmom određeni će broj stanovnika u ovoj djelatnosti imati dodatni izvor zarade. U prošlosti tradicionalna grana, razvojem turizma izgubila je na značenju, ali određenim stimulativnim mjerama može osigurati izvor zarade za određeni broj stanovnika.

U ovom trenutku, ova se djelatnost profesionalno obavlja kroz angažman nekoliko obrtnika. Više se temelji na dopunskom izvoru zarade kroz mali ribolov i sportski ribolov. Uz ulov za osobne potrebe, manji dio ulovljene ribe nudi se kao višak na tržištu, ali u sezoni još uvijek ne može udovoljiti svim potrebama.

4. Industrija

Industrijska proizvodnja u okviru ZOP-a, kojemu pripada čitav otok Korčula, nije moguća. U postojećoj gospodarskoj zoni, poslovne i servisne namjene, postoji odavno vinarija poljoprivredne zadruge koja je servis i otkupljivač grožđa za proizvodnju svoga najpoznatijeg proizvoda, vrhunskog vina «Pošip». U okviru ove zone može se očekivati povećanje produkcije vina, ali i izgradnja poslovnih i servisnih kapaciteta u dijelu zone planirane za njen budući razvoj.

5. Uslužne djelatnosti i obrtništvo

Iz već navedenog vidljivo je da je gospodarska struktura uglavnom utemeljena na uslužnim djelatnostima: turizmu i ugostiteljstvu, prometu i vezama, trgovini te upravnim funkcijama (Tablica 11). Ali neformalno i na proizvodnji i potrošnji hrane. U svemu naglasak mora na prvom mjestu biti na podizanju kvalitete ponude i razvoju međuovisnosti ovih djelatnosti.

U okviru uslužnih djelatnosti i obrtništva, razvoj će se temeljiti na onima koje već djelomično postoje i imaju tržišni i profitabilni prosperitet, ali i dijelu visoko razvijenih uslužnih djelatnosti temeljenih na stručnom pristupu i visokoj tehnologiji. U tom smislu podržavat će se razvoj trgovine kao servisa određenim djelatnostima (poljoprivreda, turizam, građevinarstvo i sl.), iako se ova djelatnost trenutno nalazi u poslovnim teškoćama. Za očekivati je izlazak iz krize i njezin razvoj i uklapanje u sustav s ostalim djelatnostima.

Pored navedenog treba poticati i razvoj malog poduzetništva, odnosno svojevrsnog poduzetničkog "inkubatora", u okviru kojega bi se uz prethodno osigurane i infrastrukturno opremljene lokacije mogli graditi razni servisi i mali obrti ulaganjem domaćeg i stranog kapitala. U ovakvoj zoni moglo bi se razvijati i malo obrtništvo temeljeno na oplemenjivanju uvezenih sirovina.

Razvoj navedenih društvenih djelatnosti mora u cjelini osigurati visok standard življenja.

Zaključak

Iz izložene analize postojećeg gospodarskog razvoja, ograničenja i mogućnosti razvoja te planiranog gospodarskog i ukupnog društvenog razvitka Općine može se zaključiti sljedeće:

- postojeća gospodarska struktura i razvoj nisu dostigli potrebni i zadovoljavajući rast što povratno utječe na određene teškoće u ukupnom razvoju i planiranju mjera za budući razvoj;
- broj radno aktivnog stanovništva ispod je prosječnih kriterija, a stagnira i opada broj zaposlenih;
- Uzroke navedenog stanja nalazimo u nedovoljnom i neadekvatnom korištenju raspoloživih kapaciteta i resursa;
- Sve navedene postavke utječu na pad životnog standarda i sukladno tome na poteškoće u održavanju dosad relativno stabilne demografske strukture populacije (mora se uspostaviti trend uzlaznog rasta, a ne stagnacije).

U cilju prevladavanja navedenih teškoća i pronalaženja izlaska iz stanja, uz optimalno korištenje svih raspoloživih resursa i programiranja održivog razvoja, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i radnje:

1. razvoj svih djelatnosti i gospodarskih grana usmjeravati prema donesenim programima uz poduzimanje investicijskih aktivnosti;
2. osigurati svu potrebnu infrastrukturu za ubrzani gospodarski razvoj najvećim dijelom uz potporu države i njezinih institucija;
3. pripremati programe razvoja svih djelatnosti na temelju donesenih kriterija i iste ponuditi zainteresiranim ulagačima (ulaganje u budući aerodrom i turističke kapacitete);
4. kroz donošenje i prilagođivanje prostornih i eventualno drugih planova, osigurati prostorne mogućnosti zacrtanog razvoja uz primjenu ekoloških normi očuvanja okoline;
5. poticati osobito razvoj obiteljskih gospodarstava i mogućnost dvojnih zanimanja (turizam – poljoprivreda);
6. Stvoriti pretpostavke za ubrzani demografski razvitak i povećanje broja stanovnika u smislu stručne radne snage;

U svim mjerama i programima potrebno je voditi računa o specifičnosti života i privređivanja na ovakvim prostorima, unaprijediti povezanost između otočnih mjesta i otoka u cjelini te poboljšati povezanost s kopnenim dijelom zemlje u smislu prevladavanja prometne izoliranosti te sačuvati okoliš kao specifičnost i prednost razvoja ovakvih destinacija.

Navedena analiza, demografskih kretanja, raspoloživih prirodnih izvora i strategije gospodarskog razvoja, može poslužiti kao koristan materijal za izradu modela razvoja otočnih naselja, a s ciljem razvoja malih sredina i time smanjivanja pritiska na useljavanje u veće urbane cjeline. Ovakvim bi se modelom mogla uz znatno manja ulaganja po radnoj jedinici u otočnim mjestima osigurati mnoga nova radna mjesta i potrebni sadržaji za postojeće stanovnike i povrat dijela iseljenih domicilnih stanovnika.

U skladu s navedenom analizom potrebno je osigurati prostorno-planske elemente, koji će u prostornom smislu osigurati mogućnost ostvarenja navedenih gospodarskih ciljeva. To će se osigurati prvenstveno kroz određenje prostora za gospodarski i turistički razvoj.

2.2.2. ODABIR PROSTORNO-RAZVOJNE STRUKTURE

Smanjivanje lokalnih utjecaja i nadvladavanje prirodnih ograničenja lokalnog prostora, podređivanje prirode sve većim zahtjevima čovjeka, izjednačavanjem društvenih vrijednosti u velikim geografskim zonama, prodiranjem urbanog u sve pore prostora zahvaljujući to mnogim tehnološkim rješenjima, vodi gubitku lokalnih specifičnosti i krizi identiteta svojstvenih lokalnih prirodnih i umjetnih ambijenata, utopljenih u urbano-ruralnim prostorima gradske aglomeracije, pa i šire, u prostranom ruralno-urbanom kontinuumu intermetropolitanskog prostora.

Spriječiti jednoličan kontinuirano izgrađen prostor, fizičko spajanje s elementima fizičke strukture naselja, temeljni je cilj odabira prostorno razvojne strukture. Cilj se treba ostvariti kroz:

- svrhovito i restriktivno određivanje građevnih područja naselja, što će u mnogome, ipak, zavisiti o već izgrađenim prostorima;
- oblikovanje relativno uočljive strukture izgrađenog - neizgrađenog (prirodnog) prostora u okviru izgrađenih dijelova građevnih područja;
- čuvanje tradicijskih eventualno još sačuvanih središnjih dijelova naselja;
- izgradnja ostalih građevnih zona, turističkih zona i gospodarskih zona na način da se spriječi kontinuirana izgrađenost prostora;
- čuvanje elemenata prirodne baštine kao strukturnih elemenata prostora, koji će osigurati, uz zaštitu preostalih elemenata kulturno-prostornih tradicijskih struktura, prepoznatljivost i regionalni svojstvenost prostora.

U kontekstu potonjeg podrazumijeva se oblikovanje sustava zaštite prostora različitih razina strogoće.

2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Nastanjeni prostori Grada spadaju prema svojim karakteristikama u prijelazna područja. Opća svojstvenost daljnjeg pravca razvoja naselja prijelaznih područja (gradsko-seoskih, urbano-ruralnih) treba biti infrastrukturna rekonstrukcija i izgradnja. Glavni ciljevi trebaju biti:

- olakšati pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama;
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost područja;
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika područja i
- proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života⁹.

Obzirom na rečeno, treba naglasiti da se infrastrukturni sustavi smatraju glavnim čimbenikom usmjerenja razvoja. Cilj je uspostaviti mrežu infrastrukturnih sustava, osigurati potrebne kapacitete uz:

- sigurno i kvalitetno prometno povezivanje prostora unutar sebe, ali i šire;
- osiguranje sustava opskrbe vodom, a paralelno osigurati sustav zaštite mora izvedbom sustava odvodnje i pročišćavanja;
- osiguranje količina kvalitetne energije;
- bolje korištenje postojećih infrastrukturnih kapaciteta.

2.2.4. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

Većina naseljenih prostora Općine, zbog svoje lokacije i dinamičnosti reljefnih formi "naselja na vidiku", sagledivi su iz niza pozicija: mora, prilaznih cesta, ili s pojedinih vrhova i vidikovaca. Zbog sagledivosti i očuvanja oblikovnih karakteristika, značenje kontaktnih zona je utoliko veće što one predstavljaju prostore mogućeg širenja svakog pojedinog naselja ili dijela naselja. Osnovno morfološko obilježje većine sela, je volumenska kompaktnost koja proizlazi iz grupiranja izgradnje. Odlikuju se ujednačenim mjerilom kuća i gospodarskih zgrada, primjenom karakterističnih materijala završne obrade: vidljivim kamenom u obradi pročelja i kupama kao pokrovom (nekad i na gospodarskim građevinama, čime oblikuju prostorne cjeline visoke estetske vrijednosti i prepoznatljivosti. U slučaju starih povijesnih dijelova naselja sela morfološka kvaliteta je osobito naglašena.

⁹ "PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE", o.cit.

Svaka nova gradnja u okviru kontaktne zone povijesnih struktura trebala bi polaziti s pretpostavke stvaranja harmonične slike s njom. To znači da se pri dimenzioniranju volumena, korištenju materijala završne obrade mora voditi briga o kontekstu. Neprihvatljivi su volumeni nove gradnje, koji bi onemogućili vizuru na crkvu i kapele, a svojim položajem, funkcijom, materijalom završne obrade i koloritom unijeli nesklad te stvorili prostorni i oblikovni konflikt.

Proširenje građevinskih područja postojećih naselja, planirati na način kojim bi se zadržala homogenost slike povijesnog naselja, kvalitetna ekspozicija, što u većini slučajeva znači da je neprihvatljivo širenje građevinskih područja u smjeru prilaznih cesta s kojih se doživljavaju kvalitetne vizure na povijesnu jezgru naselja. S podjednakom pomnjom odnositi se prema starim grobljima s prijedlozima za regulaciju proširenja u mjerilu i karakteru tradicijskih gradnji korčulanskog podneblja..

U planiranju širenja građevinskih područja naselja, njihovom dimenzioniranju i prostornom smještaju treba nastojati očuvati njegov karakter, s obzirom na tip (zbijeni zaselak, ili longitudinalno selo), i karakter naselja (selo sa središnjim funkcijama, zaselak). Jednako je važno čuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljodjelskih površina, šuma i sl., jer cjelovitu sliku naselja, osim njegove građevne strukture čini i pripadajuće pejzažno okruženje.

Stanovište je da će u budućnosti prirodna komponenta prostora, njegova netaknutost, njegove ljepote, uz svojstven identitet kraja i krajolika, uz izrazite kontraste što se mogu sresti u okviru razmjerno uskih geografskih prostora tu u Europi, biti od presudnog utjecaja na formiranje snažne komparativne prednosti u okviru turističke ponude. Stoga je iznimno važno čuvati vrijednosti prirodne komponente prostora, jer će očuvana prirodna komponenta prostora biti ona "roba" što će se najviše tražiti u budućnosti, a kojim otok Korčula niti malo ne oskudijeva. Raznolikost našeg krajolika, daje nam izrazitu prednost u odnosu na mnoge poznate izvan europske destinacije, koje jesu egzotične i svojstvene, ali su u konačnici bez izrazitih kontrasta u okviru širih prostora, krasne ali jednolične.

Na bogatstvu sačuvane prirode i krajolika, izrazitih vrijednosti kulturnog krajobraza, ispravno prezentirane cjelokupne kulturne baštine, odnosno kulturnih dobara velikih umjetničkih, oblikovnih i ambijentalnih (sačuvanih) vrijednosti, uz zaokruživanje ostale nužne ponude za produljene sezone treba temeljiti strategiju (turističkog) razvoja. U dijelu turističke privrede ne na pretjeranom rastu broja turističkih ležajeva, već na podizanju njihove kvalitete - ponude u najširem smislu, pa time i njihove jedinične cijene.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA

Nužno je provesti konsolidaciju prostornog uređenja naselja temeljem isticanja i čuvanja još uvijek sačuvanih temeljnih obilježja, regionalnih tradicijskih vrijednosti, uz racionalno planiranje prostornih obuhvata građevnih područja sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti, a sukladno kriterijima planiranja propisanih u Uredbi o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora.

U skladu s postojećim političkim i gospodarskim prilikama, koje zahtijevaju od svih svrhovito gospodarenje, te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i krajolika u kojemu živimo, prilikom izrade ovoga plana postavljena su sljedeća polazišta za racionalno korištenje i zaštitu prostora:

Europski pristup planiranju. Glavne težnje današnjeg europskog prostornog razvitka moguće je ukratko izraziti na sljedeći način:

- prihvatiti pristup nadopunjavanja i suradnje gradova i naselja kako bi se izbjeglo nepotrebno i skupo nadmetanje (u konkretnom slučaju u okviru otoka Korčula);
- promicati oživljavanje postojećih umjesto osnivanja novih gradskih (seoskih) područja (korištenjem postojećeg stambenog fonda);
- ostvarivati novi razvitak sela obnovom urbano-ruralnih odnosa (jer razlika između gradskih i seoskih područja sve više nestaje) i promicanjem gospodarskih djelatnosti primjerenih ruralnim područjima;
- očuvati različitost kulturnog krajolika (uz obvezan zahtjev da se sve stare zgrade moraju obnoviti – nastaniti, ili iznajmiti, ili u nemogućnosti rečenog prodati. Neuređene, stare napuštene kuće moraju kao takove biti financijski opterećene);
- Omogućiti razvitak prirodnog i zdravog okoliša u područjima gdje se napuštanje zemljišta ne može izbjeći temeljem principa održivog razvoja;¹⁰

Zamisao održivog razvitka.

Održivi razvitak je naziv koji se danas u svijetu koristi kada se želi označiti i istaknuti razvitak koji ide u susret današnjim potrebama, ali uz osiguranje mogućnosti razvitka i budućim naraštajima. Principi održivog razvitka ne ograničavaju gospodarski rast, ali on ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, tijekom prirodnog razvitka i prirodna dobra. Dakle, održivi razvitak označava onaj razvitak koji skrbi o okolišu, koji je tehnički podoban, gospodarski provediv i društveno prihvatljiv.¹¹

Sveobuhvatno planiranje i upravljanje prostorom i okolišem.

S gledišta održivog razvitka nameće se nužnost drugačijeg promišljanja prostora gdje ne će biti čovjek i njegove često puta nepromišljene i sebične potrebe prvi zadatak planiranja. U svijetu se danas prihvaća predložak sveobuhvatnog planiranja, tj. sveobuhvatnog pristupa razvitku vezanog za zaštitu okoliša uz uvažavanje zatečenih vrijednosti krajolika i trajno očuvanje okoliša kao razvojnog vrela od neprocjenjive vrijednosti, a sve uz puno sudjelovanje javnosti. U suvremenom gospodarskom razvitku prostor (zemljište) pomalo gubi svoje tradicijsko značenje najvažnijeg gospodarskog

10 BLAŽEVIĆ-PERUŠIĆ, JOSIPA: “EUROPSKI TRENDOVI I ZAŠTITA HRVATSKOG PROSTORA”, u: Hrvatski prostor - temeljno nacionalno dobro, Zbornik radova okruglog stola, Zagreb, UIH, str. 19-22.

11 ČRNJAR, MLADEN: “INTEGRALNO PLANIRANJE I UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PROSTOROM”, u: Hrvatski prostor - temeljno nacionalno dobro, Zbornik radova okruglog stola, Zagreb, UIH, str. 42.

izvora, jer se težište pomiče prema znanju, poduzetništvu, informatičkim i prometnim sustavima. U tržišnom gospodarstvu prostor ima svoju uporabnu vrijednost, dok se vrijednost okoliša (pojam okoliša je širi od prostora) još uvijek teško vrednuje. I prostor i okoliš su ograničeni i zato je neophodno sveobuhvatno i sustavno planiranje i gospodarenje prostorom i okolišem. Pod sustavom upravljanja podrazumijevamo:

- društveni i gospodarski razvitak;
- svrsishodno korištenje prirodnih izvora i kulturnog nasljeđa,
- zaštitu okoliša i
- provedbu i kontrolu sustava upravljanja prostorom i okolišem.¹²

Štovanje kulturnog i prirodnog nasljeđa

Bogatstvo kulturno-povijesnog, prirodnog i krajobraznoga nasljeđa te svjetska nastojanja i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine zahtijevaju da s osobitom pozornošću pristupimo vrednovanju i ponovljenom vrednovanju svega što je važno za prepoznatljivost i očuvanje izvornih ili naslijeđenih vrijednosti hrvatskog krajolika. Očuvanje i skrb za kulturnu i prirodnu baštinu, kao i ispravno korištenje spomeničkih vrijednosti građevina i sklopova, važno je ne samo iz razloga očuvanja hrvatskog kulturnog identiteta, nego i s gledišta sveukupnog napretka, poglavito gospodarskog i turističkog.

Svrhovitost i razboritost u planiranju.

Početak trećeg tisućljeća u ozračju svjetskih promišljanja, te trenutne gospodarske mogućnosti Hrvatske nisu skloni pretjeranim i neostvarivim graditeljskim i prostorno-planerskim zamislima. Živimo u doba kada se nameće potreba za svrsishodnim raspolaganjem i trošenjem prostora u skladu s mogućnostima prostora i okoliša, kao i u skladu s gospodarskim mogućnostima.

Sukladno navedenom načelu ovaj Plan, koliko je to njemu moguće, na razini Općine teži omogućavanju optimalnog, ujednačenog prostornog razvoja svih struktura Općine:

- fizičkih;
- gospodarskih,
- demografskih i
- društvenih
- uz čuvanje biološke i povijesno-kulturne sastavnice prostora Općine u skladu s već navedenim tezama.

¹² Ibidem, str. 41-48.

Preduvjet svekolikog rasta jest kvalitetnije prometno povezivanje i infrastrukturno opremanje, kako Općine tako i cijelog otoka, pa i Županije, što je već županijski problem, ali još više državni.

Principi racionalnog korištenja prostora utvrđeni su Zakonom o prostornom uređenju i Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora. Može se smatrati da su to društvena opredjeljenja u odnosu na prostor, shvaćanje njegove vrijednosti, njegove neobnovljivosti, te svijesti o štetnosti neracionalne i neorganizirane potrošnje prostora. Stoga izdvajamo opće ciljeve, koje je važno poštovati i prilikom izrade nove prostorno-planske dokumentacije, to je:

- valorizacija zatečenog stanja s unapređenjem već postojećih vrijednosti (krajobraza, kulturne baštine, poljoprivrednih i vodenih površina, itd.);
- racionalno trošenje prostora novom izgradnjom;
- zaštita poljoprivrednih i šumskih površina od neplanske izgradnje;
- donošenjem novih dokumenata prostornog uređenja pokušati riješiti problem objekata "divlje izgradnje" u skladu s proklamiranim stavovima i pravilima struke;
- ujednačavanje prostornih uvjeta života stanovnika;
- razvoj naselja i radnih mjesta, te središnjih funkcija oko postojećih i potencijalnih jezgara razvoja;
- zaštita i unapređenje identiteta naselja, te fizionomije ostalih manjih naselja;
- osiguranje optimalne prometne povezanosti i prometne organizacije naselja;
- planiranje i osiguranje površina za budući prostorni razvoj uz njihovo osiguranje od neplanskog korištenja;
- smanjenje nepovoljnih utjecaja čovjeka na njegovu okolinu.

U postizanju navedenih općih ciljeva interes je:

- da se elementi županijske, državne i šire integracije (prometne) iskoriste kao poticaj za unutarnju konsolidaciju gospodarstva, za razvoj turizma, infrastrukture, za povećanje interesa vanjskih gospodarskih čimbenika kao ulagača, za zaštitu prirodne i kulturne graditeljske baštine, razvoj specifičnih prostornih struktura i djelatnosti i razvoj ruralnog prostora;
- da se funkcionalna i ukupna ekološka cjelovitost i različitost područja očuva, a razvoj planira po načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti primjerene temeljnim značajkama prostora;
- da se pod teretom težnje za ubrzanim razvojem ne izgube temeljne osobitosti prostornih struktura.

Na planu građevinskih područja urisane su zone i granice zaštite kulturnog i prirodnog nasljeđa s ciljem da izdavanje uvjeta uređenja prostora bude djelotvornije i u provedbi jednostavnije. Prilikom izdavanja dozvola za zgrade i građevine u ovim zonama potrebno je ishoditi suglasnost nadležnih državnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

2.3.2. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Zamisao prostornog uređenja temelji se na: teoretskim polazištima za planiranje, na štovanju prirodnih, krajobraznih, kulturno-povijesnih i drugih naslijeđenih vrijednosti te na nastavljanju vrijedne i korisne tradicije gospodarenja i svekolikog čovjekova djelovanja u ovome kraju. Ovim planom nisu predviđene i nisu dozvoljene one djelatnosti čovjeka, koje bi mogle ugroziti, oštetiti ili obezvrijediti kulturni krajolik po kojemu je Korčula prepoznatljiva. Nisu dozvoljene niti one djelatnosti i ponašanje pojedinaca ili zajednica koje ne skrbe za zaštitu okoliša i ne jamče siguran i zdrav život budućim naraštajima.

Poljodjelsko zemljište, šume, makija, garizi i kamenjari zauzimaju velike površine i one se moraju čuvati u najvećoj mogućoj mjeri.

Planom su predviđene površine za izgradnju. Njim se štiti postojeće kulturno i prirodno nasljeđe. Iako nedovoljno štice u svakodnevnom životu, neprocjenjivo je bogatstvo za razvitak kulturnog identiteta ovoga kraja. Zbog toga je svim naslijeđenim vrijednostima posvećena osobita pozornost, skrb i zaštita, kako bi se stvorili zdravi i vrsni preduvjeti za jači gospodarski razvitak.

Planom je predviđena, a stvoreni su i uvjeti, potrebna tehnička infrastruktura. Tamo gdje je to bilo potrebno urisani su pojasevi magistralne infrastrukture (osobito se to odnosi na sustav elektroopskrbe, vodoopskrbe i kanalizacije). Za gospodarski i demografski razvitak od osobitog je značenja popravak i osuvremenjivanje postojećih i izgradnja novih prometnica te asfaltiranje postojećih putova važnih za svakodnevni život i gospodarski razvitak.

Prilikom planiranja proširenja naselja treba posvetiti osobitu pažnju očuvanju slike naselja i pripadajućih zaselaka, odnosno njihovom svojstvenom izgledu grupiranosti. Uglavnom postoji težnja izgradnje duž prometnica i duž morske obale, a što izobličuje tradicijske oblike gradnje i organizacije naselja, prekida naše veza s oblikovnim izražajem prošlosti.

U cilju provođenja ovoga Plana i zaštite prostora, potrebno je donijeti i prostorne planove užih područja u skladu s općim društvenim i gospodarskim razvojem, drugim riječima, kroz smišljenu etapnu realizaciju ovoga Plana. Neophodno je stalno provjeravanje odrednica Plana, kako u globalnoj zamisli, tako i u pojedinim elementima, kao i njegovo usklađivanje s promjenama koje će uslijediti u cilju zaštite i optimalnog korištenja prostora. Potrebno je osigurati neprestano praćenje realizacije prostorno planske dokumentacije.

U narednom razdoblju neophodna je izrada prostornih planova užih područja za pojedine prostore Općine.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

3.1.1. OBUHVAT PLANA I PLANSKO RAZDOBLJE

Prostorni plan uređenja Općine obuhvaća područje Općine Smokvica (te se primjenjuje unutar zakonski utvrđenih granica iste).

Ukupno plansko razdoblje Plana iznosi dvadeset godina, dakle do godine 2025. Planom je predviđeno i nekoliko planskih razdoblja - novelacija Plana u sklopu kojih je moguće, ali i potrebno provesti određene izmjene i dopune Plana kako bi se ispravili ovim Planom postavljeni ciljevi u skladu s novim saznanjima i potrebama za odgovarajućim novim prostorno-planskim rješenjima. Svakih tri do pet godina, što je duljina planskih razdoblja - novelacija, u sklopu ukupnoga planskog razdoblja bit će moguće izvršiti izmjene i dopune Plana. Planira se da će se u ukupnom planskom razdoblju provesti 4-6 novelacija.

Kumuliranjem nekoliko novelacija i većeg broja novih saznanja, u određenom trenutku bit će potrebno izraditi i novi PPUO, ne čekajući nužno završetak ovim Planom planiranoga ukupnoga planskog razdoblja od dvadeset godina.

3.1.2. RAZVOJ I URBANIZACIJA

U kontekstu prostorne i gospodarske strukture Županije razvoj i urbanizacija područja Općine temelji se na:

- budućoj boljoj prometnoj povezanosti;
- gospodarskim planovima;
- nastavku demografskog rasta;
- raznim vidovima zaštite prostora u najširem smislu.

S rečenim u svezi, vjerojatno je za očekivati, da će se nastaviti proces sekundarne urbanizacije. Procesi primarne urbanizacije će se ograničiti u okvirima građevnih područja, koja su u odnosu na još važeći Prostorni plan općine Korčula – revizija, smanjena.

Za očekivati je, da će Općina zadržati svoju poziciju u hijerarhiji Općina/Gradova Županije (Grafikon 1.). Boljom prometnom prostornom integracijom Županije funkcionalno značenje će joj i porasti. Obzirom na veličinu Općine, sudjelovanje u općem gospodarskom kretanju Županije, biti će i nadalje zanemarivo. Očitovat će se razmjerno najviše, kroz participaciju u turističkom i ugostiteljskom gospodarstvu, prometu i vezama.

U prostoru koji se u okviru Općine brzim ritmom urbanizira, a naselje Smokvica poprima gradsko obilježje, ovim Planom nastoji se ujednačiti razvoj prostora i proces

urbanizacije (ako pod urbanizacijom smatramo pozitivne elemente procesa primarne i sekundarne urbanizacije), a uz svu pažnju prema zaštiti prirodnog i kulturnog nasljeđa. Često spontani procesi širenja i građenja ovim su se planom nastojali usmjeriti prema planskom širenju i planskom zauzimanju prostora, tražeći optimum između potreba za prostorom (osobito za stambenu izgradnju) i mogućnosti prostora da apsorbira želje.

Prostornim rješenjima ostvaruju se, dakle, pretpostavke za razvoj područja Općine. Plan elemente suprotnih razvojnih procesa u prostoru nastoji preokrenuti u smjeru usklađenog rasta cjeline prostora.

U tome smislu prostorne pretpostavke razvoja Općine, koje se donose ovim Planom kao rješenje, odnose se na:

1. smanjivanje građevinskih područja naselja u odnosu na važeći plan, kroz Plana 2007 godine;
2. tolerantniji odnos prema građevnim područjima u unutrašnjosti, a restriktivniji odnos prema građevnim područjima na obali;
3. sprječavanje dužobalne linearne izgradnje u jednom redu;
4. određivanje više lokacija za turističku izgradnju u okviru naselja;
5. planiranje izgradnje obilaznica naselja Smokvica,
6. planiranje uređenja lokalnih cesta zbog bolje integracije prostora;
7. planiranje zone za izgradnju planiranog aerodroma;
8. predviđanje bolje opremljenosti naselja u skladu s razinom središnje važnosti planirane Strategijom i Programom razvoja R. Hrvatske naselja Smokvica;
9. planiranje izrade urbanističkih planova uređenja za odabrane zone;
10. uspostavu složenog sustava zaštite prostora, njegove prirodne i kulturne baštine, a osobito krajobraza priobalja i pozadine priobalja i u tim zonama restriktivan odnos prema širenju građevinskih područja;
11. planiranje bolje infrastrukturne opremljenosti (bolje povezivanje područja Blaca sa središtem Općine, planiranje izgradnje odvodnog sustava u području naselja i izdvojenih naselja Smokvica, poboljšanje elektroopskrbe i vodoopskrbe u najvećem dijelu Općine) i sl;

U prostoru koji se brzim ritmom urbanizira, a naselja poprimaju sve više gradska obilježja, često spontani procesi širenja i građenja ovim su se planom nastojali usmjeriti prema planskom širenju i planskom zauzimanju prostora, tražeći optimum između potreba za prostorom, osobito za stambenu izgradnju u priobalju i mogućnosti prostora da apsorbira želje.

U navedenom smislu Planom se planiraju najvažnije pretpostavke razvoja.

3.1.3. SUSTAV NASELJA I RAZMJESTA FUNKCIJA PO NASELJIMA

U Općini Smokvica postoji samo jedno naselje, naselje Smokvica s svoja tri izdvojena dijela. Izdvojenim dijelom naselja Smokvica Brna, naselja Smokvica Vinašac i naselja Smokvica Blaca. Sva tri izdvojena dijela sa naseljem Smokvica tvore jedno naselje Smokvicu u okviru Općine Smokvica. Time u okviru Općine, budući je u Općini samo jedno naselje, nije se razvio sustav naselja.

Postojeći raspored središnjih funkcija u naselju Smokvica prikazan je u Tablici 21. Planirane funkcije označene su crvenom bojom. Od važnijih funkcija planira se:

- Prosvjetne funkcije koncentrirane su u matičnoj osnovnoj školi u Smokvici. Planirana je rekonstrukcija školske sportske dvorane.
- Zdravstvene funkcije koncentrirane su u Korčuli u domu zdravlja. Naselje Smokvica ima ambulantu primarne zdravstvene zaštite i uz nju ljekarnu.
- Socijalne ustanove u vidu jaslica i vrtića nema, ali se planira.
- Upravne funkcije koncentrirane su u naselju Smokvica u smislu općinske administracije i općinskih službi.
- Trgovačke funkcije jedva da više možemo smatrati središnjom funkcijom. Naselje Smokvica je opskrbljeno osnovnim prodavaonicama. Predviđa se poboljšavanje opremljenosti naselja .
- Sportske funkcije planiraju se u okviru škole i njene školske sportske dvorane, ali i u okviru planiranog SRC-a.

Kod odabira pojedinih središnjih i uslužnih funkcija treba voditi računa o temeljnoj gospodarskoj i turističkoj usmjerenosti naselja ili dijela naselja i produljenju turističke sezone.

3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA TE OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

3.2.1. UTVRĐIVANJE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA

Razmjerno je velik broj čimbenika koji ograničavaju širenje naselja, odnosno izgradnju stambenih, ali i drugih građevina. Sva ograničenja, koja je bilo moguće spoznati tijekom izrade ovoga Plana uzeta su u obzir prilikom planiranja građevinskih područja.

Polazišta

Prilikom utvrđivanja građevinskih područja smatrali su se relevantnim dokumentima:

1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (Sabor, 1997.), odnosno Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17). Ona je temeljni dokument prostornog razvoja Republike Hrvatske. Daje i osnovne smjernice za planiranje koje definiraju cjelokupan društveni stav čuvanja i zaštite prostora;

2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13) Operacionalizira stavove Strategije, a u tome smislu normira veličinu građevnog područja naselja sa 300 m² po jednom stanovniku. Za veće vrijednosti traži objašnjenje;

3. Propisi iz područja prostornog uređenja i gradnje, osobito Zakon o prostornom uređenju

4. PPDNŽ

Ciljevi

Slijedeći parametre iz navedenih viših dokumenata prostornog uređenja pri izradi Plana težilo se optimalnom rješenju građevnih područja naselja, koja će Općini osigurati razmjerno skladan prostorni i društveni razvoj, a sve u okviru

- društveno opravdanih potreba;
- zadanih kriterija;
- ciljeva zaštite prostora.

Kriteriji

Granice građevinskih područja su proizišle su iz postojeće namjene prostora i postojećih granica građevinskih područja u važećem Prostornom planu općine Korčula – revizija, odnosno Prostornom planu uređenja Općine Smokvica koji je na snazi. Pri utvrđivanju građevinskih područja poštovani su sljedeći kriteriji:

A/ opći

- postojeće granice građevinskih područja zacrtane važećim Prostornim planom općine Korčula – revizija;
- nove pojave i procesi u prostoru Općine, koji su se u međuvremenu zbili;
- važeći viši planski dokumenti;
- zakonski akti.

Kako je izgrađenost građevinskih područja planiranih važećim Prostornim planom općine (ex) Korčula – revizija iznosila manja od 50%, to se građevinsko područje naselja izradom Prostornog plana uređenja Općine Smokvica 2007. godine reduciralo za 30%.

B/ predviđeno kretanje stanovništva

Kao dodatni čimbenik pri planiranju građevinskih područja naselja uzet je i pretpostavljeni porast broja stanovnika Općine u okviru planskog razdoblja za koji se donosi Plan (do 2025. godine). Vjeruje se da će 2015. godine Općina imati 1289 stanovnika. (Vidi podtočku 1.1.4.3.4.: Predviđanje kretanja stanovništva)

C/ planirani turistički kapaciteti

Kao još jedan dodatni čimbenik pri planiranju građevinskih područja naselja uzet je i planirani broj turističkih kapaciteta u planskom razdoblju ovoga Plana (do 2025. godine, odnosno do 2015. godine).

D/ posebni

Kako se postavljeni standardi ne bi bitno prekoračili:

- građevinska područja naselja planirana su samo oko postojećih izgrađenih jezgri naselja i to kao kompaktne zaokružene cjeline. Sukladno citiranim stavovima,
- nisu prihvaćeni zahtjevi koji su tražili uključivanje pojedinih izdvojenih k.č. zemljišta u građevinskih područje naselja, kako poradi činjenice da bi takva rješenja bitno opteretila Općinu u pogledu izgradnje komunalne infrastrukture, tako i poradi činjenice da bi takva rješenja bila presedan s nesagledivim posljedicama u kontekstu planiranja građevnih područja naselja i zaštite prostora,
- Planom su velike površine vrednovane kao zaštićeni krajobraz, pa je to bio dodatan razlog temeljem kojega se nisu mogli prihvatiti zahtjevi za uključivanjem pojedinih izdvojenih k.č. zemljišta u planirana građevna područja naselja,

Opisanim načinom rada površine građevinskih područja zadržane su u okviru planskih opredjeljenja, a građevne površine naselja u okviru su očekivanih veličina građevnih područja naselja (Tablice 24., 25., 26., 27.).

Metodologija

U užem smislu postupak planiranja građevinskih područja vršio se:

- temeljem građevinskih područja u važećem Prostornom planu bivše općine Korčula - revizija;
- temeljem obilaska terena;
- kroz komunikaciju i koordinaciju s nadležnim tijelima Općine, i predstavnicima građana pojedinih mjesta prilikom obilazaka terena svakog naselja;
- temeljem procjene o mogućnosti uklapanja postojećih objekata u građevinska područja planirana ovim Planom,
- temeljem procjene demografskog rasta stanovništva Općine u planskom razdoblju za koji se donosi ovaj Plan;

Uzeta su nadalje u obzir:

1. Tradicijska obilježja naselja.

2. Ograničenja uslijed vrijednosti i posebnosti krajobraza, te prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina. U predjelima prepoznatljivih krajolika te vrijednoga prirodnoga i kulturno-povijesnoga naslijeđa izgradnja je ograničena

3. Valja istaknuti još neka važna ograničenja za izgradnju:

- sprječavanje kontinuirane izgradnje duž obale i prometnica;
- čuvanje šuma i vrijednoga poljodjelskog zemljišta;
- čuvanje predjela zaštite kulturnog i prirodnog naslijeđa;
- zaštitni pojasevi tehničke infrastrukture.

Uzimajući u obzir rečeno kroz utvrđivanje građevinskih područja na području Općine Smokvica teži se zadržavanju koncentrirane izgradnje čime se slijedi karakter oblika naselja i izgradnje svojstven za ove krajeve.

U tablicama te grafikonu u poglavlju 3.2.4. dan je temeljni pregled odnosa namjene površina unutar obuhvata Plana.

3.2.2. OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

Prema korištenju i namjeni površina obuhvat Plana razgraničen je kako slijedi:

a) unutar građevinskih područja, na:

1. površine naselja - građevinska područja naselja (GPN) unutar kojih su razgraničene površine odnosno određene lokacije:

- mješovite namjene
- isključive namjene:
 - gospodarske - ugostiteljsko-turističke: hotel (T1) i turističko naselje (T2)
 - luka posebne namjene: luka nautičkog turizma (LN) - kopneni dio
 - gospodarske – poslovne: mješovita zona pretežito poslovna (K5) i gospodarske – proizvodne: pretežito prehrambeno-prerađivačka (I3)
 - sportsko-rekreacijske: kupališta (R2) – lokacije

2. površine izvan naselja za izdvojene namjene - izdvojena građevinska područja izvan naselja, isključive namjene:

- gospodarske – poslovne: mješovita zona pretežito poslovna (K5) i gospodarske – proizvodne: pretežito prehrambeno-prerađivačka (I3)
- sportsko-rekreacijske: sportska dvorana (R3)

- groblja (G)

b) izvan građevinskih područja na:

1. poljoprivredno tlo i šume isključivo osnovne namjene:

- gospodarske i zaštitne šume (Š1)

- vrijedno obradivo tlo (P2)

- ostala obradiva tla (P3)

- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ)

2. površine infrastrukturnih sustava (IS):

- prometnog

- elektroenergetskog

- sustava elektroničkih komunikacija

- vodnogospodarskog

- sustava obrade, skladištenja i odlaganja otpada

3. površina za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina: tehnički građevni kamen (E3)

4. lokacije uređenih plaža (R2) izvan građevinskih područja i prirodnih plaža (PP)

5. vodene površine i površine mora:

- površine bujičnih vodotoka

- površine mora:

• za prometne djelatnosti – luke otvorene za javni promet

• za prometne djelatnosti – luke posebne namjene

• ostale vodene površine

Površine naselja, odnosno građevinska područja naselja (GPN) utvrđena Planom, razgraničena su na:

a) površine mješovite namjene u kojima prevladava stanovanje, a osim njega sadrže i druge površine i sadržaje kako slijedi (koji se ostvaruju neposrednom provedbom Plana, odnosno mogu razgraničiti i detaljnije planirati urbanističkim planovima uređenja, u skladu s uvjetima utvrđenim ovim planom):

1. javne i zaštitne zelene površine
2. površine infrastrukturnih sustava, prometnih građevina i pojaseva s površinama za promet u kretanju i mirovanju, površine obale i lučke infrastrukture
3. površine javne i društvene namjene (upravne, socijalne, zdravstvene, školske i predškolske, kulturne, vjerske i sl.)
4. sportsko-rekreacijske površine
5. manje površine gospodarske namjene (ugostiteljsko-turističke, uslužne, trgovačke, za proizvodnju manjeg opsega - zanatske, komunalno-servisne, i sl.) bez nepovoljnih utjecaja na život u dijelu površine naselja mješovite namjene
6. površine ostalih infrastrukturnih i komunalnih građevina i uređaja bez nepovoljnih utjecaja na život u naselju
7. druge namjene i sadržaje, koji nisu nespojivi sa stambenom namjenom

b) površine isključive namjene.

Mješovitu namjenu ima površina koja može sadržavati više različitih namjena, od kojih jedna može biti pretežita.

Isključivu namjenu ima površina čije je korištenje podređeno jednoj osnovnoj namjeni. Na površini isključive namjene utvrđene ovim planom mogu se graditi, odnosno urbanističkim planovima uređenja planirati, samo oni drugi sadržaji (odnosno njihove površine) koji proizlaze iz potrebe osnovne namjene.

Površine gospodarske - poslovne namjene, planirane su za smještaj zgrada i funkcionalnih cjelina poslovne namjene, kako slijedi: mješovita zona pretežito poslovna (K5) za smještaj uslužnih, trgovačkih, uredskih, zabavnih, ugostiteljskih i sl. sadržaja, pogona komunalnih poduzeća, tržnica, vatrogasnih službi, reciklažnih dvorišta i drugih komunalno-servisnih sadržaja, kao i zanatskih radionica i proizvodnih sadržaja malog opsega bez negativnog utjecaja na stanovanje.

Površine gospodarske - proizvodne namjene planirane su za smještaj zgrada i funkcionalnih cjelina poslovne namjene za proizvodne djelatnosti i zanatsku proizvodnju, kako slijedi: pretežito prehrambeno-prerađivačka namjena (I3): za preradu poljoprivrednih proizvoda (vinarije, uljare i sl.).

Površine gospodarske - ugostiteljsko-turističke namjene planirane su za smještaj zgrada i funkcionalnih cjelina poslovne namjene za ugostiteljske djelatnosti pružanja usluga smještaja, kako slijedi: ugostiteljsko-turistička namjena – hotel (T1): za odgovarajuće zgrade i funkcionalne sklopove za smještaj iz skupine hoteli prema posebnom propisu iz turizma; ugostiteljsko-turistička namjena – turističko naselje (T2): za odgovarajuću vrstu funkcionalnog sklopa za smještaj iz skupine hoteli prema posebnom propisu iz turizma.

Površina luke posebne namjene: luka nautičkog turizma (LN) - kopneni dio, planirana je za smještaj obalnog dijela luke nautičkog turizma.

Površina za iskorištavanje mineralnih sirovina – tehnički građeni kamen (E3) planirana je u svrhu eksploatacije i obrade tehničkog građevnog kamena.

Površina sportsko-rekreacijske namjene - sportska dvorana (R3) planirana je za smještaj zatvorenih i otvorenih sportskih igrališta s pratećim sadržajima.

Površine infrastrukturnih sustava (IS) planirane su za gradnju građevina, odnosno uređenje površina prometne i ostalih infrastrukturnih mreža, uključivo i površine za potrebe sustava cestovnog, zračnog i pomorskog prometa, te smještaj infrastrukturnih zgrada.

Površina groblja (G) planirana je za uređenje i gradnju groblja, grobnih i drugih pratećih građevina.

Poljoprivredne površine isključivo osnovne namjene, planirane su za obavljanje poljoprivredne djelatnosti (uzgoj poljoprivrednih kultura, stočarstvo) te dopuštene zahvate u prostoru u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje te infrastrukturne zahvate i zahvate prema poglavlju 2.3., a razgraničene su kako slijedi: vrijedna obradiva tla (P2) obuhvaćaju površine poljoprivrednog zemljišta primjerene za poljoprivrednu proizvodnju po svojim svojstvima, obliku, položaju i veličini namijenjena poljoprivrednoj proizvodnji i realizaciju dopuštenih zahvata u prostoru u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje; ostala obradiva tla (P3): obuhvaćaju poljoprivredna zemljišta koja su povremeno obrađena ili su djelomično prekrivena šumama te zemljišta na strmim padinama, a na kojima je omogućeno osim poljoprivredne proizvodnje i izvedba zahvata u prostoru u svrhu zaštite od erozije te gradnja građevina poljoprivredne i drugih namjena sukladno poglavlju 2.3.

Šumske površine isključivo osnovne namjene, planirane su za gospodarenje šumama uz dopuštene zahvate u prostoru u funkciji korištenja i održavanja šuma i šumskog zemljišta (šumska infrastruktura), te infrastrukturne zahvate i zahvate prema poglavlju 2.3., a razgraničene su kako slijedi: gospodarske i zaštitne šume (Š1): namijenjene isključivo gospodarskom korištenju za proizvodnju šumskih proizvoda (sječa za drvenu građu ili ogrjev, lov i uzgoj divljači, ubiranje šumskih plodina) i/ili planirane u svrhu zaštite ili sanacije ugroženih područja (opožarene površine, površine izložene eroziji, poboljšanje mikroklimatskih osobina prostora).

Ostalo poljoprivredno i šumsko zemljište, planira se za obavljanje poljoprivredne proizvodnje, šumarske djelatnosti i realizaciju dopuštenih zahvata infrastrukture te zahvata prema poglavlju 2.3.

Vodene površine i površine mora planirane su za uređenje i režime korištenja površine mora i ostalih vodenih površina kako slijedi: površine prometnih djelatnosti za uređenje površina luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene te smještaj i gradnju njihovih dijelova u moru (podmorska infrastruktura, lukobrani i sl.); ostale vodene površine planirane za uređenje vodotoka, te režime korištenja mora (ribolov, rekreacija), a koji se razgraničavaju sukladno posebnim propisima neposrednom provedbom plana ili urbanističkim planovima uređenja.

Na površinama isključive namjene razgraničenima Planom, unutar građevinskog područja naselja ili u izdvojenim građevinskim područjima, iznimno od članka 16.a, nije dopušteno graditi niti urbanističkim planom uređenja planirati površine, zgrade te njihove dijelove stambene namjene. Na površinama izvan građevinskog područja, izvan postojećih zgrada, iznimno od članka 16.a, nije dopušteno stanovanje niti pružanje usluga smještaja ukoliko takva mogućnost nije utvrđena uvjetima poglavlja 2.3.

Na površinama svih namjena unutar građevinskih područja omogućuje se gradnja i uređenje javnih i zaštitnih zelenih površina, infrastrukturnih sustava, površina i građevina sportsko-rekreacijske te javne i društvene namjene, neposrednom provedbom plana, odnosno razgraničavanje i planiranje istih urbanističkim planovima uređenja.

Na površinama svih namjena omogućuje se gradnja i uređenje infrastrukturnih sustava neposrednom provedbom Plana, odnosno razgraničavanje i planiranje istih urbanističkim planovima uređenja.

3.2.3. ZAŠTIĆENO OBALNO PODRUČJE MORA (ZOP)

Unutar ZOP-a nalazi se cijelo područje obuhvata Plana.

Na kartografskim prikazima ovog plana, u mjerilu 1:25.000 na topografskoj karti TK25 kao podlozi prikazane su:

- a) obalna crta
- b) crta 1.000,0 m udaljena od obalne crte prema kopnu i crta 300,0 m udaljena od obalne crte prema moru (čime je određen prostor ograničenja ZOP-a).

Ucrtavanje je izvršeno na osnovi digitaliziranih geokodiranih podataka Državne geodetske uprave (topografske karte TK25 i Zaštićeno obalno područje mora).

Na kartografskim prikazima serije 4.: „Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja“ u mjerilu 1:5.000 na katastarskom planu kao podlozi ucrtana je obalna linija kakva se vidi na katastarskom planu, te linija od nje udaljena 100,0 m. Zbog nepreciznosti korištenog katastarskog plana, detaljnijim planiranjem urbanističkim planovima uređenja, utvrđivanjem pomorskog dobra i preciznim izmjerama odgovarajućih geodetskih elaborata, ove linije mogu promijeniti svoj položaj i zbog toga pojedine površinske odnose, što se neće smatrati izmjenom ovog plana.

3.2.4. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

U tablicama 25., 26., 27., 28., 29a. i 29b. te grafikonu 4. prikazani su odnosi planiranih površina.

TABLICA 25.: ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

RED BROJ	OPĆINA SMOKVICA	OZNAK A	UKUPNO HA	% OD POVRŠINE ŽUPANIJE	STAN/ H A (Popis)	HA/STAN. N. (Popis)

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE SMOKVICA

1.0	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				E (kopneni dio DNŽ 178086 ha)	2011. g. - 916 st.)	2011. g. - 916 st.)
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	UKUPNO	GPN	77,75	0,04	11,78	0,08
	Izgrađeni dio građevinskih područja naselja			48,85	0,03	18,75	0,05
1.2.	IZGRAĐENE STRUKTURE IZVAN GPN-a (bez groblja)	UKUPNO		15,92	0,01	57,54	0,02
	proizvodna namjena		I3, K5	6,53			
	povr. za iskorištavanje min. sirovina		E	6,49			
	akvakultura		H	0,00			
	poslovna namjena		K	0,00			
	ugostiteljsko-turistička namjena		T	0,00			
	sportsko-rekreacijska namjena		R3	2,90			
1.3.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE - obradive	UKUPNO	P	786,06	0,44	1,17	0,86
	osobito vrijedno obradivo tlo		P1	0,00			
	vrijedno obradivo tlo		P2	341,36			
	ostala obradiva tla		P3	444,70			
1.4.	ŠUMSKE POVRŠINE	UKUPNO	Š	3116,96	1,75	0,29	3,40
	gospodarske i zaštitne		Š1	3116,96			
	zaštitne		Š2	0,00			
	posebne namjene		Š3	0,00			
1.5.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE	UKUPNO	PŠ	301,88	0,17	3,03	0,33
1.6.	VODENE POVRŠINE	UKUPNO	V	0,00			
	vodotoci			0,00			
	jezera			0,00			
	akumulacije			0,00			
	retencije			0,00			
	ribnjaci			0,00			
1.7.	OSTALE POVRŠINE	UKUPNO		61,26	0,03	14,95	0,07
	posebna namjena		N	0,00			
	površine infrastrukturnih sustava		IS	50,69			
	groblja		G	0,57			
	površine županijskog/državnog značaja		T1	10,00			
	OPĆINA SMOKVICA (teritorij)	UKUPNO		4359,83	2,45	0,21	4,76
2.0	ZAŠTIĆENE CJELINE						
2.1.	ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA	UKUPNO		600,00	0,34		
	nacionalni park		NP	0,00	0,00		
	park prirode		PP	0,00	0,00		
	osobito vrijedan predjel - kulvirirani krajobraz (teritorij)			176,88	0,10		
	osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz (teritorij)			423,12	0,24		
	ostali zaštićeni dijelovi prirode			0,00	0,00		
2.2.	ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA BAŠTINA	UKUPNO		18,39	0,01		
	arheološka područja			4,73	0,00		
	povijesne graditeljske cjeline			13,66	0,01		
	ostalo			0,00	0,00		
	OPĆINA SMOKVICA (teritorij)	UKUPNO		1236,78	0,69		
3.0	KORIŠTENJE RESURSA						
3.1.	MORE I MORSKA OBALA	obalno		ha, km			
		otočno		ha, km			
3.2.	ENERGIJA	proizvodnja		MW	ne iskazuje se		

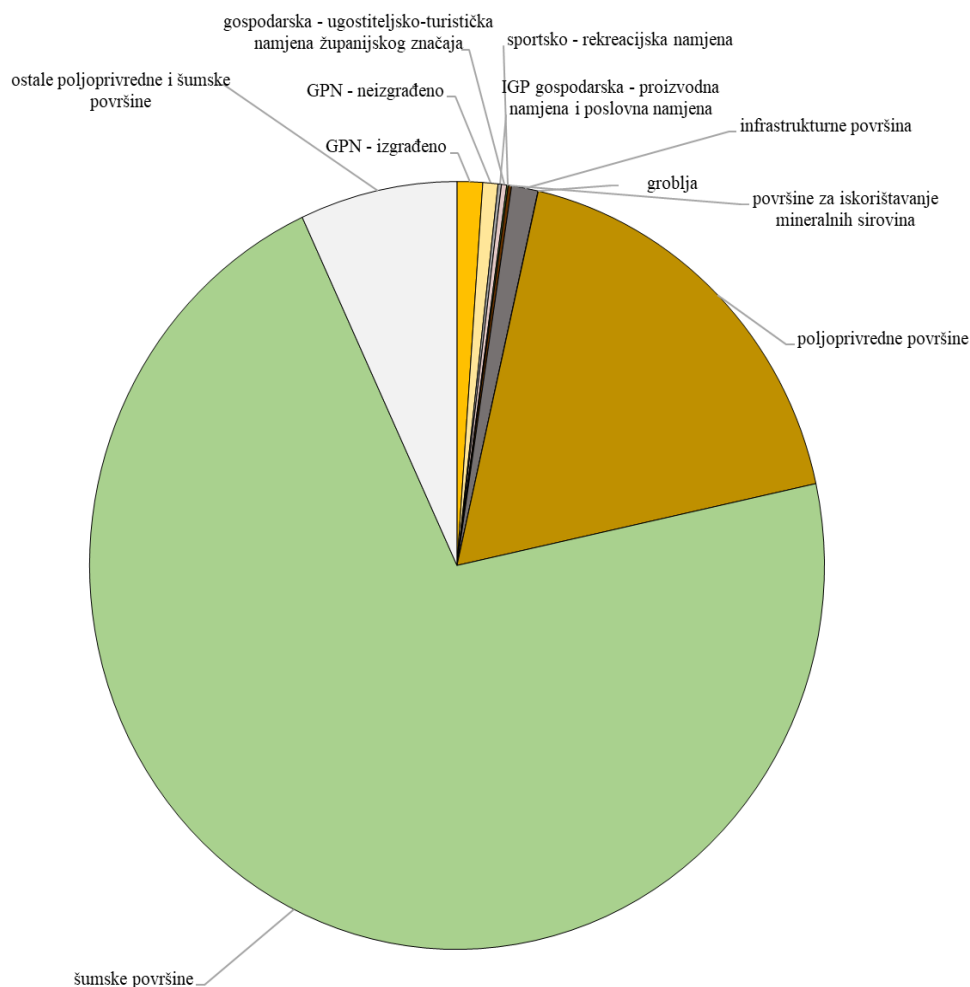
IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE SMOKVICA

		potrošnja		MWh		
3,3	VODA	vodozahvat		u 1000 m3		
		potrošnja		u 1000 m3		
3.4.	MINERALNE SIROVINE			jed. mjere sir.		
	OPĆINA SMOKVICA (teritorij)	UKUPN O		4359,83		

Tablica 26. Postotni prikaz odnosa površina unutar obuhvata Plana

NAMJENA	ha	%
GPN - izgrađeno	49	1,12
GPN - neizgrađeno	29	0,66
IGP gospodarska - proizvodna namjena i poslovna namjena	7	0,15
gospodarska - ugostiteljsko-turistička namjena županijskog značaja	10	0,23
sportsko - rekreacijska namjena	3	0,07
površine za iskorištavanje mineralnih sirovina	6	0,15
infrastrukturne površina	51	1,16
groblja	1	0,01
poljoprivredne površine	786	18,03
šumske površine	3117	71,49
ostale poljoprivredne i šumske površine	302	6,92
JLS - ukupno (bez površine mora)	4360	100,00

Grafikon 4. Grafički prikaz odnosa površina unutar obuhvata Plana

Tablica 27. Usporedba bilansa građevinskih područja naselja između planiranog stanja (IDPPUO) te važećeg Prostornog plana uređenja Općine Smokvica (Službeni glasnik Općine Smokvica 16/07)

GPN	Matično naselje / izdvojeni dio	PPUO					IDPPUO				
		Površina GPN [m ²]	Izgrađenost GP [%]	Površina izgrađenog dijela GP [m ²]	Površina neizgrađenog dijela GPN [m ²]	Ukupna Površina GP [m ²]	Izgrađenost GP [%]	Ukupna površina izgrađenog dijela GP [m ²]	Ukupna površina neizgrađenog GP [m ²]	Prostor ograničenja	Povećanje / Smanjenje [m ²]
Blaca	izdvojeni dio	142360	16,89	24051	118309	142360	16,89	24051	118309	da	0
Smokvica	matično naselje	317907	77,44	246191	71716	340655	73,01	248721	91934	ne	22748
Brna 1	izdvojeni dio	253947	76,43	194102	59845	253939	76,45	194149	59790	da	-8
Brna 2	izdvojeni dio	18063	59,60	10766	7297	18063	59,60	10766	7297	da	0
Vinašac	izdvojeni dio	21567	50,62	10917	10650	21567	50,62	10917	10650	da	0

Tablica 28. Usporedba bilansa izdvojenih građevinskih područja izvan naselja između planiranog stanja (IDPPUO) te važećeg Prostornog plana uređenja Općine Smokvica (Službeni glasnik Općine Smokvica 16/07)

Naziv IGP	namjena	tip	PPUO			IDPPUO			Povećanje / Smanjenje [m ²]
			Ukupna Površina GP [m ²]	Izgrađenost GP [%]	Površina izgrađenog dijela GP [m ²]	Ukupna Površina GP [m ²]	Izgrađenost GP [%]	Površina izgrađenog dijela GP [m ²]	
GZ "Smokvica 1"	gospodarska - proizvodna i poslovna	I3, K5	50332	94,63	47628	56601	84,15	47628	6269
GZ "Smokvica 2"	gospodarska - proizvodna i poslovna	I3, K5	0	0,00	0	8696	0,00	0	8696
SRC "Smokvica"	sportsko-rekreacijska	R3	29792	0,00	0	29792	0,00	0	0
Groblje Smokvica	groblje	G	5788	50,60	2929	5788	0	2929	0

Bilans Tablica 25., 26., 27. i 28. je u odnosu na elaborat „Prostorni plan uređenja Općine Smokvica (2007.)“ korigiran s obzirom na izvršeni prijenos rješenja Plana na ažurne digitalne katastarske planove i topografske karte TK25 georeferencirane u službenoj kartografskoj projekciji HTR96/TM. Pritom su zbog mjestimično razmjerno velikih deformacija podloga evidentirana odstupanja brojčanih pokazatelja u odnosu na izvorni elaborat.

Tablica 29a. Iskaz razgraničene ugostiteljsko-turističke namjene u građevinskom području naselja

Naselje	Građevinsko područje / izdvojeni dio građevinskog područja	razgraničene površine isključive ugost.-turist- namjene unutar GPN-a	površina ugost.-turist. namjene u GPN-u [m ²]
Smokvica	Brna 1	TL Punta Zaglav (T1, T2)	29173
Smokvica	Brna 1	TL Feral (T1)	6178
Smokvica	Brna 2	TL Istruga (T2)	10966
Naselje Smokvica ukupno			46317

Tablica 29b. Udio ugostiteljsko-turističke namjene razgraničene u građevinskom području naselja

Građevinsko područje naselja	Ukupna Površina GPN-a [m ²]	površina ugost.-turist. namjene u GPN-u [m ²]	Udio ugostiteljsko turističke namjene u GPN-u [%]
Smokvica	488604	46317	9

3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

U gospodarskom smislu Smokvica je nesumnjivo dio gospodarskog sustava otoka Korčule. Stoga je sasvim jasno da će se gospodarski razvoj cjeline odražavati i na gospodarskom razvoju Općine Smokvica. U cjelini promatran, gospodarski razvoj temeljit će se na intenzivnijem razvitku ugostiteljsko-turističke djelatnosti sa znatnim usmjerenjem prema sportu i rekreaciji, na razvitku poljodjelstva i prerade poljodjelskih proizvoda (industrijsko-servisnim uslugama) te donekle prometu i vezama (što uvelike zavisi od izgradnje aerodroma), potom razvoja uprave, što će sve biti u korelaciji s razvojem potrebne infrastrukture i demografskim mogućnostima. U skladu s već opisanim mogućnostima i ograničenjima prostornog razvoja, iako prirodni potencijal Općine karakterizira razmjerno oskudan izvor sirovinskih resursa, bogatstvo prirodnih uvjeta zajedno s naslijeđenim materijalnim i kulturnim svojstvenostima objedinjuje se i Planom se postavlja prostorni temelj za daljnji razvoj, posebno određenih vrsta djelatnosti.

Planirani razvoj gospodarskih djelatnosti polazi prvenstveno od utvrđene činjenice da prirodni resursi pružaju velike mogućnosti za razvoj turističkog gospodarstva.

Ovim Planom, površine ugostiteljsko-turističke namjene planirane su unutar građevinskog područja naselja kao razgraničene površine isključive ugostiteljsko-turističke namjene - „turističke lokacije“ (TL):

1. Istruga, unutar izdvojenog dijela Brna 2 građevinskog područja naselja Smokvica: tip T2 – turističko naselje, površine 1,09 ha i kapaciteta 150 kreveta
2. Punta Zaglav, unutar izdvojenog dijela Brna 1 građevinskog područja naselja Smokvica: tip T1 – hotel, T2 – turističko naselje, površine 2,91 ha i kapaciteta 300 kreveta
3. Feral, unutar izdvojenog dijela Brna 1 građevinskog područja naselja Smokvica: tip T1 – hotel, površine 0,61 ha i kapaciteta 300 kreveta

Na području JLS preuzeto je i provodi se na temelju PPDNŽ izdvojeno građevinsko područje izvan naselja gospodarske ugostiteljsko-turističke namjene županijskog značaja Prihodišća, tip T1 – hotel, površine 10,00 ha i kapaciteta 500 kreveta, sukladno čemu je isto pregledno prikazano na odgovarajućim kartografskim prikazima Plana.

U kontekstu turističkog razvoja Općine Smokvica s usmjerenjem prema sportu i rekreaciji treba promatrati i planirano građevinsko područje naselja Smokvica na lokaciji Blaca. U okviru lokacije planira se naselje, ali sa športsko-rekreacijskom ponudom na kopnu tenis (planirana je izgradnja teniskih terena i klupskih prostorija kao pratećeg sadržaja) i moru Za područje Blace na snazi je UPU Blaca (Sl. gl. Općine Smokvica 2/09).

Sve treba promatrati u svezi s budućom zračnom lukom na otoku, čija će izgradnja omogućiti lakši pristup Općini i dulju turističku sezonu od današnje.

Razvitak poljodjelstva predviđen je u uskoj vezi sa sustavnom državnom pomoći putem poticajnih mjera (kredita, poreznih olakšica, sigurnosti plasmana poljodjelskih proizvoda, opskrbom reprodukcijским materijalima, savjetodavne pomoći, stručnih savjeta i sl.). Za potrebe poslovanja, proizvodnog zanatstva, preradu grožđa, ulja i sl. planira se zona gospodarske namjene koju dodatno treba komunalno opremiti.

Povoljne klimatske prilike i svojstvena kvaliteta tla utječu i na mogućnosti razvoja poljodjelstva, osobito vinogradarskih i maslinarstva. Vinogradarstvo je razmjerno najrazvijenije, a temelji se na poznatom proizvodu, smokvičkom vrhunskom vinu «Pošip». Prerada grožđa vrši se u vinariji PZ «Smokvica», koja je smještena u gospodarskoj zoni «Smokvica» i predviđeno je njeno proširenje. Planom su zaštićena sve vrijedne poljoprivredne površine, koje su pretežito pod kulturom vinove loze. U okviru poljodjelskih djelatnosti Općine zastupljena je, iako u manje značajnom obliku, i proizvodnja ulja, koja se temelji na brojnim maslinicima razasutim u prostoru Općine. Ostale poljodjelske kulture manje su značajne za općinsko gospodarstvo.

Imajući u vidu postojeću razvijenost gospodarstva i svojstvenosti prirodnih potencijala za razvoj, može se ustvrditi da su mogućnosti gospodarskog razvoja razmjerno velike i raznolike, te da upućuju na daljnje razvijanje turizma, poboljšavanjem njegove kvalitete, razvoj proizvodnog zanatstva, servisa i konačno poljodjelstva, koje bi trebalo razvijati ne samo na kulturi vinove loze, ali u svakom slučaju u uskoj suradnji s turističkom komponentom gospodarstva. Bolja povezanost prostora Smokvica s ostalim prostorima županije i Države, pa i šire, osobito izgradnjom aerodroma, pogodovat će razvoju Općine, razvoju prometa i veza, a pogodovat će i razvoju upravnih funkcija.

3.4. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Uređivanje prostora unutar obuhvata Plana kao što je izgradnja građevina, uređivanje zemljišta te obavljanje drugih djelatnosti iznad, na ili ispod površine zemlje može se obavljati isključivo u suglasju s ovim Planom, odnosno postavkama koje iz njega proizlaze. Načelno, uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora mogu se shvatiti kao sustav složen od

- a) propisanih uvjeta za korištenje određenih dijelova prostora,
- b) određenih mjera za uređivanje pojedinih prostora i
- c) područja osobite zaštite dijelova Općine.

Područja posebnih uvjeta korištenja, obuhvaćaju zone, predviđene za donošenja prostornih planova užih prostornih cjelina, odnosno urbanističkih planova uređenja.

Plan predviđa izradu urbanističkih planova uređenja za neuređene dijelove građevinskih područja, za SRI Smokvica te za proširenje groblja, obuhvat predmetnih urbanističkih planova uređenja utvrđen je na kartografskim prikazima Plana.

Područja posebnih uvjeta uređivanja– to se poglavito odnosi na zaštitu vizura na naselja i zaštićeni prirodni i kultivirani krajobraz. Planiraju se zaštićene vizure:

a) zaštićena vizura na Smokvicu;

Isto se odnosi i na mjere uređivanja

a) koridora cestovnih prometnica,

b) režim uređivanja terena u sklopu koridora dalekovoda, te

• Područja posebnih uvjeta zaštite odnose se na:

- Režim zaštite obalnog područja,

- Režim zaštite područja prirodnog nasljeđa, koji obuhvaća sve vrijedne šumske, poljodjelske i parkovne prostore. Obuhvaća zaštitu krajobraza: prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i ruralnih krajobraznih vrijednosti te obuhvaća zaštićene spomenike i objekte prirode. Zaštita obuhvaća osobito zaštitu kraških polja.

3.4.1. ISKAZ POVRŠINA ZA POSEBNO VRIJEDNA I OSJETLJIVA PODRUČJA I PROSTORNE CJELINE

Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline iskazan je u tablici 25. (red 2.0. Zaštićene cjeline).

3.4.2. ZAŠTITA PRIRODNOG NASLJEĐA

Na području obuhvata Plana nema Zakonom o zaštiti prirode zaštićenih prirodnih vrijednosti, ali se štite područja ekološke mreže, staništa, zatim prirodni i kulturni krajolici te unutar njih detaljnije razgraničeni posebno vrijedni predjeli – krajobrazi (prirodnih i kultiviranih) kao i točke i potezi značajne za panoramske vrijednosti krajolika, kako slijedi:

a) područja ekološke mreže Republike Hrvatske:

1. područje očuvanja značajno za ptice (POP):

- HR1000036 Srednje dalmatinski otoci i Pelješac

2. područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS):

- HR3000426 Lastovski i Mljetski kanal

- HR2001367 Istočni dio Korčule

b) ugrožena i rijetka staništa:

1. kopnena staništa:

- C.3.6.1. EU i stenomediteranski kamenjarski pašnjaci rašćice
- D.3.4.2. Istočnojadranski bušici
- E. Šume
- F.4.1. Površine stjenovitih obala pod halofitima
- I.1.8. Zapuštene poljoprivredne površine
- I.2.1. Mozaici kultiviranih površina
- I.5.2. Maslinici
- I.5.3. Vinogradi
- J. Izgrađena i industrijska staništa

2. stijene / točila

- B.1.4.2. Dalmatinske vapnenačke stijene
- B.2.2. Ilirsko-jadranska primorska točila

3. morska staništa (morski bentos):

- G.3.5. Naselja posidonije- cirkalitoralni pijesci
- G.3.6. Infralitoralna čvrsta dna i stijene
- G.4.1. Cirkalitoralni muljevi
- G.4.2. Cirkalitoralni pijesci

c) prirodni i kulturni krajolici te osobito vrijedni pojedinačni prirodni lokaliteti evidentirani Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije

1. prirodni krajolici:

- Obalno područje Županije (obalni mješoviti krajobraz)
- Sjeverna obala Prihodišće (prirodni krajobraz padina)
- Južna obala Korčule od Otočca do Čavića vale (prirodni krajobraz padina)

2. osobito vrijedni pojedinačni prirodni lokaliteti:

- Jama Kom na lokalitetu Kom

3. kulturni krajolici:

- Krajoblik Korčule (asocijativni – fortifikacijski)
- Ruralni krajoblik Smokvice i Čare (organski)

d) osobito vrijedni predjeli – prirodni i kultivirani krajobrazi, te točke i potezi značajni za panoramske vrijednosti krajolika utvrđeni Planom:

1. osobito vrijedni predjeli – prirodni krajobrazi:

- Južna obala Smokvice

2. osobito vrijedni predjeli – kultivirani krajobrazi:

- Smokvičko polje s Dračevicom i Kruševsko polje
- Polje Sitnica s Livin Dolom
- Dužobalni suhozidi (terase) zapadno od rta Blaca

3. točke i potezi značajni za panoramsku vrijednost krajolika:

- Vizura na naselje Smokvicu sa Srednjeg brda
- Vizura na Brnu s kote Kupa
- Vizura na uvalu Brna s kote 74 rta Zaglav.

3.4.3. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA

Mjerama zaštite i obnove kulturnih dobara utvrđuju se obvezatni upravni postupci, te načini i oblici graditeljskih i drugih zahvata na:

- a) pojedinačnim spomeničkim građevinama
- b) građevinskim sklopovima
- c) arheološkim lokalitetima
- d) česticama na kojima se spomeničke građevine nalaze
- e) zonama zaštite naselja ili drugim područjima s utvrđenim spomeničkim svojstvima.

Posebnom konzervatorskom postupku osobito podliježu slijedeći zahvati na elementima kulturne baštine:

- a) popravak i održavanje postojećih građevina
- b) funkcionalne prenamjene postojećih građevina
- c) nadogradnje, prigradnje, preoblikovanja i građevinske prilagodbe (adaptacije)

- d) rušenja i uklanjanja građevina ili njihovih dijelova
- e) novogradnje na zaštićenim česticama ili unutar zaštićenih predjela
- f) izvođenje radova na arheološkim lokalitetima.

U skladu s važećim zakonima i propisima za sve nabrojene zahvate na građevinama, sklopovima, zonama i lokalitetima za koje je ovim Planom utvrđen status registriranog kulturnog dobra (Z-broj ili P-broj), kod nadležne ustanove za zaštitu spomenika (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorski odjel Dubrovnik) potrebno je ishoditi zakonom propisane suglasnosti:

- a) posebne uvjete (u postupku izdavanja lokacijske dozvole)
- b) prethodno odobrenje (u postupku izdavanja građevinske dozvole)
- c) nadzor u svim fazama radova (na koje se odnose posebni uvjeti i prethodna odobrenja) provodi nadležna Uprava za zaštitu kulturne baštine.

U Tablici 30: Popis nepokretnih kulturnih dobara dan je popis nepokretnih kulturnih na području Općine Smokvica sa statusom zaštite za svako od njih

TABLICA 30 POPIS KULTURNIH DOBARA

BROJ	OPIS KULTURNOG DOBRA	STATUS ZAŠTITE I OZNAKA
1.0.	Povijesna naselja i dijelovi naselja	
1.1.	Seoskih obilježja	
1.1.1.	Ruralna cjelina Smokvica s njenom unutrašnjošću	E
2.0.	Povijesne građevine i sklopovi	
2.1.	Sakralne građevine – crkve i kapele	
2.1.1.	Sv. Ana – Smokvica	Z-6465
2.1.2.	Sv. Mihovil – Smokvica	Z-5325
2.1.3.	Sv. Andrija u Dračevici	Z-6689
2.1.4.	Sv. Vid	Z-5565
2.1.5.	Sv. Ivan Krstitelj	Z-1421
2.1.6.	Sv. Petar	Z-1420
2.1.7.	Župna crkva Očišćenja Marijina sa zvonikom, ložom i arheološkim ostacima stare župne crkve	Z-6677
2.1.8.	Crkva sv. Ciprijana s grobljem	E
2.2.	Stambene građevine	
2.2.1.	Kaštel – Arneri - Smokvica	PZ
2.2.2.	Kaštel Giunio – Rozanović	E
2.2.3.	Stambeno – gospodarski sklop Baničević	E
2.2.4.	Stambeno – gospodarski sklop Pecotić	E
2.2.5.	Ladanjsko – gospodarski sklop Kanavelić	E
2.2.6.	Stambeno – gospodarski sklop Peterlić	E
2.3.	Građevine javne namjene	
2.3.1.	Zgrada Osnovne škole Smokvica	Z-6799
2.4.	Gospodarske građevine	
2.4.1.	Kučarica Toreta Baničević, Stinjiva polje	E
3.0.	Arheološki lokaliteti i zone	
3.1.	Arheološki lokaliteti	
3.1.1.	Bezimena kota 258,4 – pretpovijesna osmatračnica	PZ
3.1.2.	Gradina, Velo gračišće, kota 267,0	E
3.1.3.	Gradina, Dubravica – kota 192,5	E
3.1.4.	Špilja Istruga – pretpovijesni lokalitet	E
3.1.5.	Gradine Kom na koti 510,8 i 491,2	E
3.1.6.	Mala Kapja - pretpovijesna gomila	E
3.1.7.	Smokviška gradina	Z-6695

BROJ	OPIS KULTURNOG DOBRA	STATUS ZAŠTITE I OZNAKA
3.1.8.	Gomila, Gumance	E
3.1.9.	Marča vrh, prema Mihajna glavici – pretpovijesne gomile	E
3.1.10.	Sutvara	Z-6804
3.1.11.	Arheološko nalazište s prapovijesnom kamenom gomilom na koti 320, k.č. 6180/3 k.o. Smokvica	E
3.1.12.	Prapratski brig – kota 131,1, gomila	E
3.1.13.	Podnožje Smokviške gradine, antički lokalitet	E
3.1.14.	Krvava ropa – ostaci antičkog gospodarskog imanja	E
3.1.15.	Donje polje - ostaci antičkog gospodarskog imanja	E
3.2.	Arheološke zone	
3.2.1.	Arheološka zona južno od Srednjeg brda	E
3.2.2.	Arheološka zona između polja Sitnica i Livin dol	E
3.2.3.	Arheološka zona istočno od naselja Smokvica	E
3.2.4.	Arheološka zona Sutulija-Mirje u polju Prapatna	Z-6822
	Z-broj / P-broj	Nepokretno kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske
	E	Evidentirano kulturno dobro

Mjerama zaštite utvrđuju se režimi – posebni uvjeti korištenja u pojedinim zonama i za pojedine građevine; određena je:

a) zona ambijentalne zaštite kulturno-povijesne cjeline seoskih obilježja - zona zaštite “C”: ambijentalna zaštita uvjetuje se u dijelovima kulturno-povijesne cjeline s proriđenim povijesnim strukturama ili bez značajnih primjera povijesne izgradnje; na području ove zone prihvatljive su sve intervencije, uz pridržavanje osnovnih načela zaštite kulturno-povijesne cjeline; pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika kulturno-povijesne cjeline, napose tradicijskih oblika krajobraznog karaktera i harmoničnog sklada cjeline.

Na temeljem Zakona o zaštiti kulturnih dobara registriranim i preventivno zaštićenim kulturnim dobrima i cjelinama zahvati su mogući samo uz posebne uvjete, odnosno suglasnost Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku. Za zaštićene, preventivno zaštićene i evidentirane arheološke lokalitete sustav mjera zaštite odnosi se na obavezu provedbe prethodnih zaštitnih arheoloških istraživanja, konzervaciju nalaza, te osiguravanje uvjeta za njihovu prezentaciju.

Za arheološke lokalitete koji imaju status zaštite na temelju povremenih pojedinačnih nalaza, ili su indicirani putem toponima, a ne postoje utvrđene granice zaštite, ne propisuju se direktivne mjere zaštite već je prilikom izvođenja građevinskih radova lokalno tijelo uprave zaduženo za poslove graditeljstva dužno upozoriti izvoditelja radova na moguće nalaze zbog čega je potreban pojačani oprez, te je u slučaju bilo

kakvih arheoloških nalaza potrebno odmah obustaviti radove i obavijestiti nadležni Konzervatorski odjel, koji će odrediti daljnje mjere postupanja.

Istraživanje lokaliteta i iskapanje nalaza dopušteno je samo uz prethodno odobrenje nadležnog tijela i uz uvjet da se svi nalazi nakon dovršenih istraživanja i iskapanja stručno konzerviraju, a pokretni nalazi predaju na čuvanje nadležnom muzeju;

Područje arheološkog lokaliteta za koje je utvrđeno svojstvo kulturnog dobra ili dijelovi tog područja mogu biti predmet kupoprodaje samo pod uvjetima Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Za svaku pojedinačnu povijesnu građevinu kod koje su utvrđena spomenička svojstva granica zaštite (prostorne međe) i sustav mjera odnose se i na pripadajuće čestice sukladno Rješenju o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra, Rješenju o preventivnoj zaštiti. Za ovim planom evidentirana kulturna dobra nužno je u postupku ishoda akata za građenje provjeriti trenutni status zaštite.

3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV

3.5.1.1. Cestovni promet

Cestovnu prometnu mrežu u obuhvatu Plana čine:

a) državna cesta:

1. državna cesta D-118 Vela Luka – Kapja – Dubovo - Korčula (b) županijske ceste:

b) županijske ceste:

1. županijska cesta Ž6223: Blato (Ž6222) – Prižba – Brna – Smokvica (Ž6268)

2. županijska cesta Ž6268: Kapja (D118) – Smokvica – Čara – Dubovo (D118)

c) lokalna cesta:

1. lokalna cesta L69019: D118 – Babina

2. lokalna cesta L69020: Blato (Ž6222) – Smokvica (Ž6223)

d) nerazvrstane ceste

e) ostale prometne površine.

3.5.1.2. Pomorski promet

Pomorski će se promet i u narednom planskom periodu razvijati po ustaljenim pomorskim koridorima i ne će doći do promjena u smislu nove izgradnje većih infrastrukturnih objekata.

U okviru prostorne cjeline otoka Korčule, luke Korčula i Vela Luka putničke su luke u koje pristaju brodovi na redovnim dužobalnim i međunarodnim brodskom linijama (dužobalne trajektne linije: Rijeka-Split-Korčula-Dubrovnik, Split-Vela Luka-Ubli; te međunarodne linije koje povezuju otok Korčulu sa lukama u Italiji, koje su sezonskog karaktera. Uz sve rečeno luku Korčula posjećuju i brodovi na kružnim putovanjima Jadranom).

Sustav pomorskog prometa unutar obuhvata Plana čine:

- a) morska luka otvorena za javni promet lokalnog značaja Brna
- b) luka posebne namjene – luka nautičkog turizma županijskog značaja Brna
- c) privezišta.

3.5.1.3. Zračni promet

Sukladno PPDNŽ-u, planirana je izgradnja zračne luke državnog značaja na otoku Korčuli, u Općini Smokvica.

Sukladno PPDNŽ, ovim se Planom na lokaciji označenoj na kartografskim prikazima okvirno prikazuje prostorni obuhvat zračne luke, a konačna pozicija i površina zračne luke odredit će se kroz studijsku i/ili projektno-tehničku dokumentaciju.

3.5.1.4. Pješački promet

Ovaj Plan pješački promet sagledava kroz stazu uz more, “lungo mare”, kao najvažniju komponentu pješačkog prometa na razini prostornog plana.

Ovim planom određen je načelan položaj uzmorskih šetnica na predjelima Vinašac, Brna i Blaca (unutar i izvan građevinskih područja).

3.5.2. ENERGETSKI SUSTAV

Elektroopskrbni sustav za obuhvat Plana čine:

- a) dalekovodi:
 - 1. dalekovodi napona 110 kV
 - 2. dalekovodi napona 35 (20) kV
- b) transformatorska i rasklopna postrojenja
- c) priključna (sekundarna) elektroopskrbna mreža.

Položaj dalekovoda i njihovih pojaseva određen je na kartografskim prikazima Plana. Pozicije ucrtanih trasa vodova, kao i pozicije uređaja u elektroopskrbnom sustavu, kvalitativnog su i shematskog karaktera, a preciznija rješenja će se utvrditi urbanističkim planom uređenja i/ili razradom projektno-tehničke dokumentacije.

Postavljanje elektroopskrbnih visokonaponskih (zračnih ili podzemnih) kao i potrebnih transformatorskih stanica izvan građevinskih područja utvrđenih ovim planom obavljat će se u skladu s posebnim uvjetima nadležnih službi. U slučaju kada dio trase prolazi kroz građevinsko područje potrebno je zatražiti suglasnost nadležnog tijela Županije na prijedlog tog dijela trase.

Pri odabiru lokacije transformatorskih stanica treba voditi računa o tome da u budućnosti ne budu ograničavajući čimbenik izgradnji naselja, odnosno drugim infrastrukturnim zgradama.

3.5.3. VODNOGOSPODARSKI SUSTAV

3.5.3.1. Vodoopskrba

Okosnica planiranog sustava vodoopskrbe Općine dio je tranzitnog cjevovoda preko kojeg će u budućnosti i otok Lastovo imati vodu iz izvorišta Prud u dolini Neretve.

Cjevovod će dobivati vodu iz vodospreme (VSP) «Korčula», na 91 mm i volumena 1000m³, koja će iznad grada Korčule prihvaćati vodu s kopna i biti centralna vodosprema na otoku Korčuli.

Iz centralne VSP «Korčula», voda će gravitacijski dolaziti do uvale Rasoha. Odatle se nastavlja čelični cjevovod u duljini 4.14 km do planirane crpne stanice (CS) «Smokvica» - iznad rta Blaca u općini Smokvica - korištenjem predtlaka iz VSP «Korčula». Odatle se tlačnim cjevovodom precrcpljuje voda u planiranu vodospremu «Smokvica» na kotu 230 mm. Ispred crpne stanice «Smokvica» cjevovod se račva i jedan ogranak odvaja za Velu Luku.

Dakle, iz regionalnog vodovoda područje Općine Smokvica, snabdijevalo bi se vodom preko crpne stanice «Smokvica», konačnog kapaciteta 45 l/sec, smještene na Blacama (Smokvica) odakle bi se voda tlačila u vodospremu «Smokvica» zapremine 1000 m³, a odatle gravitacijom preko lokalnih vodosprema (VSP «Smokvica I» i VSP «Smokvica II») vodom bi se snabdijevalo naselje Smokvica (sa Brnom uključujući i zračnu luku kod Smokvice) te područje naselja Čara i otoka Lastovo.

Konačnim rješenjem regionalnog vodovoda za područje Općine Smokvica predviđena je količina od 2,60 l/sec za mjesto Smokvica, te 4,02 l/sec za naselje Brna (uključujući i zračnu luku kod Smokvice). Naselja će se snabdijevati vodom preko lokalnih vodosprema «Smokvica I» V=200m³, «Smokvica II» V=500m³ i «Brna» V=500m³.

3.5.3.2. Odvodnja otpadnih voda

Planom je predviđeno objedinjeno rješavanje odvodnje predjela Brna, Smokvica, Vinašac preko sustava za pročišćavanje i podmorskim ispustom na rtu Veliki Zaglav.

Ovim Planom predviđena je mogućnost rješenja odvodnje otpadnih vode i iz područja Blaca preko biopročistača na Rtu Blaca i ispusta sjeverozapadno od Hridi Blaca.

3.5.3.3. Bujice

U Općini nema stalnih vodotoka, a nema niti većih problema s bujicama. Međutim, provedbenim odredbama Plana dane su smjernice i uvjeti uređenja potencijalnih bujičnih vodotoka.

3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom (izdvojeno skupljanje otpada, recikliranje otpada, kompostiranje organskog otpada, termička obrada ostataka organskog otpada), kao i lokacije objekata za trajno zbrinjavanje otpada reguliraju se PPDNŽ-om.

Omogućava se JLS posebnim aktom odrediti lokaciju za odlaganje viška iskopa koji predstavlja mineralnu sirovinu kod izvođenja građevinskih radova.

U sklopu sanacije postojećeg odlagališta otpada Ugrinovica planira se izgradnja i uređenje reciklažnog dvorišta.

Omogućava se JLS odrediti i dodatne lokacije za reciklažna dvorišta unutar građevinskih područja te pozicije zelenih otoka kao i mjesta za prikupljanje otpada.

3.7. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Ugroženi dijelovi okoliša su osobito:

1. obala, osobito obalni dijelovi naselja i dijelovi obale do koje postoje kolni pristupi,
 - potez obale istočno i zapadno od uvale Brna,
2. okoliš i neposredan prostor eksploatacije kamena uz kamenolome Mala Kapja,
3. kvalitetna poljoprivredna tla
 - Polje Sitnica s Livin Dolom
 - Smokvičko polje s Dračevicom
 - Polje Kruševo
4. kulturno-povijesni spomenici
5. objekti pučkog graditeljstva, svojstvena tipologija i matrica naselja,
6. prostori postojećih i neuređenih odlagališta otpada,
7. krajolici, prirodni, kultivirani i kulturni.

Smjernice zaštite voda obuhvaćaju razvoj infrastrukturnog sustava na zbrinjavanju komunalnih i industrijskih otpadnih voda i zaštitu od incidentnih zagađenja. Potrebno je otpadne vode, koje se mogu pojaviti u gospodarskoj zoni, ali i na drugim mjestima prethodno pročititi na samim mjestima nastanka do razine komunalnih otpadnih voda prije upuštanja u kanalizaciju. Mjere za sprječavanje utjecaja od incidentnih zagađenja

trebale bi biti obuhvaćene operativnim planovima svakog pojedinog zagađivača. Potrebno je pravodobno djelovati na suzbijanju takvih zagađenja.

Rješenje odvodnje otpadnih voda treba temeljiti na uređaju za pročišćavanje i podmorskom ispustu, koji treba ispuštati otpadne vode II razine u Hvarski, odnosno Lastovski kanal.

Planom su, zbog zaštite i unapređenja okoliša, utvrđena osobito vrijedna područja prirode, koja se stavljaju pod poseban režim zaštite.

Zaštita čovjekove okoline

Zaštita čovjekove okoline uzima u obzir procese i oblike degradacije pejzaža:

- uništavanje i degradaciju vegetacijskog pokrivača;
- zapuštanje antropogenog krajobraza;
- degradiranje krajobraza eksploatacijom, deponijima, deponijima građevinskog materijala.

Postoje realne opasnosti da se svi navedeni oblici ugrožavanja vrijednosti krajobraza nastave.

U problem zaštite čovjekove okoline ulazi i problematika zaštite ruralnog krajobraza. Problem se ispoljava u više razina:

- kao vizualno-estetski: siromašenje autohtonog tradicijskog izgleda;
- kao ekološko-ekonomski: dovoljno neangažiranje prirodnih i stvorenih resursa društva;
- kao kulturološki: postepeno gubljenje materijalne kulture jednog društva.

Stoga se predlaže, među ostalim, da se tradicionalni ruralni krajobrazi izričito zaštite kao posebna kulturološka, estetska, ekološka i ekonomska vrijednost:

- da se istraže specifičnosti,
- da se detaljnije prostorno definiraju.